

RAPLAMAA Sõnumid

KOLMAPÄEV, 28. juuni 2017 Nr. 26 (2984)

Sõltumatu nädalaleht | www.sonumid.ee | Hind 1.98 €

Jõe ületamine üle ajutise silla oli üks efektsmaid vaatepilte Tamme külas toimunud maakaitsepäeval. Et vettekukkumist vältida, pidid sõduritel olema eriti väledad jalad.

Foto: SIIM SOLMAN

Maakaitsepäevale andis hoogu Kaitseliidu demolahing

Igal aastal peetakse kohaliku maakaitsepäeva Rapla maakonna eri paigas. Alates 2011. aastast on need toimunud Kehtnas, Kaius, Raplas, Kohilas, Järvakandis, Märjamaal ja seekord Tamme külas Raikküla vallas. Tänavu Tamme külla Raikküla vallamaja hoovile kogunenud publik ei pidanud Kaitseliidu demolahingus kindlasti pettuma. Tegemist oli vägagi vaatamängulise episoodiga sellest, kuidas sõdurid ületasid Vigala jõge.

Lk 9

Õiguskantsler on asunud
uurima Purila pelletitehase
rajamise õiguspärasust

Lk 3

Väärt Raplamaa Toote
saatus selgub
juuli lõpus

Lk 7

Teenuse küla osaleb tänavu aasta
küla konkursil ning on pälvinud
rahva lemmikküla valimisel 1603
häälega teise koha.

Lk 10-11

Rahvusvahelise kontserni
juht **Elena Past**

Lk 12-13

Mattias Reinaas sai
juunioride maailma- ja
Euroopa meistri tiitli

Lk 25

Käsitöölane

Väikesed õdusad
käsitööpoed

Lk 15-18

Warmeston OÜ pelletitehas Purilas.

Foto: SIIM SOLMAN

Õiguskantsler on asunud uurima Purila pelletitehase rajamise õiguspärasust

Õiguskantsler on Purila küla elanike kaebuste tõttu saatnud Rapla vallavale Kalle Toometile kirja küsimustega, mis puudutavad Purila pelletitehase rajamise tingimusi ja tehasest kostva müra vähendamist.

Stina Andok

BNS vahendab, et õiguskantsler on asunud uurima, kas Rapla vald on Warmeston OÜ pelletitehase rajamist võimaldades järginud hea halduse tava ja põhiõiguste tagamise põhimõtet, kuna tehasest kostev müra häirib kohalikke inimesi.

„Õiguskantsler saatis esmaspäeval Rapla vallavale Kalle Toometile mitmeid küsimusi pelletitehase rajamise tingimuste ja selle kohta, mida vald on teinud tehasest lähtuva müra vähendamiseks. Muuhulgas soovib õiguskantsler teada, kas pelletitehase rajamisele eelnevalt

hinnati keskkonnamõju, koostati detailplaneering ja kaasati protsessi kohalikud elanikud, teavitades neid ning kuulates seisukohti,“ vahendab BNS.

Õiguskantsler ootab 7. juuliks Rapla vallavalitsuselt lisaks ka selgitusi, mida on tehasest tuleneva müra vähendamiseks seni tehtud ning mida kavatses vald Purila elanike heaolu kaitseks ette võtta.

Müratase ületab öösel kohati normipiiri

15. märtsil kirjutas Raplamaa Sõnumid, et kohalikud elanikud on kogunud allkirju, et OÜ Warmeston oma seadmetega Purila pelletitehases midagi ette võtaks, et need nii palju ei lärmaks. Tehase juht Argo Tõnuri ütles toona lehele, et ta on oma töötajatelt, kes elavad kohapeal, kuulnud küll allkirjade kogumisest, kuid keegi pole otseselt tema juurde müraprobleemidest rääkima tulnud.

Tõnuri ütles siis ajakirjanikule, et nad tellisid tervisekaitse nõudel ise hiljuti uue mürauuringu. Uuringu tulemused näitasid, et elamute

piirkonnas oli müratase päevasel ajal normi piires ja öisel ajal normi piires või ületades seda ühe dB-ga. Lähima elamu juures, mis asub Härgla tee 10, ületas öisel ajal müratase kuni 9 detsibelliga normi.

Maikuus toimusid terviseameti nõudel uued mõõtmised, mille tulemused näitasid, et müratase oli päevasel ajal normi piires ja öösel ületas kahes kohas normi piiri kuni ühe dB-iga. Tõnuri sõnul tegutsevad nad selle nimel, et müratase püsiks normi piires, kuid tõdes, et inimese kõrv nii väikesest detsibellivahetusest ei saa. Tõnuri hinnangul on inimeste rahulolematuse tehase tööga põhimõtteline ning ta ütleb, et on ka näiteks päevi, mil tehas seisab, aga inimesed helistavad valda ja kurdavad, et müra ei lase elada.

Tõnuri ütles juba märtsikuus, et võrreldes ettevõtte algusajaga on suudetud paljutki ära teha ja mürataset vähendada. Sel ajal nägi tehase juht ühe põhjusena, miks inimeste pahameel kasvas, asjaolu, et eelmisel suvel ei teinud tehas vähese pelletinõudluse tõttu peaaegu üldse tööd, aga selle aasta alguses alustas tehas

jälle täie võimsusega.

Vahetatakse korstnad

Rapla vallavanem Kalle Toomet kinnitas, et on õiguskantsleri kirjaliku pöördumise kätte saanud ning et sellele koostatakse vastust. Samuti ütles Toomet, et Purila küla elanikud on Rapla valda kirjalikult teavitanud nende elu segavatest faktoritest nagu müra ja lõhn. „Nendel teemadel on pelletitehase omanikega peetud kirjavahetust ning vesteldud suuliselt. Olukorra parandamiseks, müra vähendamiseks on tehas lubanud võtta kasutusele täiendavad meetmed,“ ütles Toomet.

Tõnuri sõnul on tänavu juulikuus plaanis tehase seisak ning sel perioodil vahetatakse ära tehase korstnad, mille tulemusel õhu liikumise kiirus ning seeläbi ka müratase langeb.

Alles eelmisel aastal oli Warmeston OÜ Rapla maakonna aasta äriteo kandidaatide hulgas. Toona kiideti ettevõtet Purilasse 6 miljoni euro investeerimise ja tänapäevase pelletitehase käivitamise eest.

Ülikiire interneti arendamiseks loodi Digikond

Digikond on loodud selleks, et ühiselt teha ettevalmistusi lairibainterneti viimiseks kõikidesse piirkonna kodudesse ja ettevõtetesse.

Silvi Ojamuru

19 omavalitsuse esindajat Raplamaalt, Läänemaalt ja Järvamaalt said kokku Raplas, et ühiselt alustada projektiga Digikond. Kohtumisel osales igast Digikonnaga liitunud omavalitsusest kontaktisik, kelle ülesanne on korraldada Digikonna turundus- ja kommunikatsioonitegevusi enda piirkonnas ning samuti olla töörühma liige.

Projektijuht Olav Harjo andis kohtumisel ülevaate sellest, miks loodi Digikond, millised on tänapäevase internetiühenduse võimalused ning millised Digikonna

ühenduse eelised.

Ühiselt arutati vajalikke tegevusi järgneva viie kuu jooksul ning kommunikatsiooni, et viia info Digikonna kohta kõikide piirkonna elanike ja ettevõteteeni.

Digikonna veebikeskkond www.digikond.ee valmib juuli alguseks ning siis alustatakse ka sooviavalduste vastuvõtmist kõigilt, kes soovivad endale koju või ettevõttesse valguskaablil põhinevat internetiühendust.

Digikonna projektiga on liitunud Rapla maakonnast Juuru, Järvakandi, Kaiu, Kehtna, Kohila, Käru, Märjamaa, Raikküla, Rapla ja Vigala vald, Lääne maakonnast Haapsalu linn ning Kullamaa, Martna, Noarootsi, Nõva, Ridala ja Lääne-Nigula vald ning Järva maakonnast Türi ja Väätsa vald. Digikonna projekti juhivad ühiselt Raplamaa Omavalitsuste Liit ja Läänemaa Omavalitsuste Liit ning projektijuhtimist korraldab Topest OÜ.

Põrgupõhja retk kulgeb tänavu Märjamaa ja Kehtna valla maadel

Raplamaa Sõnumid

Juuli teisel nädalavahetusel startival Põrgupõhja retkel läheb oma üleelamisoskusi ning metsavennatarkusi proovile panema paarkümend võistkonda. „Põrgupõhja retk sai kunagi ellu kutsutud sihiga hoida üleval mälestust Eesti vastupanuliikumisest, mistõttu on võistlusel toimuv tihedalt läbi põimunud metsavennaelu erinevate tahkudega,“ selgitas retke tagamaid võistluse peakorraldaja Martin Andreller.

Võistlejad moodustavad võistluse ajaks üksiku metsavendade salga, kelle põhiülesandeks on kolme päeva jooksul liikuda varjatult ja etteantud ajagraafikus, läbides erinevaid kontrollposte ning täites nendes mitmesuguseid ülesandeid.

„Peamised ülesanded kontrollpunktides on seotud ellujäämistarkustega, kuid on ka üllatusi ajaloo valdkonnast,“ rääkis Andreller. „Kindlasti on trassil ka takistusrada, täpsust ja teravat silma nõudvaid ülesandeid

ning üht-teist põnevate veel,“ lisas ta.

Kolmepäevase jõukatsumise pikkus on linnulennult ligi 90 kilomeetrit, kuid tõenäoliselt osutub läbitud distants paljudel pikemaks, sest rajal tegutseb ka vastutegevus, mis ei luba võistlejatel liikuda mööda teid, vaid sunnib neid otsima alternatiivseid marsruute. Andrelleri sõnul ei saa võistlejatel kindlasti lihtne olema, sest maastik trassil on mitmekesine ning sunnib võistlejaid kõvasti pingutama.

„Raskust lisab võistlusele ka ilmastik, mis juuli alguses võib olla väga vaheldusrikas, ulatudes kõrvetavast kuumusest väga karastavate temperatuurideni,“ ütles peakorraldaja.

Põrgupõhja retk algab tänavu neljapäeval, 6. juulil Sillaotsa talumuuseumis kell 8 ning lõpeb parimate autasustamise ning sõjaajalooklubi Front Line näidislahinguga laupäeval, 8. juulil kell 20 Kassivõllimäel Eidaperes. Esimesed võistkonnad hakkavad aga finišisse jõudma juba kell 16.

Politseiteated

Kohila vald

23. juunil kella 3.20 ajal toimus liiklusõnnetus Kiisa-Kohila tee 4. kilomeetril, kus alkoholihoobes 23-aastane mees kaldus mootorrattaga Kawasaki Z 750 teepeenrale, sõitis kraavi ning sealt paiskus üle tee kraavi. Mootorrattur toimetati Põhja-Eesti Regionaalhaiglasse.

23. juunil teatati politseile, et Aespa alevikus tungiti suvilasse ja varastati ketaslõikur Metabo, akutrell Makita ja jalgratas Cube. Kahju on umbes 900 eurot.

Politsei- ja piirivalveamet

Päästeteated

Elumaja põlengus sai inimene viga

24. juunil kell 3.26 sai häirekeskus teate elumaja põlengust Vigala vallas Päärdu külas. Päästjate saabudes põles hoone lahtise leegiga. Tuli oli levinud majast välja. Põleng kustutati kell 7.09. Haiglasse viidi üks kannatanu.

Terviserajal põles kulu

23. juunil kell 11.09 sai häirekeskus teate tulekahjust Järvakandis terviserajal. Sündmuskohal selgus, et lõkkest oli põlema läinud kulu. Päästjad kustutasid põlengu.

Puu murdus

26. juunil kell 14.46 kutsuti päästjad Kehtna valda Eidaperre, kus üks puu oli murdunud. Päästjad eemaldasid kukkumishoos puu.

Liiklusõnnetus Konuveres

26. juunil kell 12.20 kutsuti päästjad Märjamaa valda Konuveres külla, kus oli juhtunud liiklusõnnetus. Päästjad kõrvaldasid sõidukil süttimisohu.

Lääne päästikeskus

Võidupühal põles Karmani kaubamaja välissein

23. juunil teatati häirekeskusele tulekahjust Raplas Kooli tänaval. Teataja sõnul põles Karmani kaubanduskeskuse välissein.

Mariliis Vest

Päästjad said teate põlengust kell 23.17. Sündmuskohal selgitati välja, et põles hoone välissein, tuli siseruumidesse ei levinud. Tulekahju likvideeriti kell 00.42 ja ruumid ventileeriti.

Juba järgmisel päeval hakkasid liikuma kuuldused süütamisest. Rapla politseijaoskonna juht Janno Ruus ütles, et Kooli tn 6A ehk kaupluse Meie Toidukaubad välisseina põlengu põhjuste väljaselgitamiseks on alustatud kriminaalmenetlust KarS § 203 lg 1 tunnustel (asja rikkumine või hävitamine). Kontrollimisel on Ruusi sõnade kohaselt erinevad versioonid ning hetkel kogutakse tõendeid.

Muuhulgas vaadatakse politseijaoskonna juhi kinnitustel üle lähedalolevate turvakaa-

Põlengus sai kahjustada Karmani kaubamaja tagumine, haigla poole jääv välissein.

Foto: MARILIIS VEST

merate salvestused. „Oleme oma ennetussõnumites turvakamerate olulisust avaliku korra tagamisel ja juhtumite lahendamisel kirjeldanud ja

kui neid on võimalik kasutada, siis teeme seda,“ ütles ta.

Veel eile, teisipäeval, Karmani kaubamaja külastades oli majas võrdlemisi tugevalt

vingu tunda. Suletud olid toidukaupade kauplus ning Piccolo Pizza. Oma tööpäevadega olid jätkanud esimesel korrusel tegutsev lillepood

Kes saab PRIA toetuse uue piimatööstuse loomiseks?

Veebruari keskpaigas sai esitada taotlusi toetuse saamiseks meetmest „Põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeringutoetus suurprojektide elluviimiseks“ ehk uue ühistulise piimatööstuse rajamiseks. Oma taotluse esitasid E-Piim Tootmine AS ja MilkEst AS. Homme saab täis 90 tööpäeva taotluste esitamise tähtjast ning PRIA peaks ühe taotluse rahuldama.

Katri Reinsalu

Hindamiskomisjon on soovitanud 15-miljonilise investeeringutoetuse E-Piimale anda. Sellega ei ole aga rahul MilkEst AS.

„Meie arvates on hindamiskomisjoni otsus tehtud kiirustades ning süvenemata detailidesse, mis on uue piimatööstuse reaalse tekke osas kõige olulisemad,“ rääkis MilkEsti alla kuuluva piimaühistu EPIKO nõukogu esimees Märt Riisenberg Postimehe vahendusel. Raplamaa Sõnumitel ei õnnestunud enne lehe trükkiminekut Riisenbergiga ühendust saada.

Postimees vahendab Milk-

Esti PRIA-le saadetud kirja, milles heidetakse ette seda, et kolm komisjoni liiget – maa-ülikooli esindajad Annemari Polikarpus ja Ants-Hannes Viira ning Tartu Ülikooli esindaja Urmas Varblane – ei saanud olla otsuse langetamisel erapooletud, kuna on koostöösuhete kaudu seotud E-Piim Tootmine AS-ga.

AS E-Piim Tootmine nõukogu esimees Sulev Mölder leiab, et süüdistused hindamiskomisjoni osas on alusetud. „Nad kindlasti ei ole E-Piimaga seotud,“ lausub Mölder. Komisjoni pani ju kokku riigiamet ning Mölder leiab, et see peaks tagama ka erapooletuse.

„Saame küll aru, et 1000 tonni piima päevas töötlev tööstus

on ideena uhkem kui 500 tonni piima töötlev tööstus oma esimeses etapis, aga selleks tuleb saada kokku ka siduvad kokkulepped piimatootjate vahel, et see projekt teostatav oleks,“ on öelnud Riisenberg. MilkEst ei ole kindel, et E-Piim lubatud tootmismahu täis saab. Samuti ei saa nad aru, kuidas saab PRIA toetada projekti, mis näeb ette osa piima Lätist sisse toomist.

Mölder kommenteeris, et plaan päevas 1000 tonni toorpiima töödelda on täiesti teostatav ja ei saa selle kahtluse alla seadmises aru. Tema sõnul töötleb juba täna E-Piim 300 tonni piima päevas. Kõik see läheks ka uude tööstusesse üle ning sellele on Mölderi sõnul piisavalt juurde lisandumas, sest piima on rohkem, kui on tänane töötlemisvõimsus. Mölder ütleb, et ühistuliikmeid on palju ja mitmed neist on lubanud tulevikus vajadusel oma tootlust tõsta. Ta kinnitas, et piim on olemas.

Samuti ei näe ta probleemi selles, et osa toorpiimast võiks Lätist tulla. Plaanide kohaselt võiks kuni 290 tonni piima pii-

ri tagant lisanduda. Mölder ütles, et ka eelnevatel aegadel on Lätist Eestisse piima toodud. „Kui väärindamine toimub Eestis, siis need väärtused jäävad ju enamuses Eestisse. Me ei näe selles probleemi,“ rääkis Mölder.

Mölder lisas, et paratamatult on igal konkursil üks taotlus, mida eelistatakse.

Väätsa Agro juht Margus Muld ütles, et kõrvalseisjana tundub päevas 500 tonni piima töötlev tööstus tõesti realistlikum. Väätsa Agro ei kuulu kummagi taotluse esitaja alla. Muld selgitas, et tänasel päeval toodetakse Eestis umbes 2000 tonni piima päevas, ja arvas, et selleks, et pool kogu riigis toodetud piimast ühe tööstuse alla saada, tuleb päris palju pingutada.

Seda, et kohalikud tootjad mahtu suurendaksid, ta väga realistlikuks ei pea. „Raske on kõrvalt hinnata, kas nad saavad tuhat tonni kokku või ei saa,“ jääb Muld kahtlevale seisukohale ning peab MilkEsti poole väiksemat plaani veidi realistlikumaks hetke turuseisu arvestades.

Ka plaani Lätist piima juur-

Tähelilil ning juuksurisalong Oma, teisel korrusel olid avatud ka Mufi Lastekaubad ning Karmani Ehetepood.

Juuksurisalongi töötajad rääkisid, et neli päeva on nad ruume ukse kaudu tuulutanud, kuid vinguhais kadunud ei ole. Juuksurid ütlesid, et kui ikka päev otsa majas olla, siis õhtul enesetunne kiita ei ole. Lillepood Tähelilil andis oma Facebooki lehel teada, et esmaspäev möödus tuulutades ja pestes ning mõõdetud CO tase on normi piires ja pole tervisele kuidagi ohtlik.

Meie Toidukaupade juhataja Rein Reinvee ütles, et olukord on keeruline ning seda, milal Meie Toidukaubad jälle avatakse, ei osanud ta öelda. Reinvee sõnul on tegemist piisavalt suure õnnetusega, mille lahendamine nõuab palju erinevaid toiminguid ja on ülikeeruline.

„Üleöö ei saa siin midagi. Me vabandame kõikide klientide ees ebamugavuste pärast,“ ütles ta. Kuigi Reinvee ütles, et ei saa seda sajaprotsendiliselt kinnitada, oli tema sõnul suure tõenäosusega tegemist siiski süütamisega.

de tuua suhtub Muld skeptiliselt. Ta rääkis, et Läti ja Leedu ehitavad samuti võimsamaid tööstuseid, nii et miks peaks piim Lätist ja Leedust Eestisse tulema. Selleks tuleks paremaid hindu ja tingimusi pakkuda. Tegelikult ennustab näiteks Leedu, et 2020. aastaks on nende toorpiima kogus languses, mitte tõus, lisas Muld.

„Mul oleks väga hea meel, kui piimatööstus väga hästi tööle hakkaks,“ ütles Muld. Samal ajal on oluline mõelda, kelle toodet väärindatakse ja kui palju sellest rahast koju tuuakse. Võimalikult suur maht ei ole eesmärk omaette. Mulla sõnul on eesmärk piima väärindada ja selle eest võimalikult kõrge hind saada, mis võimaldaks oma ühistuliikmetele ka kõrgemat hinda maksta.

Ehkki MilkEsti etteheited tunduvad talle pädevad, leiab Muld, et oluline on see, et tööstus edukalt tööle hakkaks. „Minu jaoks pole vahet, kumb selle võidab,“ ütles ta. Peaasi, et tuleks suur ja efektiivne piimatööstus, kus kohalikkude piima paremini väärindada.

Tööandjad on rikkumistest enamasti teadlikud

Katri Reinsalu

Selle maja, kus asub Raplamaa Sõnumite toimetust, fassaadi kallal on juba üle kuu käinud tihe töö. Töömehed on muuhulgas ka tööinspeksiooni huviorbiiti sattunud, kes käis kontrollimas liikumisteid fassaaditöödel, töömaal ohtliku ala piiramist, tellingute paigaldust, kaitsepiirdeid ja isikukaitsevahendite kasutamist.

Kontrolli käigus avastati kaks rikkumist – tööstuslikel fassaaditellingutel puudusid otsapiirded ning ehitustööliised kandsid kiivrite asemel kaitsemütse. Üks tekitas kukumis- ning teine peavigastusohu. Rikkumised kõrvaldati vähem kui viie päeva jooksul ning seetõttu ei kaasnud nendega ettekirjutust.

Rikkumisi on palju

Raplamaa Sõnumid uuris tööinspeksioonilt, milline on seis maakonnas üldiselt, milliseid organisatsioone peamiselt külastatakse ja mida seal avastatakse.

Tööinspeksiooni teabe- ja välissuhete osakonna juhataja Kristel Plangi vahendab, et tänavu on maakonnas läbi viidud 82 järelevalvemenetlust. Aastate lõikes vaadatuna külastatakse Raplamaal 160-170 ettevõtet. Maksuameti andmetel on maakonnas aga vähemalt ühe töötajaga ettevõtteid umbes 1200. Tööinspektorid kontrollivad seega aasta jooksul neist umbes 14%.

Suuremat osa neist kontrollitakse ettevõtte ohuhinnangu alusel. „Nimelt saab iga ettevõtte tööinspeksiooni andmebaasis külge omale ohuhinnangu, mis näitab, kas ettevõtte kuulub järelevalve alla või mitte,“ vahendab Plangi.

Kontrollimist planeerides on erilise tähelepanu osaliseks seega tegevusalad, kus juhtub kõige enam tööõnnetusi. Raplamaal on need valdkonnad ehitus, kaubandus, põllumajandus ning transpordisektor.

„Rikkumisi tuvastatakse tõesti palju, kuid enamikul juhtudest on tööandjad neist ka teadlikud, kuid väidetavalt ei ole kas aega või oskusi töökeskkonda parandada. Samas saavad pärast inspektori külaskäiku vajalikud nõuded täidetud ja töötajate töötingimused kindlasti paranevad,“ ütleb Plangi.

Kuigi tööinspeksioonile on võimalik teha vihjeid rik-

kumiste kohta nii telefoni kui ka meili teel, algatatakse kontrollimine peamiselt siiski ise. Vihjed on vähemuses, kuid neid esineb. Seda peamiselt siis, kui kodanikele tundub, et töökeskkond ei ole hea. Enamasti tulevadki vihjed näiteks ehitusplatside kohta, kus on näha töötajaid, kes ei kanna kiivreid või liiguvad tellingutel või katusel ilma isikukaitsevahenditeta. Teine valdkond, kust vihjeid tuleb, on kaubandusasutused. Probleemideks on kõva muusika ehk müra ning tuuletõmbus.

Maakonna eelmise aasta ülevaade

Nagu öeldud, algatab kontrolli tavaliselt tööinspeksioon ise. Eelmisel aastal käidi Raplamaal 164 ettevõttes. Lisaks ohuhinnangu põhisele kontrollidele hõlmas see ka riigi kavas olevaid sihtkontrolle näiteks väikekauplustes, teedeehituse valdkonnas, kaubanduskettides, raamatukogudes, öötöö tanklates, keemilistes puhastustes ja ehitusplatsidel. Rikkumisi esines 143 juhul ehk 87% ettevõtetest ei vastanud täielikult nõuetele. Ideaalselt läbis eelmisel aastal tööohutusalase kontrolli kõigest 21 ettevõtet.

Aasta alguses valminud Raplamaa töökeskkonna 2016. aasta ülevaates on kirjas, et selline tulemus on ühelt poolt kindlasti seotud juba ettevõtete valiku alusega, sest tööinspeksioon püüabki pigem jõuda nende ettevõtteni, kus probleeme esineb. Samas aga leetakse, et tulemus võiks olla ka oluliselt parem, kui ettevõtjad ise oma töökeskkonnale rohkem tähelepanu pööraksid.

Arvuliselt tuvastati enim rikkumisi kaubanduses, ehituses ning põllumajandussektoris. Seda osalt ka seetõttu, et just neid sektoreid kontrolliti kõige rohkem. Ühe kontrolli kohta keskmiselt tuvastati aga enim rikkumisi kaubanduses, muude teenindavate tegevusalade ettevõtetes ning

keemiatoodete tootmise ettevõtetes.

Kõige tihedamini peavad tööinspektorid rikkumisena üles märkima töökeskkonna riskianalüüsi puudumise või et see ei ole enam ajakohane; koostamata ja kinnitamata ohutusjuhendid ning läbivimata töötajate juhendamise ja väljaõppe. Need kolm aspekti on aga ülevaate andmetel eriti olulise tähtsusega tööõnnetuste ja kutsehaigestumiste ennetamisel.

Töösuhete valdkonnas tekitab enim probleeme tööajast ja töötasust teavitamata jätmine. Nii tuleb tööinspektoritel nii mõnigi kord tuvastada, et oma töötajate üle ei peeta korralikult arvestust.

Eelmisel aastal registreeriti 65 tööõnnetust. Neist 47 olid kerged ning 18 lõppesid raske kehavigastusega. Eesti üldarvuga võrreldes saab öelda, et Raplamaa tööõnnetuste arv ei ole väga suur. Ka 2015. aastaga võrreldes on tööõnnetuste arv maakonnas 13 juhtumi võrra vähenenud. Surmaga lõppenud tööõnnetusi viimase paari aasta jooksul Raplamaal toimunud ei ole.

Kõige enam tööõnnetusi registreeris Raplamaal politsei- ja piirivalveamet, Kohila Vineer, Eesti Post ja Balteco Mööbel. Tööinspeksioon ütleb, et tööõnnetuste peamiseks põhjuseks ongi just kontrollimise käigus selgunud puudujäägid ehk ohutusnõuete eiramine ning töötajate puudulik väljaõpe ja juhendamine.

Eelmisel aastal registreeriti Raplamaal 47 tööõnnetust. See number oli sama ka aasta varem. Olukord töösuhetes ei ole paranenud ega halvenenud. Kõige enam tööd annavad töövaidluskomisjonile kaubanduse, transpordi ja metalltoodete tootmise ettevõtete töötajad. Peamised mured ikka saamata jäänud töötasu ning töölepingu erakorralise ülesütlelemise tühisuse tuvastamise nõuded.

Selle objekti kontrollimisel avastati kaks rikkumist, mis kõrvaldati viie päeva jooksul ning seetõttu ei kaasnud nendega ettekirjutust.

Foto: MARILIIS VEST

Hagudis saab kiiret kõhukinnitust Nurga Taldrikus

Umbes kuu aega tagasi avati Hagudis uus söögikoht Nurga Taldrik. Selle omanik on Stenver Salu. Mees ütleb, et siiani on väga kenasti läinud. Inimesi käib palju ja tagasiside on positiivne.

Katri Reinalu

Söögikoha pidamise võttis ta ette koos vanaemaga, kellel on toitlustamise valdkonnas juba 19 aastat kogemust. Praegu elab Stenver Raplas, kuid oma lapsepõlve on ta just Hagudis veetnud. Krunt, millel söögikoht asub, oli juba varem perekonna omanduses. Stenveri onul on seal rehvi-töökoda. Siis tuli aga mõte krunt pooleks teha ja sinna söögikoht rajada.

Menüü koostamisel tuli appi peakokast sõber, kes põhimaitsete paika pani. Kokkuvõtvalt võib öelda, et Nurga Taldrik pakub kiiret kõhukinnitust nii kohalikele kui ka möödasõitjatele. Menüüst võib leida mitut sorti burgereid, aga ka wrappe, praade ja magustoite. Stenver soovitab kindlasti rebitud sealihaga burgerit proovida.

Söögikoha pidamine on üldiselt riskantne ettevõtmine. Eriti veel suhteliselt pisikeses kohas. Stenver hirmu ei tunne. „Rahvapuudust ei ole,“ ütleb ta. Esimene kuu on näidanud, et kliente tuleb nii Hagudist kui ka kauge-
malt. Seli on suur ja arenev

paik, kuhu aina enam inimesi elama asub. Lähedal on ka Purila aiand, kus noored suvel tööl käivad. Eks nad kõik otsivad kehakinnitust. „Pigem on ruumipuudus,“ ütleb mees naerdes.

Tagasiside on siiani positiivne olnud. Paljudele on esimesel korral ostetud burger meeldinud ja seda on siis uuesti ostmas käidud. Mees on pidanud isegi ütleva, et ka teised toidud on head ja innustama kliente ülejäänud menüüd proovima.

Söögikoha peab Stenver koos vanaemaga, kelle kogemustest on palju kasu olnud. Mees ütleb, et aja jooksul on friikartulitest majoneesisortideni kõik välja töötatud, mis on hea ja mis ei kõlba. Juba praegu peab ta ka laienemisplaane. Lihtsalt aega ja töökäsi jääb napiks, et kõik korraga ära teha. Tal on isegi projekt kooskõlastatud. Rohkem ruumi plaanib mees nii klientidele kui ka köögi-
poolele. See tähendaks loomulikult ka mitmekesisemat menüüd. Näiteks mõtleb ta oma suitsuahju püstipanemisest, et kliendid värsket suitsulõhet saaksid. Lisaks on tal vete-

Esimene kuu söögikoha pidamisel on näidanud, et kliente tuleb Hagudist ja kaugemaltki.

Foto: SIIM SOLMAN

rinaarametist olemas luba toorest liha müüa. Nii saab söögikohast näiteks koha peal marineeritud šašlõkki kaasa osta. Samuti unistab ta sellest, et Nurga Taldrik oleks püha-päeviti avatud. Kuna Stenver

korraldab koos vanaemaga ka väliüritusi, ei ole praegu lihtsalt võimalik kahes kohas korraga olla.

Söögikoha nimi ei pidanud tegelikult üldse Nurga Taldrik olema. Omanik leiab, et

ideaalne nimi oleks olnud Kuku Kolmnurk. See oleks nii klientidele kui ka talle endale suupärane kasutada. Aga kuna Tallinnas on restoran nimega Kuku, oli nimi juba patenteeritud. Firma nimi on

Nurga Taldrik OÜ ja kuna midagi paremat tol hetkel pähe ei tulnud, jäi ka söögikoha nimi samaks. Stenver lisab, et kui kellelgi mõni parem mõte tuleb, vahetatakse tõenäoliselt söögikoha nimi ära.

Ruunavere lahingu meenutuseks valmivad puuskulptuurid

Ruunavere postimõis-hotell plaanib rajada mälestuskompleksi Liivi sõja ajal toimunud Ruunavere lahingule.

Siim Jõgis

Liivi sõda peeti aastatel 1558–1583 ülemvõimu pärast Eesti ja Vana-Liivimaa territooriumil. Sõja tulemusena läksid Põhja- ja Lääne-Eesti Rootsi kuningriigi võimu alla, Saaremaa jäi Taanile ning Lõuna-Eesti ja Liivimaa Poolale.

Ruunavere lahing toimus 1567. aasta veebruaris Rootsi ja Poola vahel. Selle sündmuse mälestamine suuremal kujul on plaanis olnud juba mõnda aega. Praegu ripub Ruunavere postimõisa fuajee seinal Jüri Arraku maal Ruunavere lahingust. Selle maali motiive kasutades plaanitakse luua puuskulptuuride kompleks

umbes viiekümne meetri kaugusele mõisast.

Marko Mägi Ruunavere postimõisast selgitas, et päris valmis need skulptuurid veel ei ole, aga töö nende kallal käib. Täpset kuupäeva kompleksi avamiseks ta öelda ei osanud, kuid avaldas lootust, et suve lõpus või sügise alguses võiks selle avada. Mägi idee on luua skulptuurid vägivallatul kujul ehk ilma relvadeta. Turistidele saaks seal rääkida Ruunavere lahingu tähendusest ning laiemast ajaloolisest kontekstist, mis seda ümbritses. Mägi avaldas lootust, et ehk on võimalik puuskulptuuride avamisele kutsuda ka kunstnik Jüri Arrak.

Ruunavere postimõisa-hotelli veebilehel www.ruunavere.ee on üleval korralik ülevaade lahingu käigust. Seal on kirjas: „Poolakad oli ennist Riia piiskopkonnas rootslastelt lüüa saanud

ning kavandasid vastulööki. Vaenlased kohtusid Lääne-maa piiril Ruunavere veski juures. Poolakad olid arvulises ülekaalus. Tegemist oli ohvriterohke lahinguga. Rootslastest ratsamehed põgenesid ja jätsid jalaväe maha, kellel tuli paksus lumes end ülekaalukama vastase eest kaitsta. Lahinguväljal tõusnud veri ruuna e hobuse põlvini. Poolakad tõttasid ratsaväelastele järgi, tappes ja võttes neid vangi. Enamus jalaväe sõdureid võeti sõjavangiks ja siirduti Poolamaale. Surnuid ja vangivõetuid oli kokku üle 2000. Hukkus ka palju poolakaid. Pärast seda võitu laastasid poolakad Lääne- ja Harjumaad kuni Tallinnani välja ning tekitasid palju kahju. Tapluses langenud sõjameeste matmispaika tähistavad kalmed Ruunavere postijaama lähedal Teenuse jõe põhjakaldal Ruunavere silla juures.”

Ruunavere postimõis-hotell.

Foto: puhkaestis.ee

MTÜ Väärt Raplamaa Toode poe kohale on viimasel ajal kogunenud mõned tumedamad pilved. Seda, kas kauplus jätkab või lõpetab oma tegevuse, otsustab juhatus juuliku lõpul.

Mariliis Vest

Kuigi Väärt Raplamaa Toode on seisnud vastamisi nii mõnegi probleemiga, on MTÜ juhatus liige ning Enekun OÜ esindaja Ene Laur positiivne ning usub, et ollakse jätkusuutlikud. Mittetulundusühingul on tõesti viimasel ajal ette tulnud nii mõnedki takistused: mitmel korral on vahetunud juhatus, ringlevad jutud poe sulgemisest, müüja lahkumisest, probleemidest raamatupidamise ja dokumentatsiooniga. Ene Laur näeb enda sõnul aga tumedate pilvede taga lapikest sinistaevast.

Laur ei soovi kohe kindlasti üheski tekkinud probleemis kedagi süüdistada, kuid ütleb, et juhtimise osas on tehtud mõningaid vaelevarvestusi. Selgusetuks on paljuski jäänud näiteks riiulimaksu küsimus. „Me oleme MTÜ, aga samas on meil väga suured äriühingu tunnused ja sellest lähtuvalt on inimesed segaduses,“ ütles ta. Suurem probleem sai Lauri sõnul alguse selle aasta jaanuarist, kui juhatus võttis vastu otsuse tõsta ettevõtjate jaoks riiulimaksu. Paljudele firmadele käis see üle jõu ning seega lahkusid nad MTÜ-st koos oma toodetega.

Lauri hinnangul ei oleks riiulimaksu tõstmine olnud vale otsus, kui Väärt Raplamaa Toode puhul oleks tegemist väga trendika äriühinguga. Väikeste tootjate puhul see lahendus aga tema arvates ei toiminud. „Ma ei ütle, et see oli viga. Me tahtsime parimat, aga lihtsalt läks nii nagu läks,“ lisas ta.

Riiulimaksu kõrval toob ta probleemina välja ka raamatupidamise. Ressursi puudumise tõttu ei olnud raamatupidajal võimalik kõikidele tootjatele üheaegselt väljamakseid teha ning seetõttu tuli tal ühe MTÜ-ga palju vaeva näha. Selline lahendus teenuse pakujale aga ei sobinud. Tekkis infosulg nii raamatupidaja, juhatus kui ka tootjate vahel, mistõttu kasvasid ka võlad tootjate ees. Raamatupidamise eest vastutab nüüd Laur ise omast vabast tahtest ja ilma igasuguse tasuta. Tasapisi hakkab naise sõnul võlg tootjate ees vähenema ning pingutatakse selle nimel, et taas jalgele saada. Kui see õnnestub, otsitakse MTÜ-le taas uut raamatupidajat.

Lisaks sellele töötab juhatus aktiivselt ka projektide kirjutamise kallal, kuid kuna tegemist on faktiliselt MTÜ-ga, kuid sisuliselt äriühinguga,

MTÜ Väärt Raplamaa Toode neljaliikmeline juhatus võttis vastu otsuse, et probleemseks muutunud riulimaks kaotatakse täielikult.

Foto: SIIM SOLMAN

Väärt Raplamaa Toote saatatus selgub juuli lõpus

on Lauri sõnul poe tarbeks toetusi väga keeruline saada.

Lauri sõnul on MTÜ väga askeetlikult elanud. Suurim kulu on müüja palk, kuid sellele lisanduvad veel rent, elekter, internet, telefon jms.

Riiulimaks lõpetati

Praegune MTÜ Väärt Raplamaa Toode neljaliikmeline juhatus võttis maikuus vastu otsuse, et probleemseks muutunud riiulimaks kaotatakse täielikult. Oma tooteid müüvatele ettevõtetele jääb nüüd tasuda vaid MTÜ-ga kaasas käiv aastamaks, mis on sada eurot. Kauplus ise teenib oma tulu juurdehindlusega, mis tähendab, et tootjad toovad oma kauba poodi laohindadega ning kauplus lisab oma juurdehindluse.

„Juurdehindlus tuleb seliselt, et klient oleks rahul ja pood jääks ellu,“ selgitas Laur ning lisas, et paljusid ettevõtteid hirmutaski just suur kohustus riiulimaksu näol.

Lisaks eelmainitud muutusele on Lauri sõnul uutele tulijatele mitmeid eeliseid, mistõttu ta innustab kõiki ettevõtteid, nii väikeseid kui ka suuri, nendega liituma. Nimelt antakse uustulnuka-

Praeguse asukoha üle Tallinna maanteel ollakse väga õnnelikud ja uhked.

Foto: MARILIIS VEST

tele kolmekuune prooviaeg, mille käigus saavad firmad vaadata, kuidas nende toode müüb ning kuidas kauplusega üldiselt rahul ollakse. Kui pärast prooviaega soovitakse jätkata, tuleb edaspidi tasuda vaid aastamaks 100 € ehk 8,35 € kuus.

Juuli lõpul saavad juhatus ja tootjad kokku, tehakse kok-

kuvõtted ning otsustatakse üheskoos, kas jätkatakse oma tegevust või minnakse laiali. „Ma ei tea, kas me jääme ellu, seda kõike näitab aeg. Ma isiklikult loodan väga, et me jätkame,“ ütles Laur ning lisas, et uued ideed, mõtted ja lahendused on tal peas juba olemas.

Kuigi MTÜ-d on varju-

tanud viimasel ajal mitmed probleemid, ollakse juhatusel liikme sõnul oma praeguse asukoha üle väga õnnelikud ja uhked. Nii Okta Centrum kui Talupoe kõrval olev ruum jäi naise sõnul liiga kõrvaliseks, aga Tallinna maantee ruume peetakse asukohana väga heaks.

Kauplusesse sooviksid nad

juurde leida mõningaid eksklusiivsemaid tooteid, kuid samas on puudus ka käsitööküünaldest, lasteriistest, käsitöökaartidest, meest ja kaltsuvaipadest. Kindlasti oodatakse väljastpoolt ka kõiksugu ettepanekuid ja nõuandeid ning ollakse avatud igasugustele mõtetele, ütles Laur. „Ma ise siiralt usun, et me jääme ellu,“ lõpetas Laur positiivsel noodil. Hea uudis on tema sõnul see, et eile, 27. juunil ühines poega mitu Raplamaa tootjat.

Mittetulundusühing Väärt Raplamaa Toode on Raplamaa tootjaid liitev ühendus. VRT ühendab tootjaid, kes tegutsevad väga erinevates valdkondades. Põhitingimus, mis liikmeks asujaile seatakse, on see, et tooted oleks valmistatud Raplamaal. Poes on aga ka riul nimega „Meie naabrid ja külalised“, kus eksponeeritakse valikuliselt kaupa, mis ei ole Raplamaal valmistatud. Näiteks on seal praegu väljas Põide Pruulikoja õlu, Hiiumaa käsitööseep ning tulemas on Rootsis valmistatud soolariivid koos erineva maitsega gurmeeoolakristallidega. Äriregistrisse on MTÜ kantud 10. septembril 2014, kuid algatus tuli juba sama aasta kevadel.

Rapla politseijaoskonna tegemistest

Politseinikud soovivad väga, et suvi mööduks Raplamaa elanikele ja meie külalistele turvaliselt. Teeme omaltpoolt kõik, et see nii ka oleks.

Triin Tähtla,
noorsoopolitseinik

Järgnevalt mõned selgitused ja infot meie tegevustest.

Aegumatu tõde – alkohol jäägu liiklusest ja veekogudest eemale

Juba pikalt on teada, et kõige suurem probleemide allikas on alkohol vale inimese käes. Nii nagu ei sobi kokku alkohol ja seda kuritarvitav inimene, ei sobi see ka paljude suviste harjumustega, millega panakse kaalule meie elu ja tervis.

Kindlasti ei käi käsikäes alkohol ja suplemine. Kui oled otsustanud valida napsuklaaside kokkulöömise, ära võta

plaani ujumist ega sõidukijuhtimist. Purjus peaga ujumine ning vettehüpped on sama ohtlikud kui purjus peaga autorooli keeramine. Kahjuks pole aga siiani kõik mõistnud, kui ohtlik on viimane tegevus ning sel aastal on politsei Raplamaal avastanud 83 autojuhti, kes on rooli istunud ebakaines olekus.

Noore jook olgu alkoholivaba

Suvine aeg toob politseile kaasa rohkem tegemist alaealistega. Miks on alaealistel alkoholi tarvitamine keelatud? Uuringute tulemusena on välja selgitatud, et inimese aju areneb kuni 25. eluaastani. Kõige tähtsam on areng perioodil 12-25 eluaastat. Kui selles vanuses tarvitada alkoholi, kahjustuvad selle toimetel närvirakud ja eriti nendes piirkondades, mis on seotud inimese keskendumisvõime, otsuste langetamise, valikute ja enesekontrolli, mälu, õppimisvõime, käitumiskontrolli, emotsioonide ja motivatsiooni-ga. Seega liiga noorelt alkoholi

tarvitamine kahjustab võimet ise endale piire seada ja vastu võtta läbimõeldud otsuseid.

Et suvevaheaeg mööduks lastele ja noortele turvaliselt, on politsei pidevalt kaasatud erinevatesse ennetustegevustesse. Näiteks toimus mai lõpus ja juuni alguses Laukatagusel lastelaager „Kaitse end ja aita teist“ 6. klassidele. Mitmed koolid kaasasid politseinikke jalgrattaeksami läbiviimisele, lasteaiad kutsusid liikluspäevale, lisaks ka õppepäevadele koolides, kus politsei viis lastele läbi õpetliku sisuga harjutusi. Märjamaa avatud noortekeskuses oli aga infotund kaubandustöötajatele, kus arutleti, kuidas teenindajad saaksid ära hoida alkoholi sattumist alaealiste kätte, alkoholi liigtarvitamist või joobes sõidukijuhtimist. Võidupühal olime kohal Tamme külas maakaitsepäeval.

Süütegude statistikast ja jaaniajast

Sel aastal on Rapla maakonnas registreeritud 1689 väärtegu, millest 90 on toime pannud

alaealised. 35 alaealist on saanud politseilt protokollid alkoholi tarvitamise, 19 tubakatoote tarvitamise ja 5 narkootikumide tarvitamise eest. Täiskasvanute toime pandud teod on seotud peamiselt löhkumiste, varguste ja liiklusalaste rikkumistega.

Pikk jaaninädalavahetus möödus Rapla politseijaoskonna töötajatele suhteliselt rahulikult ning väljakutsete sisu sarnases tavalise nädalavahetusega - oli peretülisid, kaklusi, raturikkumisi ja ülemäärast alkoholitartvitamist. Pikkadele pühadele panid politseinikud punkti esmaspäeva varahommikul, tehes puhumiskontrolli. Raplamaal kontrolliti reidi käigus 452 juhti, kellest kahe puhul tuvastati, et nad on autorooli istunud ebakainena.

Lõpetuseks anname teada, et Rapla politseijaoskonna ehitustööde tõttu võib klientide teenindamine tavapärasest veidi häiritum olla ja palume meie külalistelt mõistvat suhtumist. Sügiseks on ehitustööd läbi ja taastub tavapärane töörütm.

Krediidilimiit ei pruugi olla piisav kaitse suurte arvete eest

Kädi Streff,
tarbijakaitseameti turujärelevalve osakonna jurist

Tarbijakaitseamet tuletab tarbijatele meelde, et mobiililepingus ette nähtud krediidilimiit ei pruugi kaitsta teda ootamatult suure arve eest, kui tarbija on kasutanud tasulisi teenuseid.

Limidi ja telefonikasutuse jälgimine on eelkõige tarbija kohustus.

Tarbijad on sageli küsinud tarbijakaitseametilt nõu olukordades, mil ta on ületanud krediidilimiidi. Tihti on selle põhjustanud olukorrad, kui lapsed vanemate teadmata mängivad mobiiltelefonis tasulisi mängu või kasutavad eritariifsete numbrite vahendusel osutatavaid teenuseid, sealhulgas perioodilisi sisuteenuseid. Samas tasub krediidilimiiti silmas pidada ka välismaal reisis, sest välismaal helistatud ja vastuvõetud andmed kõnede kohta võivad jõuda sideoperaatorini

hilinemisega.

Krediidilimiit on sideoperaatori poolt kehtestatud rahaline piirsumma, mille ületamisel sideoperaator võib teenust piirata, kuid ei ole selleks kohustatud. Reeglina teenust piiratakse, kuid kuna sideoperaator ei kontrolli krediidilimiidi ületamist reaajas, vaid teatud kordadel päevas, siis ei pruugi piirang vajalikul hetkel rakenduda.

Sideoperaator võib teenust piirata üksnes juhul, kui sellest on tarbijat ette teavitatud, tuues välja piiramise aja ja põhjuse.

Kui tarbija soovib telefonikulusid piirata, peaks ta pöörduma sideoperaatori poole ja uurima, kas sideoperaator pakub mõnd selleks sobivat lisateenust, näiteks saldopiirangut või muud taolist teenust, millega saab piirata eritariifsetele numbritele helistamist. Telefonikulusid on võimalik kontrolli all hoida lepingulise teenuse asemel ka kõnekaardi kasutamise.

Rändvaraste kõrghooaeg käes: ohvriks langed ise kodus olles

Peaaegu iga suvehooaeg toob Eestisse mõne rändvaraste grupi, kes suvituspiirkondades ja hajaasutusega paigus “külalisetendusi” annavad.

Vallo Põldma,
turvaekspert, Rapid Security juhataja

Talude ja suvilate omanikud otsivad kodust ära olles meelerahu turvaustest ja -lukku-dest, kuid panustavad valele kaardile, sest lõviosa vargusi toimub hoopis pererahva kodus olles.

Varas otsib lihtsaimat tulu

Rändvaraste jaoks on inimtühja majja sissemurdmine ühtaegu nii raskem kui ka ohtlikum, lisaks ei pruugi inimesteta majas ka kuigi palju väärtuslikku olla. Seetõttu jääb enamik inimesi oma varast ilma ise kodus olles, enamasti magades.

Vargused ja sissemurdmised sagenevad just suvekuudel,

eriti piirkondades, kuhu kolitakse suvitama. Maailmast eraldatuse tunne kauges talus või naabrivalvetunne tihedas suvilarajoonis loovad turvalisuse illusiooni, mis teeb muretuks uste-akende sulgemise suhtes. Suvila või maamaja aiast toimetades või kiirelt koduküla randa lipates jääb uks suurema tõenäosusega lukustamata. Ka öösel lämbe ilmaga on lihtne jätta aknad ja rõduuksed irvakile. Varaste lemmikkraam asub samuti enamasti toas. Lah-tise akna taga peituvad sülearvutid, telefonid ja pisem elektroonika on lihtsamini kaasahaarata ja kergemini turustatav kui tabaluku taha peidetud aiatehnika. Rääkimata tõsiasiast, et suveõisel külatänaval on kaasas olevat muruniidukit vastutulijale oluliselt raskem selgitada kui kotis olevat sülearvutit.

Sama kerge on kaasa haarata esikus olevaid käekotte ja rahakotte, halvemal juhul ka võtmeid, millega varas lähedalasuvasse kuuri, garaaži või autosse pääseb. On isegi juhtunud, et vargad on oma saagi ladunud pererahva autosse, mille võtmed ma-

jast pihta pandud. Või on varastatud võtmekomplekt, mille kadumist pererahvas ei pruugi esialgu varguseks pidada, ning tulnud rüüstele tagasi siis, kui pererahvas juba kodust ära.

Varas ei karda tööd, vaeva ega ootamist. Küll aga kardab ta tähelepanu enamgi kui vanakuri välku. Seetõttu on turvalised ukse ja lukud olulised, sest suuremat löhkumist ei soovi varas enamasti ette võtta. Kuid neist üksi ei piisa enda rändvaraste eest kaitsmiseks, sest neile ahvatlevamgi kraam pole enamasti taba ja luku, vaid irvakil akna või rõduukse taga.

Mis aitab?

Olulisim on kogukonnatunne ja tähelepanelik suhtumine nii enda kui ka naabri varasse. Paljud kogukonnad ja asumiseltsid suhtlevad pidevalt sotsiaalmeedias, kus annavad ka kahtlastest inimestest kiiresti teada.

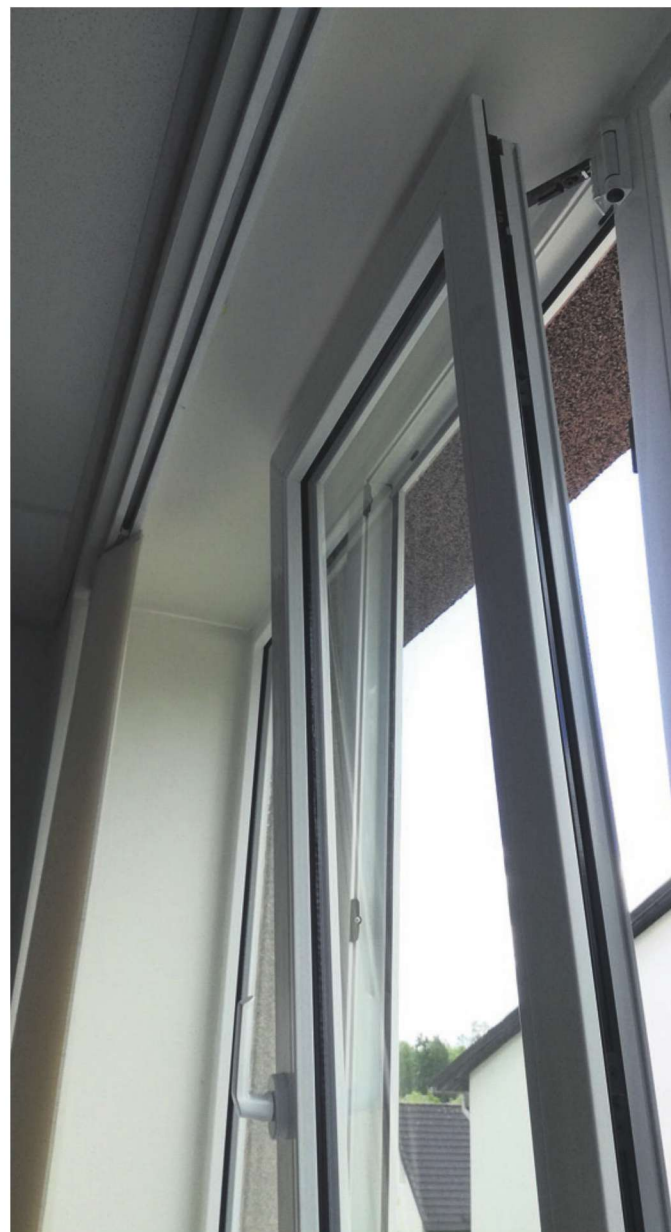
Koer aitab. Ükskõik kui julge varas ei roni majja, kus teab ootavat koera, isegi kui see on rotisuurune ridikülikoer, sest lärmi teeb nii suur kui ka väi-

ke. Kuid koer liigub enamasti koos pererahvaga ega hoia varast ära eemalolekul.

Tehnoloogia ja side kiire areng on muutnud ka lihtsamad ja soodsamad valveseadmed väga tõhusaks. Elu näitab, et majast, kus näiteks alumine korrus õõseks valvesse pandud, kaob võõras huviline kiiresti esimese piiksutuse peale. Isegi reaajas kaamerapilti nutitelefoni edastavad valveseadmed on tehnoloogia arenguga muutunud väga soodsaks ning need lisavad veel ühe olulise kihi turvalisust: kui vargus siiski toimub, on süüdlaste leidmine ja neilt kahju väljanõudmine tänu videosalvestisele oluliselt lihtsam. Ning mis ehk olulisemgi, videosalvestis vähendab oluliselt ohtu sattuda keerulistesse vaidlustesse kindlustusfirmaga.

Lahtise akna taga peituvat kraami on lihtsam kaasa haarata kui tabaluku taha peidetud aiatehnikat.

Foto: ULVI BLANDE

Kolm jõustruktuuri - Kaitseliit, politsei- ja piirivalveamet ning päästeamet olid kõik oma demoesinemistega aktsioonis.

Hetk päästeameti demoesinemiselt.

Tamme küla maakaitsepäevale andis hoogu Kaitseliidu demolahing

Eestlased võivad lugeda end õnnelikuks rahvaks selles mõttes, et aasta kõige valgemaal ajal on meil tähistada kaks olulist ajaloo- ning kultuuri-sündmust. Need on ühte aega langevad võidupüha ja jaanipäev.

Siim Jõgis

Need on justkui kaks päeva ühes. 23. juuni hommikul ja lõunaajal on fookuses võidupüha tähistamine. Mida enam aga päike lääne poole vajub ja õhtu lähemale tuleb, seda rohkem saab rõõmu tunda jaanipäevast.

Mõlema sündmuse tähistamiseks lehvivad kogu riigis sinimustvalged lipud. Niisiis võib võidupühaks lugeda laias laastus 23. juuni ehk jaanilau-päeva esimest poolt. Jaanipäeva on suvise pööripäeva paiku tähistatud sajandeid, kuid võidupüha traditsioon on hilisem. Riiklikult hakati seda tähistama 1934. aastal. Võidupüha tähistamisele andis põhjuse Vabadussõjas teenitud võit Landeswehri üle 1919. aastal. Mitu päeva kestnud Võnnu lahing jõudis lõpule täpselt 23. juunil – kõige valgemaal päeval aastas.

Küllap on see ka põhjus, miks võidupüha saab tähistada vaid militaarses võtmes. Igas Eesti maakonnas korraldatak-

se selle puhul maakaitsepäev, mille eestvedaja on kohalik Kaitseliidu malev. Keskne ja kõige suurem sündmus leidis seekord aset Rakveres. Eesti Televisiooni otseülekande vahendusel jõudis see üle kogu riigi. Maakaitsepäevad koos keskse paraadiga moodustavad 23. juunil justkui tervet Eestit katva võrgustiku, mis on omavahel seotud.

Igal aastal peetakse kohaliku maakaitsepäeva Rapla maakonna eri paigas. Alates 2011. aastast on need toimunud Kehtnas, Kaius, Raplas, Kohilas, Järvakandis, Märjamaal ja seekord Tamme külas Raikküla vallas. Laias laastus on see üritus olnud aastast aastasse üles ehitatud küllaltki sarnaselt. Jõustruktuurid Kaitseliit, politsei ja päästeamet toovad oma tehnika ja varustuse rahvale vaatamiseks ja tutvumiseks. Päeva jooksul demonstreerivad nad, kuidas nende töö käib. Kõige efektsed ja vaatamängulisemad on sealjuures aastast aastasse olnud Kaitseliidu demoesinemine. Seda võib pidada lausa terve päeva naelaks.

Lahingumõll

Tänavu Tamme külla Raikküla vallamaja hoovile kogunenud publik ei pidanud Kaitseliidu demolahingus kindlasti pettuma. Tegemist oli vägagi vaatamängulise episoodiga sellest, kuidas sõdurid ületasid Vigala jõge. Kes kohapeal on käinud, teavad, et Raikküla vallamaja taga ei ole jõgi üldsegi kitsas. Pigem vastupidi, tegemist on

laia jõega.

Demoesinemise stsenaariumi kohaselt oli sõduritel vaja pääseda teisele poole jõge olukorras, kus vastane võib iga hetk rünnata. Seega oli tarvis moodustada ringkaitse. Ülejäänud sõdurid hakkasid kokku monteerima ajutist silda, et selle abil saaks teisele poole kallast peaaegu kuiva jalaga. Rõhuasetus on sealjuures sõnal "peaaegu". Kõik läks plaanipäraselt, kuni mööda jõge lähenes tundmatu paat. Kas kohalikud Kodila kalamehed? Ei! Vastaste luurajad hoopis. Ja lahti läks korralik lahingumõll. Sõjatehnika, paugutamine, lahingutegevus,

sõdurid jooksevad ringi – kõik see oli väga efektne vaatepilt. Eriti, kui see toimub sinu nina all ja pealt saad seda vaadata ehk ühe korra aastas. Loomulikult kasutati näidislahingus ainult paukmoona. Kogu mõll kestis ligikaudu kakskümmend minutit. Pärast vedeles jõepevel sadade kaupade läikivaid padrunihülse. Küll oli poisikestel lõbus neid ükshaaval üles noppida. Päeva teadustaja rahustas korjajaid, et vaatamata hülsside kuldsele helgile ei ole need tegelikult valmistatud kullast.

Demolahing ei olnud kaugetki ainus sündmus Tamme külas toimunud maakaitse-

päeval. Tegelikult said üritused alguse juba päris vara hommikul. Veerand tundi pärast kella kaheksat asetati pidulikult pärjad Vabadussõjas ja I maailmasõjas langenute mälestussamba jalamile Purkus. Päev läks edasi Kaitseliidu paraadmarsiga Kabala lasteaia-põhikooli eest Kabala mõisa ette.

Kogu võidupüha kõige olulisem osa on võidutule läkitamine maakondadesse. See on aastatepikkune ilus traditsioon. President Kersti Kaljulaid saatis võidutule koidikesse Eesti maakondadesse. Neljapäeval Toris süüdatud mälestustuli ja Rakveres teat-

ripargis süüdatud muinastuli ühendati võidutuleks ning tuletoojatele anti ka võidutule medalid. Raplamaale Tamme külla töid tule vabatahtlikud noortejuhid Rita Merekivi ja Jaan Kukk.

Maakaitsepäeva lõpuaktsioonina jagas Rapla maavanem Tõnis Blank võidutule laiali maakonna kümne valla esindajatele, kes selle edasi oma valda viisid. Nendest omakorda süüdati valdade kohalikud jaanituled.

Raplamaa tuletoojad

Rita Merekivi on Kaitseliidu Rapla maleva kodutütarde vabatahtlik rühmajuht. Rühmavanemana seisab ta Järvakandi kodutütarde rühma ees, millele ta pani aluse 1996. aastal, kui tema oma tütar soovis saada kodutütreks. Ühiskondlik ja vabatahtlik töö on teda sidunud paljude inimestega, ta on suurepärase koolitaja ja juhendaja. Tema juhendamisel käivad raamatukogus koos kodutütred ja mitmed ringid. Lisaks on Rita naiskodukaitsja ja on oma eeskujuga innustanud ka teisi naiskodukaitsjaid noortega tegelema.

Jaan Kukk alustas noorkotkana 1994. aastal Vigala rühmas ning kasvas oma rühma eestvedajaks ja hiljem Keava rühma pealikuks. Maleva noortejuhid on alates 2006. aastast usaldanud Jaanile noorte kotkaste maleva juhtimise. Laagrites ja võistlusmatkadel on ta oma praktilise meelega ikka abiks ja kohal.

Politsei- ja piirivalveameti teenistukoerad näitasid, kuidas varast kiiresti kinni püüda.

Fotod: SIIM SOLMAN

Teenuse sild on üks Eestimaa vanemaid ja silmapaistvamaid raudbetoonsildu.

Fotod: SIIM SOLMAN

Teenuse, ja see ongi hea

Teenuse küla valiti 2015. aastal Märjamaa valla heakorrakonkursil aasta külaks.

Märjamaa valla Teenuse küla osaleb tänavu aasta küla konkursil ning on pälvinud rahva lemmikküla valimisel 1603 häälega teise koha. Aasta küla 2017 laureaati kuulutatakse välja Eesti Külade Maapäeval 4. augustil Viljandimaal.

Stina Andok

MTÜ Eesti Külaliikumine Kodukant korraldab aasta küla valimisi eesmärgiga avaldada avalikku tunnustust küladele tulemusliku tegutsemise eest ning teadvustada Eesti üldsusele maa- ja külaelu olulisust Eesti Vabariigis.

Aasta küla kandidaadiks saab iga maakond esitada ühe küla/ külade piirkonna või aleviku, mis on välja selgitatud maakondlikul tasandil. Kandidaatide esindajateks on Liikumise Kodukant maakondlik esindusorganisatsioon, milleks Raplamaal on MTÜ Raplamaa Külade Liit. Kuigi maakondlikul konkursil valiti Raplamaa aasta külaks Valtu-Nurme, otsustas

küla edasisest konkureerimisest loobuda. Seetõttu pakuti võimalust osaleda Teenuse külale.

Alates 2007. aastast on traditsiooniks saanud, et koostöös ERR-iga valitakse kandidaat-külade seast ka rahvalemmit. Juunikuus tutvustas ETV hommikuprogramm „Terevisioon“ igas saates kandidaat-külade elanike tehtud külasid tutvustavaid videoklippe. Sel perioodil said kõik huvilised tutvuda iseseisvalt kandidaatidega ka ERR-i erilehel ning hääletada oma lemmiku poolt. Hääletamine kestis 16. juuni keskpäevani ning 19. juunil kuulutati „Terevisiooni“ vahendusel välja tänavuse konkursi rahvalemmit. Sel korral valiti rahvalemmituks Läsna-Loobu

Helle Rehepapp on MTÜ Teenuse Naiste Ühendus asutajaliige ja mõisa perenaine

Teenuse külavanem Heino Resik on eluaeg Teenusel elanud.

küla ning auväärse teise koha pälvis Märjamaa valla Teenuse küla.

Kokku hääletati oma lemmiku poolt 13 375 korral. Rahvalemikuks kuulutatud küla pälvis 2232 häält, mis moodustas 16,7% koguhäälest, ning teise koha omanik Teenuse küla 1603 häält, mis moodustas 12% koguhäälest. Järgnevad kandidaatkülad kogusid juba oluliselt vähem hääli. Kolmanda koha omanik kogus näiteks 6,4% koguhäälest.

Kohtume Teenuse külavanema Heino Resiku ja MTÜ Teenuse Naiste Ühendus esinaine ning Teenuse mõisa perenaise Helle Rehepappiga küla olulisemas hoones, mõisas. Teenuse mõisale peale vaadates ei teki kahtlustki, et tegemist on just mõisahoonega. Küll tagasihoidlik ja välimuselt üsna lihtne valgetooniline kivist hoone mõjub oma esiküljel olevate puidust terrassikülgede ning sinna paigutatud lilledega äärmiselt romantiliselt.

Ühekorruselise mõisa siseruumid on avarad, jahedad ja stiili poolest nõukogudeaegsed. Külaliste saabumise auks on saalis kaetud laud kohvi ja kookidega. Laua taha istudes jään

silmitsema seinale paigutatud pikka piltide rida. Selgub, et mõned aastad tagasi, kui Teenuse küla tähistas 550 aasta juubelit, pildistati sündmuse auks üles kõik küla majapidamised. Olgu nad siis parasjagu elanikega või tühjalt seismas.

Täna elab külas kaheksakümme inimest, kellest enamik on pensionärid, kuid on ka tööelisi inimesi ning mõni kooliealine lapski, kes Vana-Vigalas koolis käib. Töötavatest inimestest kümme on talupidajad, kes kasvatavad nii loomi kui ka teravilja. Ka Rehepapp ja Resik on mõlemad oma talus kasvatanud näiteks köögivilja, et seda Märjamaal või Tallinnas müüa, kuid tänaseks on oma tegevuse lõpetanud, sest see ei tasunud end ära.

Küla on Rehepapi sõnul kokkuhoidev ja selle vähesed püsielanikud tunnevad üksteist hästi. Kuna elanikkond on väike ja naaberküla, Luiste ja Urevere külas ei ole oma head külaplatsi, korraldatakse üritusi kolme külaga ühiselt Teenusel. Kõik suuremad üritused viiakse läbi kas mõisaruumides või mõisa ümbruses.

Rehepapp kolis oma abikaasaga mõlema esivanemate kodukanti Märjamaa valda kakskümme kuus aastat tagasi ning on sellest kakskümme viis aastat tegutsenud MTÜ-s Teenuse Naiste Ühendus. Täna on asutajaliikmeid ühenduses järel viis, kokku on liikmeid kahteist. Rehepapi sõnul oli Teenuse külas esimese Eesti ajal hästi aktiivne perenaine selts ning sellest teadmise inspireerituna tuli veerand sajandit tagasi kohalikul koolijuhil mõte selts uuesti kokku kutsuda.

MTÜ Teenuse Naiste Ühendus on üks vanimaid mittetulundusühinguid, olles kõigest seitse kuud noorem kui Eesti Vabariik.

Teenuse naiste ühenduse naised tegelevad aktiivselt oma vabaja sisustamisega ja korraldavad ühiseid üritusi, et „oleks lõbusam elada“, nagu ütleb Rehepapp. Üheskoos kirjutatakse projekte ning saadakse edukalt rahastust erinevate põnevate koolituste tarvis. Hiljutisemad koolitused on olnud näiteks fotograafiast, lapitööst, aga on olnud ka näiteks naeruteraapia ja mälu treening.

Sel aastal korraldatakse juulikuus juba kümnendat perepäeva, kus üheks ürituseks saavad kokku küla eri põlvkonnad, et koos võistelda, mängida ja koolituda. Sel aastal viiakse perepäeval läbi esmaabikoolitus. Alles hiljaaegu toimus Teenuse külas rohevahetuspäev, kuhu saabusid inimesed ka näiteks Alust. Rehepapp meenutab, et üks Alu inimene oli rohevahetuspäevast vaimustunud ning olevat rääkinud, et tema kodukohas tulevad inimesed küla peal kokku ja ei ütle teregi, kuna ei tunne üksteist. „Hea, et meil veel nii ei ole,“ tõdeb Rehepapp Teenuse küla mõeldes. Aasta küla kandidaadina rahvalemiku valimisel teise koha saavutamise tuli külaelanikele suure ja meeldiva üllatusena. Resik imestab, kes need 1603 hääletajat küll olla võisid, kui külal endal on alalisi elanikke üksnes 80 ringis. Konkursi tarbeks loodud videoklipi tegemisel aitasid küla kohalikud aktiivsed elanikud ja nende head tutvavad.

Selles videoklipis näidatakse Teenuse küla olulisemaid sümboleid. Külas eluaeg elanud Resiku sõnul on Teenuse küla tähtsaks number kaks: Teenusel on kaks jõge, kaks silda, kaks bussipeatust ja kaks olulist hoonet – mõis ja ait-kuivati. Lisaks on Teenusel oma külapood, mis on korra maha põlenud ja siis ikka üles ehitatud.

Külalt voolab läbi Kasari jõgi, mida tähistatakse Teenuse sillal kui Teenuse jõge ning millesse suubub Luiste jõgi. Kahe jõe liitumiskoht asub Teenuse mõisa külje all ning on suvisel ajal populaarne kohalik ujumispaik. Teenuse sild on üks Eestimaa vanemaid ja silmapaistvamaid raudbetoonsildu. Videos võib näha kohalikke noori ja vanu sel sillal uhkelt Genialistide „Leekiva armastuse“ saatel jalutamas ning küla vaatlus lõpeb sama seltskonnaga mõisa ees. Lõppsõnadena ilmuvad

kaadrisse: „Teenuse, ja see ongi hea“, mis tähistab tabavalt ühe väikese küla ja sealsete inimeste ühist armastust oma kodukoha vastu.

Tänavu on Teenuse küla jaoks olnud väga hea aasta. Lisaks rahvalemiku valimisel teise koha pälvimisele aasta küla konkursil võitis Teenuse küla esitatud projekt „Teenuse mõis – hubasus tõmbab“ kaheteistkümne teise ettepaneku kõrval rahvahääletuse tulemusel Märjamaa valla kaasava eelarve 2017 konkursi. Kokku hääletas Teenuse küla projekti poolt 110 inimest. Märjamaa vallalt konkursi tulemusena saadud 20 000 euroga tehakse juulikuust alates Teenuse mõisa üldkasutatavates ruumides remonti, mille tulemusena saavad uue ilme suur ja väike saal, vestibüül, vahekoridor, tuulekoda ja terrass.

Head uudised ei pruugi olla aga sugugi lõppenud. Aasta küla konkursis alles käib ning aasta küla 2017 laureaat kuulutatakse välja Eesti Külade Maapäeval 4. augustil Viljandimaal. Enne veel tuleb Teenuse külla aasta küla konkursi hindamiskomisjon, kuhu kuuluvad Riigikogu esimees Eiki Nestor, Maainfokeskusest Ester Valdvee, sise-ministeeriumist Aveli Ainsalu, maaeluministeeriumist Maarja Männiste, Maalehest Bianca Mikovitš ja Eesti Maaomavalitsuste Liidust Sirje Ludvig. Hindamiskomisjon külastab iga tänava konkursil osalevat küla ning kahe tunni jooksul on igal külal võimalik end parimal võimalikul moel komisjonile esitleda.

Raplamaa Külade Liidu juhatuse esimehel Urmas Kristalil on hea meel, et Teenuse küla Rapla maakonda aasta küla konkursil esindab. Kristali sõnul on Teenuse küla hea näide sellest, kuidas ka väikesed külad saavad olla aktiivsed. „Mida väiksem küla, seda aktiivsemad inimesed,“ ütleb ta.

Teenuse küla oluline osa on alati olnud ja on praegugi mõisahoones

Pole kindlaid andmeid, millal Teenusele tekkis esimene inimasula, kuid teatud ajaloolisi tähelepanekuid võib siiski leida. Küla mainitakse esimest korda vana kalendri järgi 1.8.1456, kui vennad Winrich ja Tidrik Hoeseiden müüsid Tolli ja Teenuse küla vendadele Livenitele 5500 vana Riia marga ehk umbes 21 kg hõbeda eest.

Mõis on asunud Teenusel 1560. aastast ning olnud oluline osa Teenuse külaelus. Mõis ehitati välja kivist kindlustatud mõisahoones ehk vasallilinnusena. Sellele viitab saksakeelne nimekuju Stenhusen. Nime eestikeelseks muganduseks sai Teenuse. Mõisakompleksi piirab kolmest küljest vesi ning mõisa külje all suubub Kasari jõkke Luiste jõgi.

Poolkelpkatusega ühekorruseline hilisbarokne mõisahoones on ehitatud arvatavasti 18. sajandi lõpul. Hoone fassaadi kaunistavad pilastrid. Fassaadi keskosa ilmestab suur kolmnurkviil, mille tipus on väike ovaalaken. Pärast 1905. aasta põlengut on hoone taastatud enam-vähem

endisel kujul, kuigi pisut lihtsustatult. Kõrvalhoonetest on olulisim ait-kuivati, mis seisab veel tänagi sissesõidutee ääres.

Alates mõisa rajamisest kuni 1919. aasta võõrandamiseni vahetas mõis arvukalt omanikke, kuid mõisa viimane võõrandamiseelne omanik oli maalikunstnik Richard von Maydell. Teenuse mõisast pärineb maalikunstnik Friedrich Ludvig von Maydell, kelle auks on mõisa seinal tahvel ja mõisa ette paigaldatud temanimeline pink.

Teenusel avati 1845. aastal kool, mis tegutses 1924. aastast kuni sulgemiseni 1996. aastal Teenuse mõisas. Täna asub mõisahoones raamatukogu ning mõisa ruumides ja selle ümbruses korraldatakse regulaarselt külaüritusi. Teenuse küla valiti 2015. aastal Märjamaa valla heakorakonkursil aasta külaks.

**Ajaloandmed on pärit Kalev Jaago uurimusest ajalooarhiivist ja Eesti mõisa-portaalist.*

Mõis on asunud Teenusel 1560. aastast ning on olnud oluline osa Teenuse külaelus.

Ajatut muusikat toetavad nüüdisaegsed värvid

Elena Past: "Värve tootes tõuseb ka värvitaju ja -maitse."

Tänavuse **Rapla kirikumuusika festivali** peasponsor on **Akzo Nobel Baltics AS**. Festivali avapäeva puhul ajame juttu rahvusvahelise kontserni juhi **Elena Pastiga** paljudest asjadest – Raplast, muusikast, sellest, kuidas sponsorlus *käib* ehk *toimib* või *töötab* – eesti keeles on otsetõlkeid kõigist käibelolevaist keeltest.

Juune Holvandus

Rääkisime ka eesti keelest, ajaloost ja kirjandusest, sest Elena Past on hariduselt filoloog, eesti keele õpetaja.

Akzo Nobel Baltics AS on rahvusvaheline kontsern, mille ajalugu on küllalt pikk isegi Eestis. Ta asutati juba aastal 1987, enne laulvat revolutsiooni Eesti NSV-s, olles esimene väliskapitali abil loodud ettevõtte. Siit järgnenud Sadolini ei vaja tutvustamist, eriti Raplas. Kuigi juba kuus aastat on ettevõtte põhinimi olnud Akzo Nobel, on Sadolin jäänud sissetöötatud kaubamärgina alles. Elena Past on ettevõtte juht alates 2016. a algusest.

Kes Raplas ka Sadolini värvi-de headusest suurt ei tea, teab ometi Sadolini spordihoonet. Ja et ettevõtte tehas on siin üks suuremaid tööandjaid. Küsin, kas on kindel, et värvitehas ikka Raplasse edasi jääb?

Elena Past vastab, et praegu küll mingit muret ei tohiks olla, sest „pigem täna liigume sinna poole, et oma inimesi paremini hõivata ja toodete sortimenti laiendada. Rapla tehase uni-kaalsus seisneb selles, et toodab alküüdi, mis on oluline komponent värvi koostises. Tähtis on ka, et tehas on moderniseeritud, toodab palju vesialusel olevaid tooteid. Suund on ju selline, et nii puidukaitse kui ka värvid peavad olema aina ohutumad. Aina rohkem pööratakse tähelepanu sellele, et miski ei kutsuks esile allergilisi reaktsioone inimestes, kes elavad meie tehases toodetud värvidega värvitud keskkonnas.“

Veel lisab ta, et kontsernis tervikuna, mis ju ulatub mitmele mandrile, hinnatakse Rapla tehase tööd ja novaatorlust.

Rapla inimesed ongi edasipüüdliku loomuga? „Jah, küllap on, sealt on pärit palju huvitavaid, nimekaid inimesi,“ möönab Elena Past. Abikaasa, ehitusinsener Priidu sugulased on Kehtna kandist pärit. Abielu alguses elasid nad seitse aastat Raplas, Elena oli Vesiroosi gümnaasiumis eesti keele õpetaja. „Niisugune on minu isiklik seos

Rapla, mitte väga pikk. Olen kasvanud Tallinnas, lõpetasin Tallinna Gustav Adolfi nim gümnaasiumi, Tallinna Ülikooli, elasin vanalinnas...“

Kuidas eesti filoloogist rahvusvahelise asutuse juht sai? Akzo Nobel Baltics AS-i juhataja olla tähendab, et juhtida tuleb ka Läti ja Leedu üksusi, pluss Ukraina dekoratiivvärvide ärisuund. Küllalt ootamatu karjäär? Vestluskaaslane arvab, et eesti filoloogi laiapõhjalise haridusega saab pidada väga erinevaid ameteid. Kuid et „ühiskondliku formatsiooni kardinaalne muutumine tingis sama kardinaalseid muutusi ka inimeste elus. Seisin ristteel – kas võtta ühes eraülikoolis pool eesti keele õppejõu koormust või täiskoht klienditeenindajana Monieri kontsernis. Valisin selle ja olen olnud sealpeale 17 aastat seotud ehitusmaterjalidega. Monieri kontsern on peaaegu sama kaua Eestis olnud kui Sadolin.“

Filoloogi teadmised, kirjade koostamise oskus, võõrkeelte valdamine või vähemalt toimetulek suhtlustasandil, suhtluskogemused jms kulusid ju paljude ettevõtete kujunemise algul vägagi marjaks ära. Muidugi pidin palju õppima erinevatel kursustel, et nüüdisaegse ettevõtte arenguga samal tasemel olla ja ettevõtluskeskkonnaga kaasa areneda. Omaaegne koostöö Skandinaavia riikidega on andnud hea kooli ärikultuurist, suhtlusest igapäevatoos. Oleme hiljem ka naernud, kui konarlik võis ajuti olla vastaspoolte mõistmine, näiliselt sarnastes naabermaades on tavatasandi mõisted hoopis erinevad. Millal olla suhtluses vaba, millal järgida rangelt etiketti... Nüüd, kui juba, nagu öeldakse, vanust kolmkümmend, pluss kakskümmend aastat kogemust, ja oldud ka tegevjuht, tuleb juhtimine välja.“

Kus peitub eduka juhi võti?

„Tänapäevane juhtimine ei tohi mingil juhul tähendada kamaandamist ülalt alla. Juht peab

Tänapäevase juhi jaoks on aina haruldasem, kui jääb aega üksi laua taga istuda.

Fotod: DAISY LAPPARD

oskama oma mõtteid ettevõtte paremaks tegemisest nii kaua sõnastada ja kolleegidele n-ö maha müüa, kuni see õnnestub. Vigu peab oskama tunnistada, vabandada peab oskama ja siis jälle koos edasi minna samuti. Enesega rahul, väarikas, tegus kollektiiv peegeldab, et tööga on asjad korras. Kui juht hakkab oma positsiooni nautima, endaga rahul olema, tundma, et eesmärgid on täidetud, siis, näib mulle, on vist põhjust enda pärast muret tunda,“ arutleb Elena Past.

Teatud mõttes nagu abielus, kus kehtib osav poliitika? Elena Past mõtleb üsna pikalt. „Seda küll, ilma abikaasa ja perekonna toetuseta poleks ma kindlasti praegusel tööpostil. Abikaasa mõistev suhtumine, kui näiteks lastele oli taas vaja öelda, et pean jälle ära söitma ja mind nii-ja-nii kaua pole – juba see pole olnud lihtne. Nüüd on poeg ja tütar juba ise perekonna loonud, meil on kolm lapselast, kõik poisid.“

Tegelikult vist polegi ühtki edukat, kõrgel ametipositsioonil olevat juhti, kel poleks samal ajal tugevat perekonda.

Kuidas teie juhitud tehases kujunes PLMF-i peasponsor? Milline üldse on Akzo Nobeli sponsorluse-poliitika? „Oleme olnud Rapla festivali pidevad toetajad ju 2013. aastast peale. Mina isiklikult hindan väga Pille Lille, tema fondi ja muusikute tööd, aga selle vastastikuse abistamise suhte sain kaasa

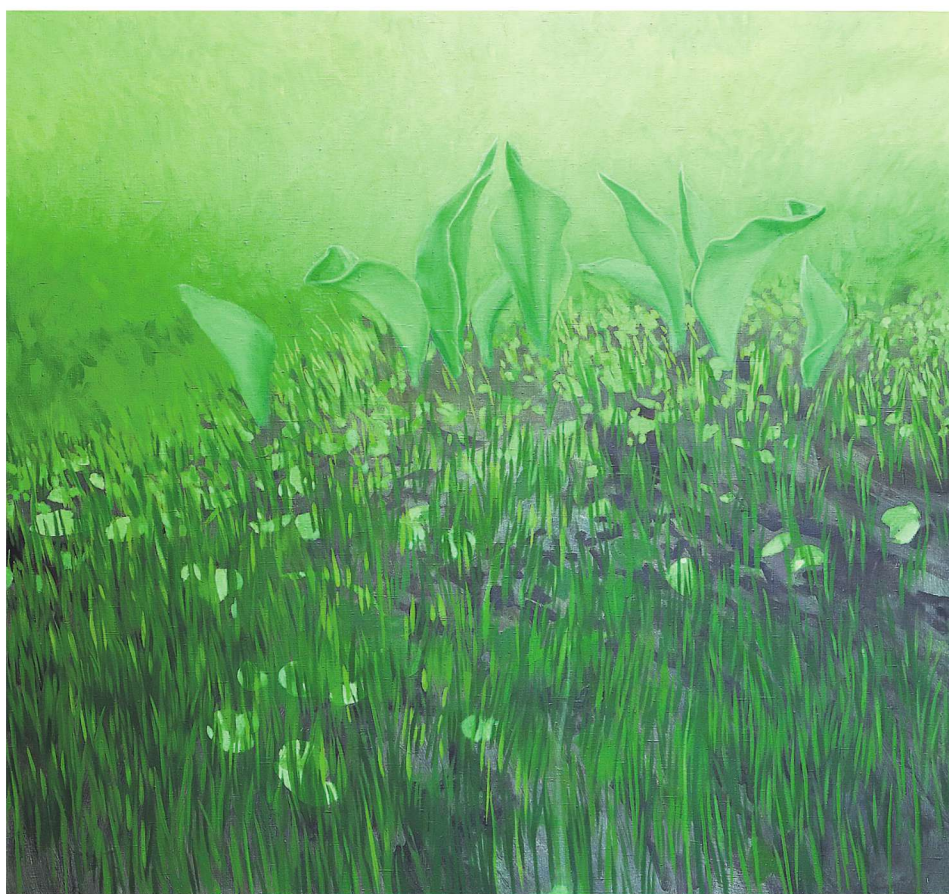
eelmiselt direktorilt **Piret Minnilt** pärandina. Et meie ettevõtte selles osaleb, on juba tema teene.

Need on vahvad asjad, annavad kõigile palju juurde – tegijale, elavdavad Raplat, hingetoitu sealsetele inimestele, sh meie töötajatele, kes saavad suurepärast muusikast osa. Ka meile andjaina. Miks mitte anda, kui sellest saab parem kõigil, keegi ei jää ilma. On loomulik, et värviettevõtte lisab maailmale värvi juurde, nii otseses kui ka ülekantud mõttes. Pean pigem mõtlema, kuidas olla ise rohkem ettekantavaga kursis.

Meie tüüpi ettevõtte sponsorluse-poliitikast üldisemalt rääkides on meil kolm väljakujunenud suunda – muusika, kujutav kunst ja sport. Kõik need peaks ka Raplas näha ja tunda olema.“

On tõesti. Sadolini spordihoonete tegevusalad, isegi saun linnarahvale on kättesaadavad hindadega, millega kõik on päri. Akzo Nobeli tehases on kõik töötajad harjunud, et neid ümbritseb tänapäevane kujutav kunst. Ja siis muidugi muusikauritused.

Milline on teie isiklik suhe ja seos nende suundadega? „Muusikas on mul isegi kõige vähem öelda, ma ei laula ega mängi pilli. Aga hindan iga aastaga üha rohkem klassikalist muusikat, kuulan ja naudin. Kujutava kunsti osas olen harrastusmaalija, erinevatel eluperioodidel tegelen sellega vabal ajal, olen

Sponsor hindab Sadolini aastapreemia võitjat nii palju, et ostab töö endale.

natuke kunsti ka õppinud. Sporti tegin varem innukalt, kergejõustikku, karated, nüüd olen tervisesportlane.

Isiklikult on mul hea meel, et meil on tugev koostöö Eesti Kunstimuseumiga, nii Kadriorus kui ka KUMU-s. Koostöös auväär

züriiga, kuhu kuuluvad Eesti kunstielu olulised esindajad, oleme üle 20 aasta andnud välja Sadolini kunstipreemiat. Selle aasta võidutöö maalis Eleriin Ello - „Tulbid“, mille ostime endale, nagu tihti tavaks. Akzo Nobelil on suur kunstikogu ja

selle väärtused olid üleval Mikkel muuseumi näitusel. Meie töötajad igas hoones on aastate pikku tööpoolest harjunud, et kunst neid pidevalt ümbritseb.

Mina usun, et kui maalikunstile panna juurde vääriline muusika, muutub värvipalett veelgi sügavamaks.“

Kas ettevõtte aitab ka abivajajaid, tegeleb otseselt heategevusega? „Vahel ikka,“ ütleb Elena Past. „Aga eelistame koostööd ettevõtetega, mitte nii, et kurva kirja peale kohe saadame raha. Nii vist enam ei toimi ükski ettevõtte. Küll oleme andnud tasuta värve sinna, kuhu nappinud ja kuhu ilmselgelt on olnud vaja, käinud ise ka värvimas. Toon näiteks noorteaasta moto „Mina ka!“. Värvisime koos vabatahtlikega, Nissi valla noortega Tallinna lauluväljaku kassade maju. Oleme aidanud kaasa värskeima ilme andmisele bussipeatustele, majade fassaadidele, aedadele, mänguväljakutele ja lasteaedadele kogu Eestis.“

Milline on Elena Pasti isiklik aeg?

Ta mõonab, et seda tuleb vajaduse korral jõuga võtta. Tal on *suur aed*, kus ta juba paarkümmend aastat kasvatab rododendroneid, „väga erinevat värvi, oranže, punaseid, roosasid, kollaseid, valgeid“. Loodab, et veel tuleb aeg, kus ta tihedamalt võtab pintslit kätte ja *maalib* lõpuni pooleliolevad maalid. „Ma võin olla kärsitu ja vahetada kiiresti tegemisi. Aga maalidesse suhtun nii, et seal peab olema kõik kaunis. Taies peab olema mu silmis positiivse energia kandja ja edastaja, mitte kunagi destruktivne. Kui mul pole aega seda maalile kanda, siis ta seisab, kuni aeg tuleb.“

Ta maalib üles kalleid mälestusi, portreesid, elusituatsioone. „Üks õnnelik eine mändide all näiteks kujutab inimesi, kes olid siis veel lapsed, kuid ma kindlasti tahan selle kord lõpetada.“ Talle meeldib teha ka ise huvitavat suupoolist „gastronomiat“ hoo raames. Aga see peab olema tehniliselt keerukas toit, mida siis teen. Pekingi part, isetehtud martsipan, mille koostisosi peab hoolikalt kokku otsima, *beef à la Wellington*, liha taignas, kus loeb nii tuli, pann kui ka aeg, et saavutada vajalik küpsusaste. Mulle meeldib uurida ajalugu, täpsemini *kodulugu*, Tallinna erinevad linnaosad on eri aegadel olnud aktuaalsed, Kadrioru, vanalinn... Loen mitmeid raamatuid korraga ühel teemal, mis mind parajasti huvitab ja tunnetuslikult tähtis on.“

Muidugi ei ole öökapiil ainult ajalooline kirjandus. Eesti filoloog, kes oma kodumaad ja emakeelt keskmisest paremini tunneb, ei kaota kunagi huvi selle vastu. Eesti kirjandus, eri aegadel põlatud ja isegi vähe mõistetud, on tema jaoks tähendusrikas, seega igasugust uudiskirjandust peab jälgima. „Viimati ostsin Indrek Hargla viimase raamatu „Apteeker Melchior ja Gotlandi kurat“.“

Oma isiklik aeg annab isikusest sama hea ülevaate nagu tänapäevgi.

ŠKODA OCTAVIA ERIMUDEL STYLE

Hind alates 14 500 €

Keskmine kütusekulu 4,8 - 4,9 l / 100 km

ŠKODA
SIMPLY CLEVER

Varustuses: LED-päevasõidutuled, valuveljed, soojendusega esiistmed, puutetundlik raadio, Bluetooth, elektrilised soojendusega küljepeeglid, elektrilised aknatõstikud, püsikiirushoidik ja palju muud!

Kui soovite vahetada oma auto uue ŠKODA vastu, siis ei pea Te vana auto müügiga ise vaeva nägema. ŠKODA esindustest saab autot osta ka nii, et toote olemasoleva auto uue auto või liisingu sissemakseks. Vahetusautoks võib olla nii väljaostetud auto kui ka liisingu auto.
AUTOVAHETUS ŠKODA ESINDUSTES ON KIIRE JA MUGAV!

**ŠKODA OCTAVIA
COMBI STYLE**
Hind alates 15 700 €

300 ŠKODAT
EESTI LAOS
KAMPAANIA.SKODA.EE

www.skoda.ee

Ametlikult volitatud ŠKODA edasimüüjad Eestis on:

ŠKODA Tallinn · Auto 100 Tallinn AS
Tallinn, Paldiski mnt 73 / Pirni 1, 10621
Telefon: 6808 222 · info@skoda.ee, auto@skoda.ee
www.skodatallinn.ee

ŠKODA Laagri · SKO Motors OÜ
Pärnu mnt. 543, Laagri 76404
Telefon: 6837 070 · auto.laagri@skoda.ee
www.skodalaagri.ee

ŠKODA Tartu · Aasta Auto AS
Tartu, Sepa 24 A, 51013
Telefon: 7308 000 · info@astaauto.ee
www.astaauto.ee

ŠKODA Kuressaare · Warma Auto OÜ
Kuressaare, Tallinna 82a, 93815
Telefon: 4530 120
info@warmauto.ee · www.warmauto.ee

Moller Auto Pärnu OÜ · Pärnu, Välja tn. 3, 80010
Telefon: 4476 140 · parnu@moller.ee

Moller Auto Viru OÜ · Jõhvi, Narva mnt 143, 41536
Telefon: 6808 200 · viru@moller.ee

ŠKODA Viljandi · Folk Auto OÜ
Viljandi, Tallinna 45, 71018
Telefon: 4355 340 · viljandi@moller.ee

Käsitööhobi aitas ärevusega toime tulla

Selge see, et juba eeljaloolistel aegadel toimis mingit sorti kaubandus. Kui oli vaja midagi naabersuguharu käest, tuli neile selle eest ka midagi vastu anda. Alguses vahetatigi kaupa kauba vastu. Hiljem tuli käibele raha.

Katri Reinsalu

Mõistagi oli käsitöö hea vahetuskaup. Kui oli endale selgeks tehtud ja aastaid harjutatud, kuidas midagi teistele vajalikku või ihaldusväärset kvaliteetselt teha, oli hea vahetuskaup kohe omast käest võtta. Mida kitsamalt inimesed mingile kindlale valdkonnale keskendusid, seda enam vajasid nad ülejäänud hädavajalike esemete omandamiseks teisi inimesi.

Masstootmise arenemise käigus kadus suuresti vajadus käsitöö järele. Masinad valmistasid kõik vajaliku kiiremini ja odavamalt. Käsitöö muutus vajadusest hobiks. Hobitegevus kogus eriti suurt populaarsust pärast Teist maailmasõda. Inimestel oli aina enam vaba aega ja hobisid peeti suurepäraseks viisiks, kuidas seda täita. Samal ajal oli see ka hea vahend sõjajärgses ühiskonnas valitsenud ärevuse leevendamiseks. Käsitöö oli nii füüsiline kui ka vaimne teraapia neile, kes sõjakoledustega kokku olid puutunud.

1940-ndatel juhendati viigastatud Ameerika sõdureid tegelema näiteks puutöö, nahatöö ja metallitööga. Vahendeid käsitööga tegelemiseks saadeti ka kaugemale paigutatud sõduritele. Arvati, et käsitööga tegelemine suurendab sõdurite käelist osavust. Lisaks usuti, et see edendab nende vaimset võimekust kaugetes paikades viibimisega toime tulla.

Pärast sõda peeti hobisid heaks viisiks, kuidas veterane tegevuses hoida. Ameerikas

Foto: I Heart Shabby Chic

muutus näiteks populaarseks pooleldi valmis majade ostmine, kus uued omanikud said osa töödest ise ära teha. Ühelt poolt võimaldas see käelist tegevust. Teisalt pakkus see aga võimalust saada natuke omanäolisem kodu muidu identseid maju täis tipitud äärelinnas.

Kui viiekümnendatel räägiti hobidest, siis tähendaski see tavaliselt kas millegi kogumist või käsitööd. Inimeste huvi erineva käsitöö vastu muutus niivõrd suureks, et sellest sai äri. Aina enam ja enam tuli müügile vahendeid, mille abil kodus käsitööga tegeleda sai.

Hobide populaarsuse kasvu taga oli veel teinegi põhjus. Pärast sõda muutus tööna

tavaliselt 40-tunniseks ning hõlmas kahte vaba päeva. Lisaks sellele said inimesed korra aastas pikemat puhkust ja võimaluse varakult pensionile jääda. Suurenenud vaba aja hulga tuli kaasa ka teatav ärevus inimestes, kes olid harjunud pidevalt tööd tegema. Tunti, et vaba aega tuleks kuidagi produktiivselt kasutada. Nii olidki hobid ühelt poolt rahustavad ning teisalt tööetikat tugevdavad.

Käsitööga tegelemine oli võimalus lapsi pahanlustest eemale hoida, koduperenais-tele mingi siht anda ning meestele koduses keskkonnas koht leida.

Töö, mida inimesed elatise teenimiseks tegid, oli muu-

tunud. See oli aina vähem füüsiline ja hõlmas tihti vaid mõistuse kasutamist. Lisaks koondusid inimesed suurtesse ettevõtetesse ja ei olnud enam iseenda tööandjad. Käsitööga tegelemine aitas omaenda aja peremeheks olemise tunnet tekitada. Tihti oli see abiks ka olukorras, kus oma tööga rahul ei olnud.

Kuna terve päev tehtud töö oli peamiselt vaimne, tekitas see inimestes teatud süütunnet, sest tööd oli ju traditsiooniliselt tehtud ikka oma kätega. Käsitöö oli seega viis, kuidas pärast pikka ja vaimset väsitavat päeva oma kätele mingi ülesanne anda ja näha midagi valmimas.

Mõneti on ilmselt ka täna-

sed selle taga, miks käsitöö aina populaarsust kogub. Millegi kallal nokitsemine vähendab ärevust ja stressi, pakub rahuolu, kui näed oma tegevuse tulemusel midagi reaalselt valmimas, ning aitab sisustada vaba aega. Paistab, et inimloomuses on armastada tegevusi, mis oma meeldiva iseloomu kõrval meile ka kasu tuua saavad. Kellel siis ei oleks talvel mõnusaid sooje kindaid ja sokke vaja?

Allikas:
Postwar America: An Encyclopedia of Social, Political, Cultural, and Economic History. James Ciment

Väikesed õdusad käsitööpoed

Sel korral võtame teemaks käsitööpoed. Need väikesed armsad ja õdusad poed on käsitööharrastaja jaoks enamasti hädavajalikud. Sealt saab lõnga ja vardad kampsuni jaoks, saab ka kauni paberi kaartide tegemiseks ning salvrätikud dekupaaži tarbeks. Sealt saab kangast ja niiti riiete õmblemiseks, saab pärleid ehte valmistamiseks ning pitse ja paelu kõige muu kaunistamiseks.

Tegelikult saab muidugi ka inspiratsiooni, mida kõike müüakse ja mida kõike veel teha annaks. Tihti on need väikesed poekesed lihtsalt ühed mõnusad kohad, kus ringi uudistada.

Käsitöölane külastab maakonna kahte suuremat käsitööpoodi. Nobiina tuba on Raplas peagi kuus aastat avatud olnud. Selle omanik Eda Adamson elab küll Türil, kuid on aja jooksul oma inimeseks saanud. Ta usub, et tabas poe avamisel just õige hetke, sest viimastel aastatel on käsitöö eriti populaarseks muutunud. Lisaks saab Nobiina toas ka erinevatest töötubadest osa võtta, kus kõikvõimalike käsitöö valdkondade spetsialistid oma oskusi teistega jagavad.

Märjamaa käsitööpoe omanik Piret Lehes teab, et väike pood peab vastutulelik ja paindlik olema. Tema kaubavalik on kujunenud just vastavalt nõudlusele. Kui keegi küsib midagi, mida Piretil letil parasjagu pole, saab seda alati tellida. Ta teeb Märjamaa kohalike käsitööharrastajate elu veidike mugavamaks. Mõlemad poed on lisaks vahenditele ka valmis käsitööd müügile võtnud.

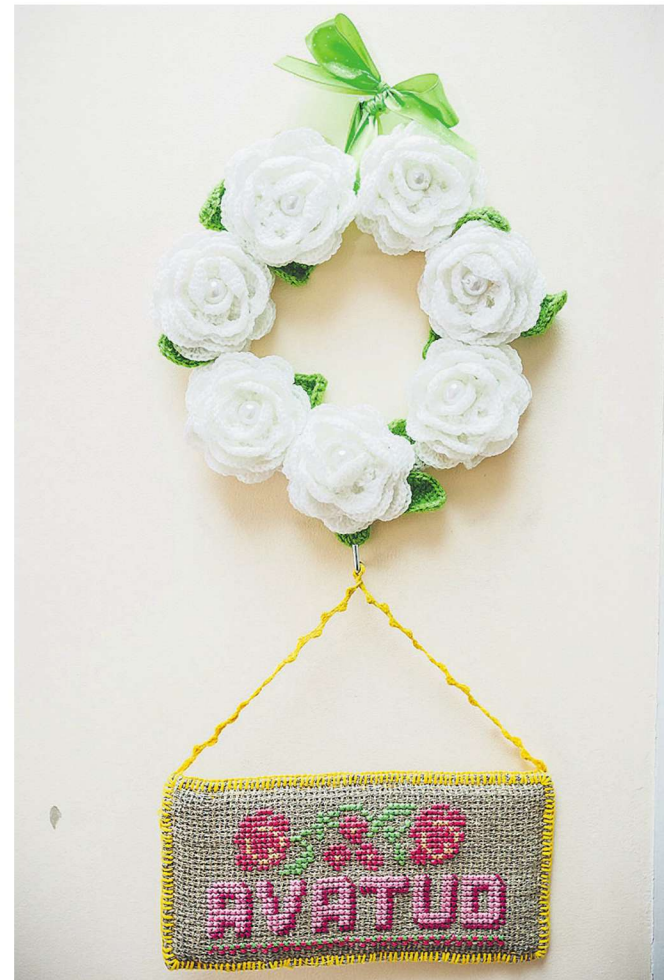
Käsitöölase avaloos kirjutame aga sellest, milal ja miks sai käsitööst vajaduse asemel hobi. Mis on see võluvägi, mis inimesi ikka ja jälle oma kätega midagi valmistama paneb? Milliseid häid omadusi käsitööhobil olla võib?

Head lugemist!

Katri Reinsalu,
Käsitöölase toimetaja

Nobiina poe omanik Eda Adamson.

Käsitisi tikitud poesilt.

Käsitöösõprade lemmikpaik Raplas ehk Nobiina tuba

Käsitööpood Nobiina tuba tähistab tänavu augustis juba kuuendat sünnipäeva. Poe omanik on Eda Adamson.

Katri Reinsalu

Naise juured on Tartus, praegune elukoht Türil ning pood Raplas. Ta ütleb naerdes, et paljudele ongi ta pigem Rapla inimene. Tegelikult avas ta 2014. aastal ka Türil kaupluse, kuid alguse sai käsitööpood Nobiina tuba tõesti Raplast.

Raamatupidajast poepidajaks

Aastaid tagasi kerides jõuame majanduslanguse aegadesse. Eda oli selleks ajaks terve elu raamatupidajana töötanud ning see elu oli ta ära väsitanud. Ta mõistis, et masu ei anna järele ja tegelikult on ju tänaseni inimestel rahaga raske. Ta kandideeris küll Tallinnasse ja Tartusse raamatupidajaks, kuid mõistis, et kuna tema elukoht jäi neist paigust väga kaugele, eelistati

kohalikke.

„Tol hetkel hakkasin käärima ja keema. Ma pean midagi tegema,“ meenutab Eda. Ta lõi arvuti lahti ning hakkas võimalusi otsima. Nii sattuski ta Raplamaa projekti „Naised ettevõtluses“ peale, mille eesmärk oli abistada naisi ettevõtlusega alustamisel. Koolitus kestis 2011. aastal veebruarist maini. Eda meenutab, et ta tollane tööandja oli väga vastutulelik ning võimaldas tal Raplas koolitusele käia. Koolituselt tekkisid Edale kontaktid Rapla naistega ja kuna klapp oli hea, asuski ta just siin poodi pidama.

Pood Raplas Tallinna maantee ääres on käsitööharrastajate seas armastatud ja tuntud koht. Sealt saab kõike lõngast tekstiilivärvide ja disainpaberini. Nii mõnigi uudistaja unustab end riulite vahele. Ja kuigi maja ees on reklaam, mis inimesi poodi kutsub, ei tea tänaseni paljud, et Raplas üldse selline pood on.

Maja teisel korrusel on aastate jooksul olnud mitmeid asutusi. Eda ütleb, et vanemate klientide mälestuste põhjal on seal tegutsenud nii lasteaed, õhtukool kui ka spordipood. Viimased aastad on

aga käsitöö tähe all kulgenud.

Kui Edal aastaid tagasi poepidamise plaan tekkis, pani ta lehte kuulutuse, et otsib vabu ruume. Pakkumisi oli mitmeid ja omanik tunnistas, et üks raha oli tol ajal ka üsna oluline faktor. Poe tänased ruumid olid tol ajal parasjagu vabad. Eda meenutab, et see õige tunne tekkiski tal just nendes ruumides ja nii sai nende kasuks ka otsustatud. Asjad aga venisid ning maja peremees jõudis juba murelikuks muutuda. Eda kinnitas, et plaan pood avada on siiski kindel ning on peremehe kannatlikkuse eest tänulik.

Alustas Eda kõigest ühe toaga. Ta meenutab, et kaupa oli vähe ja üks tuli ka lõngakerasid kohevamaks patsutada, et nad riulid ära täidaks. Aastake möödus ning Eda läks uuesti majaomaniku jutule. Sel korral juba laienemisplaanidega. Ta teadis, et seina taga on veel üks väike tuba, mida ta endale soovis. Majaomanik oli küll veidi murelik, kas pood vastu peab, kuid nõustus plaaniga, kui Eda rendilepingut veel aasta peale pikendas.

Nii võttiski naine oma kätega

ette seina lõhkumise ja poe ruumide laiendamise. Väikesest toast sai see osa, kus täna on Nobiina toa lõngavalikuga tutvuda saab. Kuid ka sellest jäi väheks ning naine sai omale ka toa teisel pool koridori, kus müüakse valmistooteid ning viiakse läbi erinevaid koolitusi. Tunne, et just need ruumid on tema poe jaoks parimad, on aastate jooksul vaid tugevnenud.

Eda räägib, et tegelikult on maja teisel korrusel veel üks tuba vaba. Ta ütleb, et ise ta füüsiliselt enam rohkem teha ei jaksa ja üks mõnes mõttes ole väikeses paigas ka mingi piir, kui palju on üldse mõistlik teha. Nii loodab ta endale leida toreda käsitööhuvilise naabriks. Ta mõtiskleb ja arvab, et näiteks väike õmblustöökoda oleks tore.

Oma otsust käsitööpoodi pidama hakata ei ole Eda pidanud kahetsema. Käsitöö on tema

sõnul ajas muutuv nähtus. Umbes 15 aastat tagasi ei oleks ehk käsitööpood ära elanud. Eda arvab, et tal õnnestus tabada ära õige hetk. Kuna ta alustas oma poega ajal, mil majandus seis oli kehv, oli Eestis palju töötuid ning elu küllaltki raske, seda eriti maapiirkondades. Ta räägib, et on teatud tüüpi inimesi, kes lihtsalt ei saa käed rüpes istuda ning nad hakkasid sel ajal endale alternatiivseid tegevusi otsima. Nii leidsidki nad tee käsitöö juurde. Käsitöö on viimastel aastatel aina populaarsust kogunud. Selle taustal võib öelda, et käsitööpoe pidamine on end õigustanud.

Lõng kõige populaarsem

Täna võib julgelt öelda, et Nobiina toas tuleb otsida kohta, kuhu ei oleks kaupa paigutatud. Riulid on täis ja midagi huvita-

Lillelised Tensha helmed on tõeline maiuspala pärlisõitlastele.

vat leiab iga käsitöö valdkonna harrastaja. Populaarsematest kaupadest rääkides tuleb ikka lõng jutuks. Võiks ju arvata, et kudumine-heegeldamine on pigem talvised tegevused, kuid Eda kinnitab, et lõnga ostetakse ka suvel.

Naine mainib, et maa ja linna klientidel saab tegelikult vahet teha küll. Ta ütleb, et maainimene on oma meelelaadilt praktilisem. Ta teeb pigem sellist käsitööd, millel on ka otstarve. Ta ütleb naerdes, et isegi kui maainimene teeb kauni karbi, teeb ta selle teades, mis sinna sisse panna. Linnainimesed kipuvad tema arvates ehk veidi enam käsitööd lihtsalt tegemise pärast tegema. Viimastel aastatel on populaarne olnud ka paberikunst ja poolvääriskividest ehte valmistamine.

Võimaluste piires püüab Eda oma kaupa ka ise katsetada. Käsitööpoodi pidades tuleb tihti oma kliente abistada ja hea on seda isiklikust kogemusest teha. Samal ajal tuleb muidugi meeles pidada, et käsitöö on paratamatult individuaalne ja üks igaüks teeb natuke omamoodi. Üks küsitumaid küsimusi on, milline varras teatud lõnga juurde võtta. Ühest vastust aga sellisele küsimusele ei ole, sest kõik sõltub tegija kudumisstiilist. Igale küsimusele vastust seega anda ei saa.

Ajaliselt võib öelda, et käsitöö jääb suvel pigem soiku. Eda usub, et need, kes armastavad käsitööd, armastavad ka aias nokitseda. Kohe, kui ilmad seda lubavad, kolivad nad peenarde vahele ja pistavad näpud mulda. Ilmade jahenedes tulevad nad poodi tagasi ja otsivad midagi tubasemaks nokitsemiseks. Suvist rahulikumat aega kasutab Eda seega inventuuri tegemiseks ning kaupade ülevaatamiseks. Sügisest algab ju jälle kiirem aeg.

Töötoas saab ka suhelda

Lisaks käsitöö tegemiseks vajalikele vahenditele pakub Nobiina tuba ka võimalust end erinevate käsitöövõtete ja -valdkondadega töötubades kurssi viia. Tihtipeale võibki juba poe uksele märkata järgmise koolituse kuulutust. Juhendajateks on olnud nii kohalikud kui ka kaugema kandi inimesed. Eda räägib, et kaugemalt tulijatega on selles mõttes keerulisem, et nemad eeldavad vähemalt 8-10 osalejat, et käik end nende jaoks ära tasuks. Kohalikud on nõus ka näiteks 4-5 inimesega gruppi juhendama.

Eks väikeses kohas on ikka teinekord probleeme grupi kokku saamisega. Tuleb ju arvestada, et materjalid maksavad ja nii on ka koolituse hind vastav. Samuti maksavad ausad inimesed makse ning ka see tuleb hinna sisse arvestada.

Kuidas õnnestub koolituste korraldamine maailmas, kus internetis on paari hiireklõpsu kaugusel kogu info koos videodega juba olemas? Eda teab, et koolitustele tullakse tegelikult ka lihtsalt suhtlema. See on ju näiteks koduse ema jaoks suu-

Nobiinast saab kõike pärlitest tekstiilivärvide ja disainpaberini. Pungil täis riulitelt leiab iga käsitöö valdkonna harrastaja enda jaoks midagi.

repärane võimalus end natuke tuulutada ja midagi uut õppida.

Populaarsematest koolitustest rääkides tuleb Edale esmalt paberimaailm meelde. Just paar aastat tagasi oli see eriti nõutud teema ja koolitusi sai mitu korda tehtud.

Täna on ilmselt soovijad end asjaga kurssi viinud ja tegelevad usinasti paberikunstiga. Samuti on suurt huvi äratanud fotode kangale kandmine ning dekupaaž. „Tegelikult on neid nii palju,“ ütleb Eda koolituste kohta.

Tulevikust rääkides on uuritud kalligraafia kohta ning Eda ütleb, et tal on juba juhendajagi olemas. Sügisel peaks seega huvilistel võimalus avanema.

Lisaks on töötoa ruumides müügil kõikvõimalik valmis käsitöö. Ühelt poolt on see loomulikult hea paik inspiratsiooni ammutamiseks. Teisalt on see aga tõesti hea võimalus kellelegi kink leida või lihtsalt soetada midagi, mida ise teha ei oskaks. Müügil on nii Nobiina toa enda toodangut kui ka teiste tegijate loomingut. Seal saab näiteks Eku ehteid, puidust kikkilipse, sõlgi ja Annie Sloani kriidivärve soetada. Eda räägib, et kellelgi nõobist kinni haaranud ta ei ole. Need, kes on tahtnud, on end ise pakkuma tulnud.

Alles hiljuti kuulutas ta tõesti Nobiina toa Facebooki lehel välja, et otsib uusi tegijaid. Seda just seetõttu, et inimesed käivad laiemat valikut küsimas. Eriti tore oleks muidugi leida keegi, kes midagi täiesti uut ja tavapärasest erinevat on välja mõelnud.

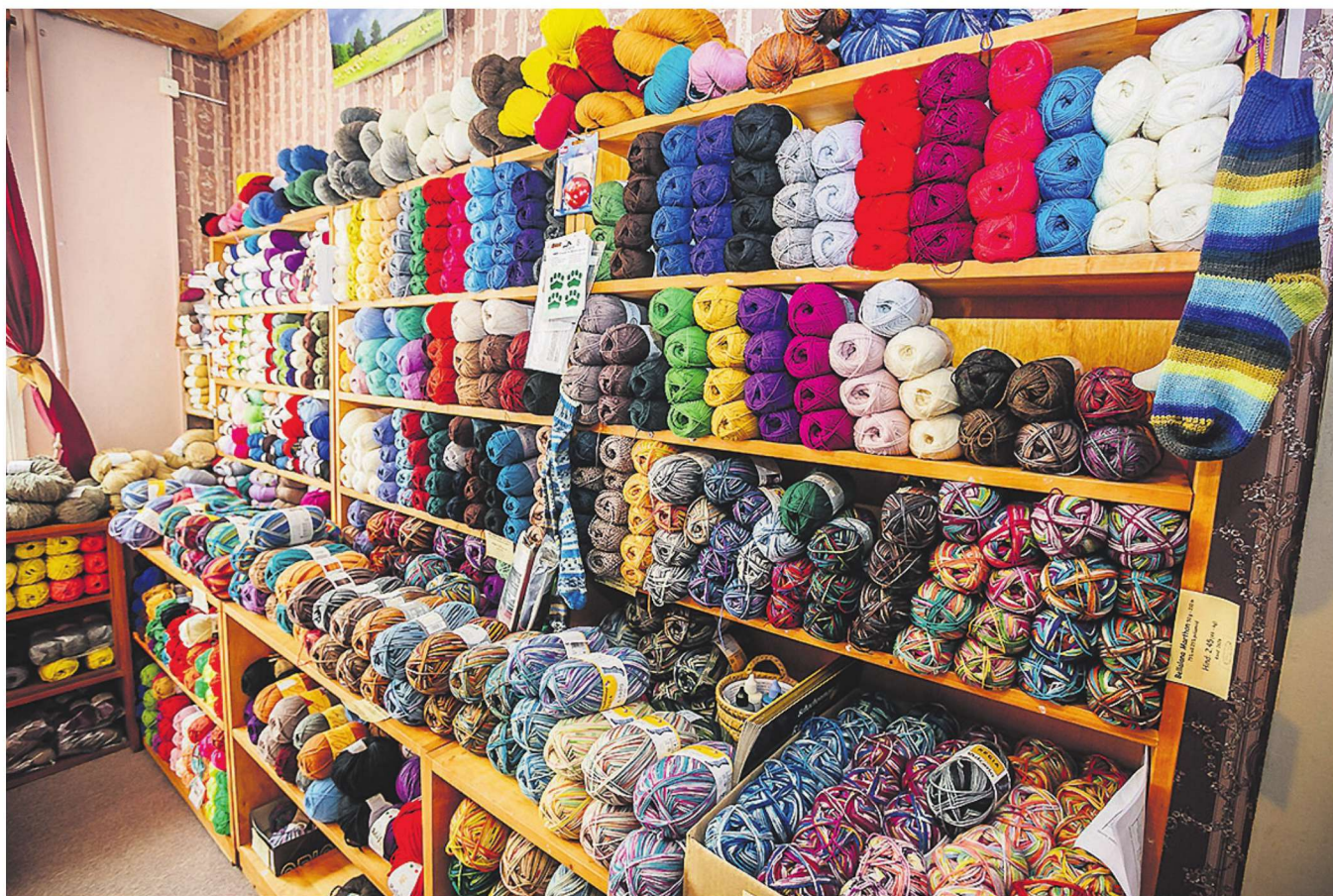
Algusest peale on Nobiina toas toiminud ka väikene eheteparandus. Eda sõnul nad juveliiritööd ei tee, aga pisimuredega saavad aidata küll. Inimesed tulevad oma ehtepaunadega ning mõnikord on vaja ainult veidi nõua anda, kuidas asi ise ära parandada. Usinamad saavad sellega ka

suurepäraselt hakkama. Teised jälle ei tihka ise parandada ja nii tulevad appi Nobiina toa inimesed.

Eda õpib praegu Olustvere teenindus- ja maamajanduskoolis tekstiilkäsitöö erialal. Ta ütleb, et üks põhjuseid, miks ta õppima läks, on soov osata

hinnata neid tooteid, mis talle tuuakse. Ta ütleb, et on koolist väga palju uusi oskusi saanud ja suudab paremini toodete hinda, kvaliteeti ja nende tegemiseks kulunud aega hinnata.

„Ma arvan, et ma olen veel tükk aega siin,“ ütleb ta kokkuvõtvalt Nobiina toa kohta.

Pildile on jäänud väike osa suurest lõngavalikust.

Märjamaal Pärnu maantee ääres tegutseb armas Märjamaa käsitööpood. Riiulitele mahub palju ning huvitavat uudistamist jagub pikaks ajaks.

Katri Reinsalu

Ei tea, kas see on üldine seaduspärasus, et käsitööpoed on huvitavamad ja hubasemad kui kõik teised poed? Märjamaa käsitööpoe puhul paistab see igatahes küll paika pida. Juba uksest sisse astudes on mõnusat olemist tunda. Valgustid on tehtud ämbritest, seinad puidust löödud ning riiulid pungil kõikvõimalikku huvitavat kraami. See on vist jälle just käsitööpoodide võlu, et nii palju tooteid suudetakse mahutada väikesele pinnale.

Poodi peab Piret Lehes, kes ütleb, et mais tähistati neljandat sünnipäeva. Poe sünnilugu on veidi omapärane. Nimelt töötas Piret samas majas asunud riidepoe. Siis otsustati see sulgeda ning Piret oleks töötaks jäänud. Seda naine ei soovinud ja kuna tollane riidepood müüs vähesel määral ka lõnga ja muud hädavajalikku, viskas riidepoe omanik õhku mõtte, et Piret võiks oma käsitööpoe avada. „Ta nägi, et lõnga ja käsitööasju läks hästi,“ kommenteerib Piret.

Kuna Piret oli kohalik, soovitas riidepoe omanik tal asi üle võtta. Naine tunnistas, et kaalus seda mõtet pikalt ja põhjalikult. Ta ju teadis, et käsitööga ei saa lihtne olema. Aga nagu öeldud, töötuks jääda naine ei soovinud ning nii otsustas ta riskida. „Siin ma nüüd olen,“ ütleb ta naeratades.

Paistab, et ka Märjamaa rahvas armastab käsitööd teha. Piret ütleb, et populaarsemate kaupadest rääkides saab veidi aastaaegadel vahet teha. Talvel soovitakse peamiselt lõnga. Omanik ütleb, et Märjamaa parim lõngavalik peaks just tema poes olema. Ta lisab, et inimesed on aja jooksul teadlikumaks saanud ega osta enam ainult akrüüli. Eelistatakse villasisaldusega lõngu.

Populaarsust kogub ka imepehme meriinolõng, mis on just beebitekkide ja -riiete kudumiseks-heegeldamiseks suurepärase algmaterjal. Piret ütleb, et beebitekkid ongi üks populaarsemaid asju, mida tehakse. Samuti ollakse teadlikum beebiteki teisele küljele õmmeldava kanga osas. Enam ei küsita sünteetilist fliisi, vaid palutakse flanelli või mingit muud looduslikumat materjali.

Talvel olid populaarsed ka näiteks suurte tutidega mütsid. Kohe ongi Piretil riiulist haarata mõnus pehme tutt, mida käsitöölisel võiks vaja minna.

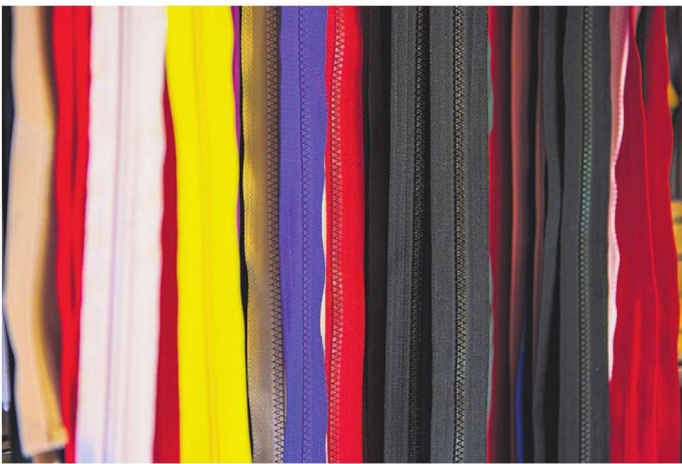
Kiiresti jõuame sinnani, et tegelikult müüb pood ka

Märjamaa käsitööpoodi peab Piret Lehes.

Fotod: SIIM SOLMAN

Märjamaa käsitööpood tuleb klientidele alati vastu

Kaupluses on saadaval ka õmblustarvikuid.

Müügil on ka valmis käsitööd.

praegu sokilõnga. Eks ole tänavune kevad-suvi selline täbar olnud ja soojad sokid lihtsalt peavad kogu aeg valmis olema. Tavaliselt müüb pood aga suvel pigem puuvillast lõnga, millest laste mänguasju heegeldatakse.

Poodi astub neiu, kes tunneb huvi poolvääriskivide vastu. Piret ütleb, et eriti just lõpetamiste perioodil on poolvääriskivid ja neist valmistatud ehted populaarsed. Samas tuleb sellelgi piir ette, sest ega neid lõputult ka ei kingita.

Teises seinas on virnade viisi erinevaid kangaid. Pireti sõnul läheb kangast vähem kui lõnga. Aga see oleneb muidugi suuresti sellest, millal küsida. Poodi külastavad paljud koolilapsed, kes käsitöötunnis midagi õmblema peavad. Hea on tõdeda, et klientideks ei ole

Vaade käsitööpoodi.

ainult Märjamaa kohalikud, vaid tullakse ka kaugemalt. Näiteks külastab Märjamaa käsitööpoodi aeg-ajalt üks külaselts Risti lähedalt. Enne helistatakse ette ja tellitakse vajaminev kaup ära ja siis tullakse sellele järele.

See on ka üks poe nišše. Olles väike pood maal, tuleb olla paindlik ja vastutulelik. „Inimesed teavad, et kui nad tahavad midagi, siis saab tellida. Võtan numbri ja kui ma asja kätte saan, siis helistan,“ räägib Piret. Tegelikult võidavad sellest nii klient kui ka poepidaja, kellel asi niisama riiulisse seisma ei jää. Loomulikult teeb see kohalikele elu mugavamaks, sest ei pea linna sõitma.

Piret meenutab, et algusaegadel oli kaup vähem. Tänapäeval kaubavalik ongi kujunenud vastavalt nõudlusele. Ta teab juba ette, et kooliaasta alguses hakkavad õpilased sokke kuduma. Selleks ajaks tuleb vardaid ja lõnga varuda. Nelja aasta jooksul on selgeks saanud, mille vastu kõige enam huvi tuntakse.

Poe klientuur on Pireti sõnul igast vanusegrupist. Ehk ainult kudemise kohta saab öelda, et seda harrastavad pigem vanemad inimesed. Kõige enam külastajaid on loomulikult jõulude ajal, sest siis on palju kingitusi tarvis. Osa teevad ise, teised ostavad juba valmis asju.

Piret ongi lisaks materjaledele poodi ka valmis käsitööd müüa võtnud. Ta ütleb, et tegelikult ostetakse muidugi tarvikuid rohkem kui valmis käsitööd. Osa inimesi on ka valad ja tulevad poodi mõtteid ammutama ja lihtsalt vaatama, mida tehakse.

Osa valmistoodetest on Pireti enda tehtud. Nende kõrval on aga ka teisi tegijaid. Poest võib leida toredaid puidust esemeid kuumaalustest võinugadeni. On ka sokke, kindaid, lastemänguasju ning vaipu.

Kapi otsas hakkavad silma toredad punutud korvid. Piret ütleb, et kliendid on möödaminnes kommenteerinud, et raudselt on tegu Poola kaubaga. Tegelikult on tegemist ausate kohalike korvidega, mida üks perekond Pärnu lähisel valmistab. Poe perenaine ütleb, et tegemist on tugevate ja korralike korvidega. Valmistajad on õelnud, et eelistavad väikeseid poode suurtele vanalinna omadele.

Oma tooteid ongi inimesed ise poodi pakkuma tulnud. Piret on neile lahkesti koha leidnud. Osta saab nii täitsa oma valla inimeste toodangut kui ka veidi kaugemal valminud ausaid Eesti asju.

Klientide hulgas on loomulikult ka neid, kes alguses tulevad ja ostavad lõnga ning hiljem toovad juba sokipaari või mänguasja müüki.

Piret ütleb, et suvisel ajal on tõesti käsitöö valdkonnas vaiksem aeg, talvel käiakse rohkem. Sellest pole aga lugu, sest eks suvel taha poepidaja ise ka veidi puhata.

Elu oma vaikuse, merekohina, salapärase metsadega

Vormsile on nime andnud Islandilt pärit viiking Orm, mis tähendab Madu. Vormsi on ajalooline rannarootslaste asuala. Enne Teist maailmasõda elas Vormsil rohkem kui 2500 inimest, saar oli kuulus suvituskohana ning Vormsi õunad, kartul ja vinnutatud lambaliha olid teada ka piiri taga.

Jaan Viska

Rannarootslaste asustuse lugu katkes 1943/44. aastal, kui põgeneti valdavalt Rootsi. Nõukogude ajal jäi Vormsi suletud piiritsooni. Praegu on saarel elanikke üle 400. Tegevusalad on turism, metsamajandus, kalapüük... Vormsi traditsiooniline püha on olavipäev 29. juulil.

Vormsi talumuuseum Svi-bys on kohtumispunkt enne saarega tutvumist. Elumaja ehk Pearsi talu ehitati 20. sajandi algul. Talus on ait, maakelder, suitsusaun, kõrvalhoone, tall ja laut, kaev, pritsimaja, tualett. Vormsi talumuuseumis on eestirootslaste talupojakultuur taasloodud. Kasutuses on suitsusaun ja vana lauta kasutatakse näituse- ja koosolekusaalina.

1930. aastatel oli Svi-by 350 elanikuga üks suuremaid Vormsi külasid. Seekordse tutvustuse tegi Marju Tamm, juhatades Raplamaa õpetajatest pensionärid saare ringidele.

Pöördepunkt saare elus

Rootsi ärkamisliikumise ajal tulid Eestisse misjonitööd tegema viis meest, nende hõlgas Lars Johan Österblom 1873. a. Österblom viibis saarel 14 aastat ning selle ajaga asutas kolm kooli, palvemajasid ja karskusseltsi. Tolleaegset Vormsi elu kirjeldati järgmiselt: inimesed elasid hürtsikutes, majadel polnud korstnaid, kohalikku elu iseloomustas joomine ja kaklused. Österblomiga algas vaimulik ärkamine, rajati esimene kool, suitsutaredest said suurte akendega majad, kõrtside asemele tulid palvemajad.

Rälby palvemajas on teenistusi peetud 1905. a alates. Österblom jättis jälje rahva harimisse, kasvatusse ning ellu – muutis isegi rahva-

riideid, arhitektuuri. Teisiti mõtlemine ja tegutsemine ei ole kunagi populaarsed, ometi on sellel määrav tähendus.

Idaring ja läänering

Vormsi võib jagada kaheks: idaks ja lääneks. Idapoolsemates külates elasid kalurid ja vaesem rahvas. Samas Rälby on Vormsi üks jõukamaid külasid. Küllastasime küla-platsil olevat Egili veskit, mis püstitati 1999. a. Tuuleveski taastati Rootsis vanade joonistuste järgi. Veskit kasutatakse näituse- ja käsitöömüügi kohana. Tegelikult töötab kogu veskisüsteem, saab jahvatada jahu. Veskit tutvustas suvevormsilane Piia Ööbik.

Vormsi kiriku juurest läheb tee lääneringile ehk saare jõukamasse poolde. Lääneringil elasid uhketes majades laevaomanikud, meremehed. Vormsi esimesteks asukateks peetakse Kärsläti elanikke. Saxby on eelkõige tuntud seal asuva majaka järgi. Vaatlesime sealset rannikut. Förbyl peatusid suured kaubalaevad, omal ajal varustati Rootsit kartulitega.

Tutvumine „pealinnaga“

Saare keskosas asub Hullo. Seal on vallamaja, rahvamaja, kauplus, kirik... Metsateelt leidsime Parunikivi, mis viib mõtted Stackelbergi suguvõsale. Elle-Malle pansionaadis oli võimalik lõunat süüa, tegelikult võiks ka seal ööbida, sest ühepäevane ekskursioon on liialt kiirustamine.

Kirikut tutvustas aktiivse, energilise olekuga Ene Rand, tubli käsitööõpetaja, leerikursuste läbiviija. Kirikuaiaist väljapoole jäi nõukogude ajal püsinud vabadussammas. Samas lähedal on kiviaia ümbritsetud kalmistu, kus asub maailma suurim ratasristide kogum, iga hauatähise

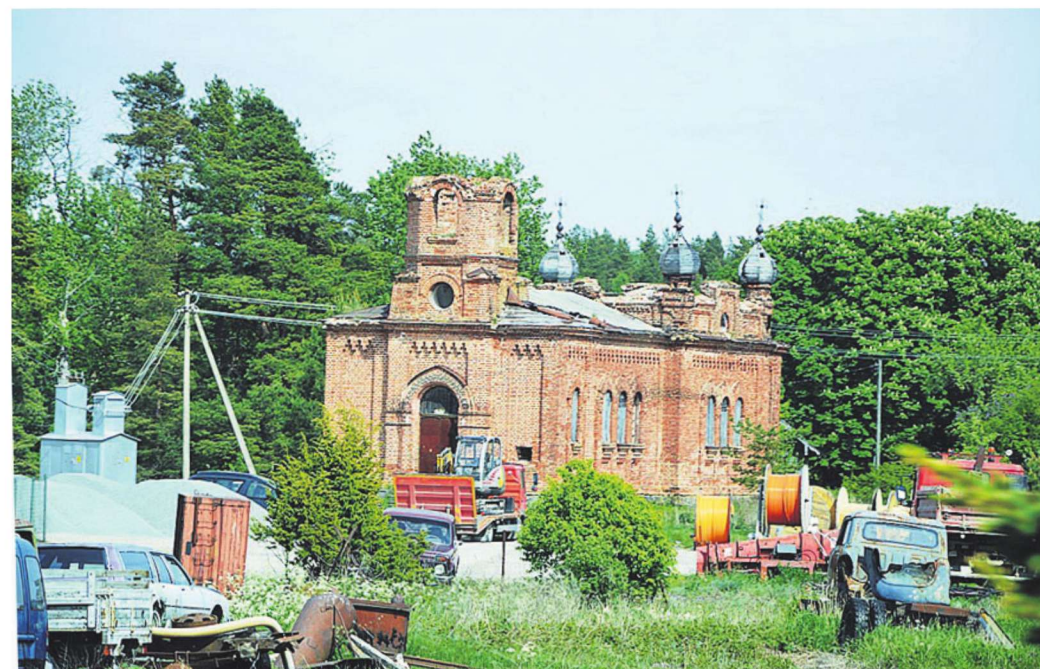
peal rootsipärane nimi. Valmistasid need talupojad ise, vanim rist on aastast 1743. Kauplusest ostime kaasa Vormsi leiba.

Kui Eestis kehtib raierahu, käib Vormsis aktiivne metsategu. Traditsiooniliselt lõpetatakse metsatööd, kui algab lindude pesitsemine ja raierahu kestab 15. aprillist kuni 15. juunini. Lisaks valitseb saarel vallavalitsusega kokkulepe: jaanipäevast kuni augusti lõpuni ei võta praam metsaveoseid peale. 100 aasta jooksul on saare metsasus kasvanud kümnendikult juba üle poole.

Mets on nii elukeskkond kui ka tuluallikas, aga kuidas hoida tasakaalu? Vormsi volikogu ettepanekud metsaseaduse jaoks on, et lageraielank ei ületaks kahte hektarit; väikesaartel oleks naabritega üheaegse raie piirang; raierahu oleks 31. juulini. Männipalk ei säili üle kuu, seetõttu pole võimalik ette langetada, teades, et Ormsö võtab peale ühe täislastis auto.

Rumpo poolsaar

Rumpo poolsaarel asub loodus- ja biosfääri kaitseala. Kuulsime lugusid kaitstavatest liikidest. Poolsaarel on ainulaadsete samblike kasvukoht; tundrasambliku ainuleiukoht. Poolsaare niitudel pesitseb palju rannikulinde.

Õigeuskirik on jäänud aja räsida.

Rälby tuulik.

Viitade post.

Samas karjatatakse poolsaarel veiseid, lambaid ja hobuseid. Hullo lahe kaldal asub Rumpo Mäe talu. Ikka kõik selleks, et pakkuda huvilistele võimalu-

si. Öeldakse, kes pole Rumpos käinud, see pole Vormsit näinud.

Jõudsimme nii oma päeva lõpetada enne praamile mine-

kut. Rühma pani kokku Tiiu Laurimaa ja saart tutvustas Arne Timm. Lapike maad Lääne-Eesti saarestikus sai lähedasemaks.

Grupipilt reisiseltskonnast.

Näituse kõige eksootilisem ese - üheksavöölase seljakilbist valmistatud korv.

Kõige tipus seisab Eiffeli torn. Pariisis on käidud, aga kas ka Nuustakul?

Fotod: SIIM JÕGIS

Mahtra muuseum eksponeerib oma eksootilisimat eset

Hiljuti Mahtra talurahvamuuseumis avatud näitusel "Kui Nuustakul käidud... Turismikajas-tused Mahtra muuseumi kogudes" eksponeerib muuseum oma kõige eksootilisemat eset. Selleks on üheksavöölase seljakilbist korv, mis on toodud Brasiiliast Eestisse 1877. aastal.

Siim Jõgis

Lisaks on näitusel väljas esemed, tekstid ja pildid, mis on jõudnud Mahtra talurahvamuuseumi 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguskümnendite reisidelt, aga ka erakogudest pärit huvitavad esemed.

Üheksavöölase seljakilbist korvi tõi oma rännakutelt Eestisse Hans Tiismann (1829–1886). Ta oli Rapla kihelkonnast Alu vallast pärit misjonär, kelle reisid misjonärina viisid teda nii Brasiiliasse kui ka Aafrikasse. Korvi puhul on tegemist ka näituse kõige vanema esemega.

Miksike.ee kirjutab, et üheksavöölane on kõige enam levinud vöölane. Hästi tunneb ta end nii lagendikel kui ka Lõuna-Ameerika vihmametsades. Ta on suuteline ellu jääma ka kuivades kõrbetes ning

külmades põhjapiirkondades.

Muuseumisse jõudis üheksavöölase seljakilbist valmistatud korv Tiismanni õpilase Hans Roosimannuse tütre kaudu, kes leidis selle Ülejõe küla Mulla talust. Mahtra muuseumi peavarahoidja ja näituse kuraator Rait Talvoja ütles, et see on ühtlasi näituse kõige eksootilisem ese. Huvitaval kombel ei ole Mahtra muuseum seda varem eksponeerinud ning seega avaneb külastajatel esmakordselt võimalus sellele pilk peale heita.

Kuid seintelt ja vitriinidest leiab muudki põnevat. Näiteks ripub seinal üks Melaneesia Vanuatu saarestiku naiste riietuse. See on rohust valmistatud seelik ingliskeelse nimetusega *grass skirt*. Levinud on see mujalgi Okeaanias. Veel ühed vanemad eksponaadid on Pingu mõisaraha puh-

kusereisi fotod, mis pärinevad 19. sajandi teisest poolest, kui käidi Vahemere ääres.

Loomulikult ei olnud reisimine tol ajal nii laialt levinud kui tänapäeval. Seda said endale lubada vabad ja rikkamad inimesed. Siiski ei saanud nad oma rännakutel hakkama ilma teenijateta. Nii õnnestus ka mõnel vaesemal talupojal või -tütrel pääseda laia ilma uudistama. Nende tagasitoodud esemetest ja pildidest näitus koosnebki.

Omamoodi sümbolse tähendusega on ka näituse pealkiri "Kui Nuustakul käidud... Turismikajastused Mahtra muuseumi kogudes". Teatavasti on levinud ütlemine, et enne, kui lähed Pariisi, tasub ära käia Nuustakul. Sellest tulenevalt on näituse üks läbiv motiiv Pariisis asuv Eiffeli torn. Rait Talvoja selgitas, et vanasti oli levinud ütlus, et kui oled Pariisis Eiffeli torni juures käinud, siis on sul kõik nähtud.

Nüüd on ajad muutunud ja olukord teine. Lihtne on leida eestlast, kes on sõitnud liftiga Eiffeli torni tippu, aga kui paljud on tegelikult ära käinud Nuustakul?

Kaiserslauterni sümfooniaorkestri kammeransamblid külastavad Raplamaad

Stina Andok

Tänu Rapla maakonna sõpruslepingutele Saksamaa Kaiserslauterni maakonnaga külastavad Kaiserslauterni sümfooniaorkestri kammeransamblid vahemikus 1.-5. juuli Raplamaad ning annavad siin kaks kontserti.

Rapla maavanema Tõnis Blangi sõnul on Rapla maakonnal Saksamaa Kaiserslauterni maakonnaga tihedad sõpruslepingud olnud juba pikka aega. Viimati, kui Raplamaa esindus seal viibis, kuulati sümfooniaorkestri kontserti ja muu hulgas arutati võimaluse üle, et nad esineksid Eestis. Maavanema sõnul oli kohe algusest peale üsna selge, et ei ühel ega teisel poolel jätku vahendeid kogu sümfooniaorkestri Eestisse sõidutamiseks, seega otsustasid sakslased saata Eestisse hoopis oma kaks ansamblit: puhkpillikvinteti ja keelpillikvarteti. Blank nimetab ansamblite saabumist Raplasse kingituseks Rapla rahvale.

Muusikutega koos saabub juuli esimesel päeval Raplamaale kokku 16-17 inimest,

keda Blank isiklikult lennujaamas tervitab. Sealt edasi liigutakse kohe majutuspaika Eidaperes. Miks saksa külalised just sinnakanti majutatakse, on seotud asjaoluga, et MTÜ Elupuu juhil Rein Järvikul on tihedad sidemed Kaiserslauterni maakonnas asuva hooldekoduga. Majutus ja toitlustus on sakslastele kogu reisi vältel tagatud just Eidaperes.

Sõbraliku külastuskäigu ajal viiakse sakslaste esindus mitmesse Raplamaa ja ka kaugemasse ettevõttesse ja tutvustatakse vaatamisväärsustega. Kavas on külastada Tallinna teletorni, Pirit kloostrit ning saada osa laulu- ja tantsupeost. Blangi sõnul on mõned sakslased Eestis suurel laulupeol varem juba käinud, kuid paljude jaoks saab see olema esmakordne kogemus. Samuti viiakse külalised ekskursioonile vanalinna.

Raplamaal tutvustatakse neile TaevaniMaani keeraamikaakoda, Atla mõisa, Järvakandi klaasimuuseumi ja kohalikku eksootikat ehk Mukri raba. Lisaks külastatakse reisi käigus ühiselt Pärnu Bay Golf golfväljakut, mis kuulub maailma kaunimate

golfväljakute hulka. Blangi sõnul on rabas ja mere ääres viibimine sakslaste jaoks kindlasti nauditavad, kuna neil endil kodukandis selliseid võimalusi ei ole.

Raplamaa külastuse käigus on kavas kohtumised erinevate valdkondade esindajatega. Nii näiteks kohtutakse Rapla maavalitsuse, Raplamaa Oma-avalitsuste Liidu ja Leaderi esindajatega ning päästekomando meestega. Kavas on ka arutelud maakonna tegevistest pärast maavalitsuste lõpetamist.

3. juulil annavad Kaiserslauterni sümfooniaorkestri kammeransamblid kõigile huvilistele tasuta kontserdi Raikküla mõisas. Juba järgmisel päeval, 4. juulil esinevad nad XXV Rapla kirikumuusika festivalil. Kaiserslauterni puhkpillikvintetti ja keelpillikvartetti kuuluvad ning esinevad Eestis: Eckart Fest (tsello), Jonas Rogel (viul), Johannes Seidel (metsasarv), Dr. Michael Lill (klarnet), Theresa Klein (viul), Christine Dammann (vioola), Dr. Heiner Görrissen (oboe), Sandra König (flööt) ja Stefan Rogel (fagott).

KLAASID
-50% VÕI

TOHOH!!

VÕI RAAMID
-50%

Nägemise kontroll prillitellijatele TASUTA
Optometrismi vastuvõtt: 5. juuli
Eelregistreerimine telefonil 6 778 217
T-R 9-18, L 9-13

Kauplus avatud Rapla Konsumis, Tallinna mnt 16
Kehtib prilliraamide ja klaaside koosostul! Kampania reeglid kauplusest!
www.optika.ee

EQ
Eesti Optik

RASKEMUUSIKA AUSTAJAD KOGUNEVAD VANA-VIGALAS

Katri Reinsalu

Sel nädalavahetusel tuleb Vana-Vigalas juba kuueteistkümnnes Hard Rock Laager.

Nende aastate jooksul on nii mõnigi festival tulnud ja paraku unustusehõlma jäänud ning raskemuusika ei ole mitte igale kõrvapaarile meelepärane. Kuidas on siis just see festival nii pikalt vastu pidanud ning aastate jooksul aina kasvanud?

Hard Rock Laagri pressiesindaja Heidi Ruul ütleb, et asi on väga lihtne: korraldusmeeskond teeb asja südamega ega tõmba end lihtsalt öeldes katki. Fookus on alati olnud muusikal ja mitte tulevärgil selle ümber. Kui olid raskemad ajad, tehti tagasihoidlikumalt ning kui läks kergemaks, oli ka festival ehk veidi uhkem. Korraldajate prioriteet ei ole kunagi olnud suurt tulu teenida, vaid festivali tehakse siirast soovist seda teha. Tehes midagi õige eesmärgiga, jääb see ka püsima.

Oma osa on mänginud ka festivali külastajad. Kokku on saanud

lojalne seltskond, kes on aastast aastasse igal juhul kohale tulnud. Esinejad, kes Hard Rock Laagris üles astuvad, on tihtipeale sellised, keda ükski teine festival Eestis oma kavas ei võtaks. Neil lihtsalt on oma väga kindel väike austajaskond ja Vana-Vigalas avanebki ainuke võimalus neid laval näha.

Esimene Laager 2002. aastal kasvas välja privaatsest alternatiivvõrgust Låburint, mida samas mõisapargis korraldati. Traditsiooniliselt oli see päev enne festivali. Esimeses Hard Rock Laagris astus üles 14 bändi. Kohaletulnud jäid elamusega rahule ning sellest ajast saati on festival vaid hoogu kogunud. Täna seaks esinetakse juba kahel laval ning artiste on üle kahekümne.

Festivali kava erineb aastast aastasse võrdlemisi palju. Seda juba lihtsalt seetõttu, et Eestis ei tee ükski muusik kaasa ainult ühes bändis. Erinevates koosseisudes tehakse ikka midagi natuke teistsugust. Esinejate valiku teeb festivali peakorraldaja Kaido

Haavandi, kes püüab võimalikult mitmekesise kava kokku seada. Oma rolli festivali kava kokkupanemisel mängib muidugi ka see, millised on erinevate bändide esinemisgraafikud. Haavandi maitset usaldavad aga tuhanded, mida kinnitab ka pidevalt kasvav külastajate arv.

Tegelikult meelitab Hard Rock Laager huvilisi ka piiri tagant. Ei ole ebatavaline, et näiteks Soomest kohale tulla. Samuti tulla ka aina enam terve perega Vana-Vigalasse ning võetakse kaasa ka sõbrad. Igal aastal võib täiesti uusi nägusid märgata. Üldiselt päris juhuslikult keegi sel nädalavahetusel Vana-Vigalasse ilmselt ei satu. Kõik, kes on võtnud vaevaks Vana-Vigala üles leida ja Hard Rock Laagrisse kohale tulla,

on sinna vägagi oodatud.

Korraldusmeeskond soovib kohe kindlasti lükata ümber arvamuse, nagu oleksid raskemuusika austajad kõik kurjad ja vihased. Elu on vastupidi näidanud, et ei ole sõbralikumalt seltskonda. Mõnede festivalide puhul on tihti kõiksugustest probleemidest kuulda, aga Hard Rock Laagril ei ole kuigi palju probleemseid juhtumeid olnud. Tegemist ongi pigem kogupereüritusega, kus peamine tähelepanu on muusikal ja mõnusale olemisel.

Lisaks Eesti nimedele on Hard Rock Laagri ajakavast võimalik leida suurt hulka välismaiseid tegijaid. Tänavu avaneb kahe päeva jooksul võimalus nautida 22 esinejat. Neist kuus on selleks kaugemalt kohale tulnud.

Festivali peaesineja on Katatonia Rootsist. Korraldajad lubavad, et kõik, kes Katatonia esinemise ajal lava ees on, saavad kindlasti meelde jääva ja emotsionaalse elamuse osaliseks. Oma vanas headuses esineb No Big Silence. Veel astuvad lavale Asphyx Hollandist ning Arcturus Norrast. Eesti esinejatest tasub ära märkida, et just Hard Rock Laagris on ilmselt viimane võimalus näha ja kuulda Loitsu, kes on üle pika aja kokku tulnud. 25 aasta järel on kokku tulnud ka Shower, kes just Laagris lavale astub. Tegemist on bändiga, kes on olnud eeskujuks mitmetele eesti tegijatele.

Esinejate nimekiri on kahtlemata pikk ja raskemuusika austajatel peaks olema, mida nädalavahetusel kuulata.

Fotod: SIIM SOLMAN

Õmblustarvikute panipaik

Mariliis Vest

Tänase nipinurga pühendame neile tragidele inimestele, kellele meeldib kas aeg-ajalt või tihti õmmelda. Nimelt aitame neil üpriski käepärastest vahenditest valmistada õmblustarvikutele panipaiga.

Kuna ka minu peres on inimene, kes on teatud elupeeriõdil olnud seotud õmblemisega, tean väga hästi, kui palju koguneb sahtlitesse erinevaid nõelu, niite ja muud padi-padi. Loomulikult on võimalik kõige jaoks osta karbikesi poest, kuid miks mitte teha ise, kui see võimalus on olemas. Tänase nipinurga juures on hea veel see, et saame jälle midagi taaskasutada.

Kõigepealt on meil vaja üht purki. Neid jääb kindlasti igas majapidamises üle. Purgi suuruse võib valida täpselt sellise, kui suurt panipaika soovite. Kappidest tuleks veel haarata veidike vatti, tükikene riidet,

kuumaliimi püstol või muu tugevam liim, pliiats, niit ja nõel. Hakkame pihta!

Vaja läheb: vabalt valitud suurusega purk, vatti, riidet, kääre, kuumaliimi püstol või muu tugevam liim, pliiats, niit ja nõel.

Meisterdamine: vati, riidetüki, niidi ja nõela abil valmistatakse sellise suurusega „padi“, kui suur on sinu purgikaas. Kui padi kokku nõelutud, liimi see kuumaliimi püstoli abil purgi kaane peale. Need, kellel on suurem purk, võivad padi liimida ka kaane alumisele poolele selliselt, et padi jääb purgi sisse (ruumi kokkuvõtte). Lase liimil kuivada, pane nõelad padi sisse, niidirullid purki ja keera kaaskinni. Ongi panipaik valmis! Kellel on kodus tõesti tohutult niidirulle, võib ju iga värvi eraldi purki panna, et neid lihtsam leida oleks!

Foto: inernet

Ka ettevõtte suvepäevadel saadud vigastus võib olla tööõnnetus

Lugeja küsib: Kavandame ettevõttes suvepäevi, kus toimuksid ka erinevad sportlikud tegevused ja võistlused, näiteks osakondade vaheline võrkpallivõistlus. Sportides aga võib ju ka viga saada. Kas suvepäevadel saadud vigastus on tavaline olmevigastus või on tegemist tööõnnetusega, kuigi töötaja tol hetkel oma päristööd ei teinud?

Vastab Piret Kaljula, Tööinspektsiooni töökeskkonna konsultant: Tööõnnetus on töötaja tervisekahjustus, mis toimus töötaja antud tööülesannet täites või muul tema loal tehtaval töö, töötaja hulka arvataval vaheajal või muul töötaja huvides tegutsemise ajal.

Tööõnnetus on põhjuslikus seoses töötaja töö või töökeskkonnaga ja juhtub ajal, mil töötaja:

- täitis tööülesannet;
- tegi muud tööd töötaja loal;

- tegutses töötaja huvides;
- viibis töötaja hulka arvataval vaheajal.

Töötaja huvides tegutsemist tuleb vaadelda natuke laiemalt kui üksnes otsene osalemine töötaja majandustegevuses või töölepingus või ametijuhendis kokku lepitud tööülesannete täitmine.

Kui töötaja poolt korraldatud üritustel osalemine on vabatahtlik, pole tegemist tööõnnetusega. Teame aga kõik, et vabatahtlik võib olla ka „vabatahtlik“. Vabatahtlik

on osalemine siis, kui suvepäevade kutsel on kirjas, et kella seitsmest kuni üheksani on vaba tegevus, soovijad saavad mängida võrkpalli, jalgpalli või muul moel kolleegidega toredasti aega veeta. Sellisel juhul ei ole töötaja mingil moel töötajatele ette kirjutanud, kuidas neid kahte tundi veeta tuleb, vaid on loonud selleks erinevaid võimalusi. Kui nüüd keegi peaks võrkpalli mängides õnnetul kombel oma jala ära väänama, ei ole tegemist tööõnnetusega, sest töötaja ei tegutsenud õnnetuse hetkel töötaja huvides ja puudus seos töötaja töö ja töökeskkonnaga.

Kui aga suvepäevade kavas on kirjas, et kella seitsmest kuni üheksani toimub osakondade vaheline võrkpallivõistlus, kuhu iga osakond peab

Juristi nõuanne

oma esinduse välja panema, on tegemist töötaja huvides tegutsemisega. Sel juhul ei osale võistlejad vabatahtlikult, kuigi nad otsustasid ise, et tahavad võistlusest osa võtta. Vabatahtlik pole osalemine sellepärast, et töötaja huvides on, et igast osakonnast keegi võistlusel osaleks. Nii on ka sellel võistlusel juhtunud õnnetus tööõnnetus, sest töötaja tegutses töötaja huvides.

Kui sellises olukorras tekib vaidlus, siis vaidluse lahendamisel ei lähtuta kitsalt ainult sellest, kas kutsel või ajakavas oli kirjas, et tegemist on vabatahtliku osalemisega, vaid tuvastatakse sisuliselt, kas osalemine oli vabatahtlik. Ehk pelgalt sõna vabatahtlik lisamine kuulutusele ei vabasta vastutusest.

Hinnavõrdlus

Värskendav maasika-melonisalat

Stina Andok

Maasikaletid on lookas ja kuigi värsked maasikaid on mõnus niisamagi ampsata, tasub teinekord serveerida magustoiduks hoopis maasika-melonisalatit. Kusjuures soovi korral võib meloni ära jätta ja tulemus tuleb ikka värskendavalt, maasikaselt hea.

Vaja läheb: Gallia või mesi-melonit, maasikaid, värsket basiilikut, fariinsuhkrut, soovi korral sidrunimahla.

Tee nii: Puhasta ja tükelda maasikaid ja melon. Peenesta basiilik. Sega kõik koostisosad omavahel, soovi korral maitsest suhkruga ja

sidrunimahla. Lase pool tundi maitsestuda ja seejärel serveeri.

Retsept: www.nami-nami.ee

Rapla Talupoest leiab kodumaiseid Läänemaa maasikaid hinnaga 6,50 eurot kg.

Rapla Maxima ees müüakse

Poola maasikaid hinnaga 2,90 eurot kg ja Rapla Selveri ees hinnaga 3,90 eurot kg.

	Maasikad, karbis, 0,5 kg	Melon, kollane, 1 kg	Basiilik, potis, 1 tk	Fariinsuhkur, Dan Sukker, 500 g
Selver	4,29	1,59	1,49	1,19
Mini-Rimi	4,38	1,39	1,29	-
Konsum	-	1,19**/1,49	-	1,15
Maxima	-	1,60	-	-

**Hind kliendikaardiga/ tavahind
Hinnad on seisuga 27.06.17

VABAD TÖÖKOHAD

Eesti Töötukassa

TÖÖPAKKUMISE NIMETUS

TÖÖKOHTI

ASUKOHT

ekskaatorijuht	1	Rapla maakond
müüja (puhkuste asendaja)	1	Juuru alevik
puusepp	1	Juuru alevik
müüja	1	Järvakandi alev
müüja (puhkuse asendaja)	1	Järvakandi alev
seadistaja	1	Järvakandi alev
logopeed	1	Kaiu alevik
lüksifarmi karjak	1	Inglise küla
hooldaja	3	Hageri alevik
ekskaatorijuht - traktorist	2	Hageri küla
laohoidja-klienditeenindaja	1	Kohila alev
üldehitaja ja abitöölise	2	Kohila alev
tehnik	1	Kohila alev
ümbrikute tootmisliini juht-seadistaja	2	Kohila alev
ümbrikute tootmisliini pakkija	1	Kohila alev
laotöötaja-tõstukijuht	1	Kohila alev

puidupingi operaator	2	Kohila alev
müüja	1	Kohila alev
vanemmüüja	1	Kohila alev
müüja (puhkuse asendaja)	1	Kohila alev
ostuspetsialist	1	Kohila alev
klienditeenindaja	1	Loone küla
juhataja	1	Loone küla
klienditeenindaja (puhkuste asendaja)	2	Loone küla
kokk (puhkuste asendaja)	1	Loone küla
müügiassistent	1	Jõeküla
laadurijuht	1	Märjamaa alev
koristaja	1	Märjamaa alev
transporttöölise	1	Märjamaa alev
klienditeenindaja	2	Märjamaa alev
toote kontrollija/abitöölise	1	Märjamaa alev
liinitöölise	2	Märjamaa alev
kivitöölise	1	Sulu küla
hooldusõde	1	Tolli küla
kokk	1	Tolli küla
kokk	1	Purku küla
tootmistöölise	5	Kalevi küla
suveabilise	15	Kalevi küla
tootmistöölise	4	Purila küla
puidupingi operaator	2	Purila küla
tõstukijuht	2	Purila küla

rahvusvaheliste vedude autojuht	1	Rapla linn
kokk kohvikus (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
kokk kohvikus	1	Rapla linn
müüja kohvikus (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
koristaja kohvikus (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
kokk - juhataja	1	Rapla linn
müüja (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
transporditöölise (puhkuse asendaja)	1	Rapla linn
akende paigaldaja	1	Rapla linn
klienditeenindaja	4	Rapla linn
teenindaja	7	Rapla linn
pagar-teenindaja	1	Rapla linn
kokk	1	Rapla linn
baaridaam/ettekandja	1	Rapla linn
müügiassistent - klienditeenindaja	1	Rapla linn
müüja	1	Rapla linn
klienditeenindaja-kassapidaja	1	Rapla linn
tootmise meister	1	Rapla linn
juustumeister	1	Kivi-Vigala küla
tootmistöötaja	1	Kivi-Vigala küla

Raplamaal seisuga 27.06. 2017

www.tootukassa.ee Töötukassa Raplamaa osakond Tallinna mnt 14, 79513 Rapla. Tel: 483 0140, rapla@tootukassa.ee

KUU HOROSKOOP

JUULI

JÄÄR

Juuli esimene pool võib olla pingeline, pead ehk paljud asjad ümber vaatama ja tegema oma plaanidesse korrektiive. Paljud sinu jaoks olulised ja aktuaalsed ettevõtmised võivad jõuda murdepunkti. Teine võimalus on see, et hindad

mõne minevikus aset leidnud sündmuse ümber ja hakkad uues valguses nägema. Samas soosib kuu esimene dekaad rahulikku puhkust koos perega, eelistatavalt looduses ja veekogu ääres.

10.-26. juulil peaksid oma koduses majapidamises olema äärmiselt hoolikas kodumasinatega, tule ja elektriga ümberkäimisel. Liikluses maksimaalset ettevaatust! Sind võidakse ka provotseerida ja konflikti tõmmata. Samas võib sul õnnestuda välja murda surnud punktist.

Juuli teisest poolest kuni umbes 10. augustini peaksid Päikese ja Marsi ühenduse mõjul olema äärmiselt heas füüsilises vormis ning suutma palju korda saata.

SÖNN

Heinakuu esimeses pooles hoia keel hammaste taga. Vaidlused ja sõnasõjad on kerged tekkima. Püüa mõista endast erinevatel seisukohtadel olevaid inimesi - just erinev maailmavaade ja ellusuhtumine on teemad, kus erimeelsused

võivad tugevalt välja joonistuda. Seega ei soosi aeg ka reisimist ega kokkupuudet teiste kultuuridega.

Juuli esimeses pooles võivad sul tekkida kinisideed, mis sind kummitama hakkavad. Aeg ei sobi lepingute sõlmimiseks ega juriidilisteks protseduurideks. Seevastu aeg 5.-15. juulil on üsna soodne rahaasjadega, soosides nii ostu kui ka müüki. Kuid juulikuu teine pool võib olla üsna heitlik ja keeruline (eriti aeg 20.-28. juulini).

Juuli teises pooles, eriti kuu viimasel dekaadil võib sul tekkida ootamatu võimalus midagi uut ja põnevat teada saada. Puutud ehk kokku infoga, mis paneb sind täiesti teises suunas tegutsema. Samas peaksid liikluses ja kõrgustes viibides väga ettevaatlik olema - eriti 18. juuli paiku (+/- 7-8 päeva).

KAKSIKUJ

Juuli esimesel kümnepäeval pead ehk tegema muutusi ja korrektiive oma plaanides või tegelema vigade parandusega. Aeg soosibki muutusi ja ümberhäälestumist. Pingeid võib ette tulla seoses

rahaasjadega.

5.-31. juulini liigub naiselik armuplaneet Veenus Kaksikutest. Seega on niidukuu suhete osas üsna paljulubav (väljaarvatud päevad 24. juuli ringis). Nii seltskondlikus plaanis kui ka armuasjades võivad puhuma hakata erutavad tuuled.

Samas võib aeg 13.-22. juulini luua olukorra, kus hakkad kedagi idealiseerima ja enda jaoks ilusaks mõtlema. Hoidu armumast valesse inimesse!

Heinakuu viimane dekaad on väga soodne mängulise ja intellektuaalse tegevuse ühendamiseks. Sul võib olla rohkem juhuslikku õnne, kuid liigsete riskide võtmisega peaksid siiski ettevaatlik olema. Aeg soosib ka reisimist ja kõike välismaaga seonduvat.

VÄHK

Heinakuu esimene pool on õige aeg oluliste muudatuste tegemiseks. Võimalik, et pead astuma radikaalse sammu: kas millestki loobuma või midagi taastama, uuendama. Teine võimalus on see, et sinu oponendid ja

konkurendid avaldavad sulle survet ja sunnivad ette võtma samme, mida sa ei soovi. Oleks hea, kui saaksid juuli esimeses pooles puhata ja rohkem omaette olla, kuna kõik üks ühele suhted võivad olla äärmiselt pingelised. Seega pead ka lähisuhtes olema diplomaatiline ning ennast mitte liialt peale suruma. Kõige selle juures ära lange vastupidisesse olukorda, kus lased endale vastumeelseid asju peale suruda.

10.-22. juulini ole ettevaatlik igas olukorras, kus võib midagi ootamatut ja äkilist juhtuda. Liikluses maksimaalset tähelepanu! Ühiskondlikus elus ole valmis selleks, et keegi sind kuidagi provotseerib või lihtsalt ägedalt kritiseerib. Romantilisus plaanis võib aeg 13.-21. juulini kaasa tuua armumise või lihtsalt mõne suhte suure idealiseerimise. Võib tekkida ka salasuhe või kaugsuhe läbi interneti näiteks.

LÖVI

Heinakuu esimene dekaad võib olla põnev ja huvitav neile, kes oskavad oma elumustris näha salapära ning märgata erinevaid märke ja endeid. Su alateadvuses toimub aktiivne käärimine ning selle tagajärjel võid tulla vägagi huvitatute ideede

peale. Samas võib kuu esimene kümnepäevak praktilises ja rahalises mõttes olla keeruline. Oma osa võivad mängida saladused, varjamine, ära kadumine.

21. juuli paiku (+/- 5-6 päeva) on üsna rahutu ja närviline aeg, mil asjad ei pruugi minna nii, nagu plaanisid. Võimalikud on mitmesugused ootamatused ja üllatused, mis löövad su kaardid segi. Samuti peaksid enda käitumist rohkem kõrvalt jälgima, et mitte sattuda rolli, mis võib sulle halba valgust heita.

Alates 20. juulist liigub energia ja jõuplaneet Marss Lövis, olles ühenduses Lövi valitseja Päikese. Seega peaksid kuni augusti keskpaigani olema suurepäraselt füüsilises vormis. Suudad ennast kehtestada ja maksma panna.

NEITSI

Juuli esimene dekaad või isegi terve esimene pool võib tuua pingeid seoses uute asjade ja ettevõtmistega. Mingid jõud võivad vastu seista sinu soovile midagi muuta, tuua oma ellu uusi tuuli. Kuigi oled tavaliselt üsna süsteemne ja

analüütiline, võid nüüd tunda tungivat vajadust midagi radikaalselt muuta või uuendada. Teine võimalus on see, et oled juulikuu esimesel poolel äärmiselt naudinguhimuline ja kipud endale liiga palju lubama. See omakorda võib sinu suhtes opositsiooni tekitada. Puhkus ja meelelahutus võivad lõppeda tülide ja konfliktidega. Seega tasuks suurtel meelelahutusüritustel olla valvas. Aeg 5.-13. juulini on soodne uute suhete loomiseks ühiskondlikus elus. Sinu karjääri või muu ühiskondliku tegevusega seonduv on nüüd rohkem seotud meeldivate inimsuhete või kasulike tutvustega.

Heinakuu teine pool võib tuua ootamatuid pöörded ja plaanide muutusi. Eriti just 21. juuli paiku (+/- 5-6 päeva) ole valmis selleks, et millegi peale ei saa kindel olla.

KAALUD

Juuli alguspäevad võivad olla kas väga aktiivse ja jõulise või siis pingelise iseloomuga. Oled just midagi saavutamas, ettevõtmise kõrghetkele lähenemas või võitlusolukorras konkurentidega sõdimas.

Laiemas plaanis võib terve juuli esimene dekaad olla aeg, mil pead ennast tõestama ja enda eest jõuliselt seisma. Kui oled nõrk, siis nopivad konkurendid sinu eest kõik paremad palad.

Kui aga oled näiteks puhkusel, tunned lihtsalt vajadust rohkem avalikul areenil olla ja endale tähelepanu tõmmata. Võid mõne autoriteedi või tuntud isikuga tülil minna.

5.-20. juulini soosib Veenuse asend reisimist, suhteid uute ja huvitavate inimestega, samuti romantikat tänu heale intellektuaalsele klappile. Parim aeg nii seltskonnaeluks kui ka romantikaks on 13.-20. juulini. Ent 20.-28. juuli on ebasoodne aeg reisimiseks ja uute suhete loomiseks.

SKORPION

Heinakuu esimene pool võib kaasa tuua pingeid ja probleeme seoses reisimise, välismaa, õpingute ja juriidiliste protseduuridega. Või lähed kellegagi tülil maailmavaatelisel pinnal. Näiteks võib mõni lameda maa pooldaja või

vandenõuteoreetik sul hinge täis ajada.

Kuu esimeses pooles peaksid ka vaimse tööga piiri pidama, kuna ülekuumenemine on kerge tekkima. Ka võib tavalisest vaidlusest välja kasvada suurem tüli. Samas soosib aeg vabanemist vanadest mõttemustritest ja harjumustest – käes on aeg proovida midagi uut ja huvitavat!

Suhetes toob juuli esimene pool kaasa sügavaid tunde vibratsioone, hakkad ehk kedagi sootuks uues valguses nägema. Aeg 13.-22. juulini võib suhetes olla segadusse ajav ja keeruline. Võid luua suhte, mis sulle kasuks ei tule. Ebasoodne aeg mistahes lepinguteks või konkreetse koostöö alustamiseks.

Juulikuu viimane kümnepäevak soosib tööd, karjääri ja ühiskondlikku tegevust.

AMBUR

Juuli esimesed kümme või veidi enamgi päeva peaksid tooma sulle hea enesetunde ja soovi midagi suurt ja olulist ette võtta. Võid kergesti oma võimeid ja võimalusi üle hinnata ning leida end olukorras,

kus pead oma sõnu sööma hakkama. Rahaasjad või lihtsalt väga maised tegevused võivad kaasa tuua suurt pinget ja ägedat konkurentsi. Ka tuleks potentsiaalselt ohtlikes oludes olla maksimaalselt ettevaatlik.

Suhete, seltsielu ja romantikaga seonduv on 5.-13. juulini suurepäraselt seisis. Seevastu võib aeg 13.-25. juulini olla seotud keeruliste inimsuhete, ebasiiruse, teeskluse ja psühholoogiliste manipulatsioonidega. Võid ka ise võtta kellelegi meeldimiseks endale rolli, mis sulle ei sobi ega jäta sinust kõige paremat muljet.

18. juuli paiku (+/- 7-8 päeva) on võimalikud ootamatused või ebatavalised arengud. Igasugune riskimine võib lõppeda suure pauguga.

Heinakuu viimane nädal nõuab hoolikust reisil olles ja juriidilises asjaajamises.

KALJUKITS

Heinakuu algab pingeliste nootidega sinu ja su partnerite vahel. Vastas olevad jõud võivad püüda sind kuidagi survestada või mingeid tingimusi esitada. Või on asi vastupidi – oled ise domineerivas ja oma

tahet peale suruvas meeleolus. Nii või teisiti tuleb sul leida tasakaal iseenda ja teiste soovide ning vajaduste vahel.

10.-26. juulini (maksimumfaas 18. juulil) peaksid oma koduses majapidamises elektri, gaasi ja tulega hoolikalt ümber käima. Samas sobib aeg koduga seotud muudatuste tegemiseks. Nendel päevadel võib keegi sind provotseerida või sinu suhtes lihtsalt tavatult käituda.

Juulikuu teine pool soosib muutusi ning oma tegemistele laiema kõlapinna andmist. Kergem on heastada vanu vigu ja lahendada probleeme.

Samas peaksid 20.-28. juulini hoidma tervist, eriti tuleks hoiduda külmast ja ka kuumast. Töö ja muud kohustused võivad nõuda suuremat pingutamist.

VEEVALAJA

Juuli esimene nädal võib kujuneda pingeliseks ja väsitavaks. Seega oleks hea olla sel ajal puhkusel või asju lihtsalt kergemalt võtta. Juhul, kui sul on palju tööd, pead oskama puhata ja lõdvestuda. Töö ja tervisega seonduv võib

nüüd olla omavahel rohkem seotud. Suhted töökaaslastega nõuavad diplomaatiat ja taktitunnet.

Armastuse ja naudingute vallas on juulis oodata igati meeldivaid arenguid. Veenuse asend on Veevalaja märgi suhtes eriti armuline 5.-13. juulini. Parim aeg elu nautimiseks selle kõigis vormides!

Juuli keskpaigas (ca 10.-26. juuli) peaksid tugevate Uraani pingespektide tõttu olema ülimalt ettevaatlik kõikjal, kus võib midagi äkilist juhtuda. Samas on see parim aeg, et vabaneda vanadest mõttemustritest, loobuda mõnest halvast harjumusest jne. Parim aeg ka mõne radikaalse sammu astumiseks, mille tagajärjel palju muutub.

Heinakuu viimane dekaad võib tuua tutvuse aktiivse ja energilise inimesega.

KALAD

Juuli esimene pool võib olla tulvil kiusatusi, millele sul võib olla raske vastu seista. Pead kõvasti tahtejõudu pingutama, et mitte minna kaasa mõne kahtlase afääriga. Või langed lihtsalt

totaalsesse elupõletamisse, liialdades kõikide maiste mõnude ja naudingutega.

Kui oled korralik inimene ja sul puuduvad halvad harjumused, siis naudid lihtsalt suurepäraselt enesetunnet. Oled heas vormis ja sinust kiirgab tugevat seksuaalset sarmi. Seega võib juulikuu esimene pool kaasa tuua tormilise armuseikluse või mõne muu nauditava kogemuse.

Samas peaksid 18. juuli ringis (+/- 7-8 päeva) olema äärmiselt ettevaatlik igasuguste riskide võtmisega. Ka on võimalikud ootamatused ja äkilised olukorrad seoses pidutsemise ja naudingutega.

Juulikuu viimane dekaad toob fookusesse erinevad tööd ja kohustused. Ka tervis võib rohkem tähelepanu vajada.

Rapla Võidujooksu võitsid Kaia Lepik ja Argo Jõesoo

Rapla Võidujooks toimus tänavu juba 29. korda. Start anti 23. juuni lõuna ajal Rapla ühiskooli staadionil.

Siim Jõgis

Samal ajal, kui suur osa eestlastest valmistus süütama jaanilõket, võtsid 78 jooksupra ette 5,8-kilomeetrise võistluskilomeetri. Rapla Võidujooks kulges enam-vähem samal distantsil, mis Rapla ühiskooli staadionil. Rapla Võidujooksul teenisid tänavu esikoha Argo Jõesoo (Läänemaa kergejõustiku klubi) ja Kaia Lepik (Täppsportlased). Jõesoo võiduaeg oli 17 minutit 32,53 sekundit. Lepik jõudis finišisse ajaga 20.40,57, mis tähistab naiste arvestuses uut raja rekordit. 2016. aastal võitis jooksu naiste arvestuses Olga Andrejeva tulemusega 20.41,62, mis märkis eelmist raja rekordit.

Võidujooksu traditsioon ulatub tagasi Nõukogude aega. Viimased kümme aastat on võistlust korraldanud Rapla jooksuplubi ja Erik Horn. Rapla Võidujooksu

omapära seisneb selles, et see peetakse iga aasta jaanilõunapäeval. Horni sõnul ei ole see ideaalne ajastus, sest inimesed on hõivatud jaanilõuna tegemistega. Samas, kui tõsta jooksu mõnele teisele päevale, kaotaks see oma praeguse identiteedi.

Tänavu jõudis finišisse 78 jooksupra, mis on viimaste aastate suurim number. Eelmisel aastal oli jooksupraid 34. Kindlasti aitas selle numbri kasvule kaasa see, et Võidujooks on üks osa Raplamaa liikumissarjast. Horn lisas, et ka kõva ellitööd sai tehtud, et jooksupraid kutsuda. Ta lisas, et tulevastel aastatel on eesmärk kokku saada sada jooksupra.

Meeste arvestuses sai Argo Jõesoo järel teise koha eelmise aasta võitja Taavi Tambur ajaga 17.49,58. Kolmas oli Arvi Alama (Rapla), kelle aeg oli 18.22,06. Naistest sai Lepiku järel teise koha Kristiina Verevma (Täppsportlased; 21.38,58) ning kolmas oli Anne-Ly Palm (SK Jooksupartner; 21.56,38).

Pühapäeval, 6. augustil toimub Konsumi Rapla – Kehtna maanteejooks ning pühapäeval, 27. augustil Kohila Konsumi rahvajooks.

Rapla Võidujooksu start.

Foto: erakogu

Laane ja Paasoja alustasid koondisega ettevalmistust

Siim Jõgis

Teisipäeval, 27. juunil kogunes Eesti korvpallikoondis Tallinnas Golden Clubis ning alustas ettevalmistust suvisteks MM lisakvalifikatsiooniturniiri mängudeks. Lõppenud hooajal Alexela korvpalli meistrivõistlused hõbemedaliga lõpetanud Avis Utilitas Rapla koosseisust kuulub koondise kandidaatide sekka ainsana tagamängija Martin Paasoja.

Lisaks leiab nimekirjast Kohilast pärit Rait-Riivo Laane, kes eelmisel hooajal mängis Kreeka esiliigas Pireuse Ethnikose klubis. Indrek Kajupank ei saa tänavuses koondisetsükli kaasa teha põlveoperatsiooni tõttu.

Praegu koosneb Eesti koondise kandidaatide nimekirja kaheksateistkümnest mängijast. Nende seast valib peatreener Tiit Sokk kaksteist meest, kellele hakatakse augusti alguses mängima MM lisakvalifikatsiooniturniiri. Eesti korvpalli liidu president Jaak Salumets tegi lühidalt: "Minu sõnum on lühike, aga konkreetne. Need mehed, kes siia sel suvel on tulnud, peaks meid viima augustis

Martin Paasoja kuulub Eesti korvpallikoondise kandidaatide sekka.

Foto: SIIM SOLMAN

edasi järgmisse MM-etappi, novembris algavale MM kvalifikatsiooniturniirile."

Peatreener Tiit Sokk ütles, et meeskonna tuumik on ammu tuntuks, mõnedki vanemad tegijad on tagasi pöördunud, kuid see ei tähenda, et nooremad ei saaks ennast rotatsiooni mängida. "Mehed on erinevad, aga plaan sellest ei muutu." Koondise kandidaatide sekka kuuluvad tagamängijatest Sten Sokk, Rait-Riivo Laane, Sten Olmre, Rain Veideman, Tanel Kur-

bas, Janari Jõesaar, Martin Paasoja, Jaan Puidet, Gregor Arbet. Eeslinnimängijatest on praegu nimekirjas Gregor Hermet, Erik Keedus, Siim-Sander Vene, Kristjan Kangur, Kristjan Kitsing, Janar Talts, Timo Eichfuss, Reinart Hallik, Toomas Raadik.

Vene liitub ettevalmistusega juuli teises pooles, kuid ülejäänud mehed alustasid teisipäeval. MM lisakvalifikatsiooniturniir algab laupäeval, 5. augustil võõrsil Makedoonia rahvuskondise vastu.

Rapla maakonna MV tennises

Raplas, Jõe tn tenniseväljakutel

Üksikmäng 6.-9. juuli

Paarismäng 13.-16. juuli

Registreerimine üksikmängule kuni 3. juulini ja paarismängule kuni 10. juulini aadressil donatas@tennis.ee.

Lisainfo www.raplatennis.ee

Raplamaa JK langes karikasarjast võideldes

Jalgpalli Eesti karikavõistlustel tehti algust uue hooajaga ning Raplamaa JK läks esimeses voorus loosi tahtel vastamisi esiliiga klubi Tartu JK Welcoga.

Siim Jõgis

Kohtumine peeti kolmapäeva, 21. juuni õhtul Rapla ühiskümnäasiumi staadionil. Võitlusliku mängu tulemusena pääsesid järgmisesse ringi tartlased, kes võitsid kohtumise 1:0. See tähendab, et karikahooaeg on tänavuseks aastaks Raplamaa JK jaoks läbi.

Kolmapäevane mäng algas pilvistest tingimustes ning esimesel poolajal sadas kohati ka vihma. Teisel poolajal oli juba pisut päikesepaistetki. Eeldatavalt tugevama vastase vastu ei näidanud Raplamaa JK üles mingisugust aukartust. Pigem iseloomustas kodumeeskonna mängu avapoolajal agressiivsus ja otsustavus. Mäng oli võitluslik. Raplamaa JK näitas ülekaalu standardolukordades, kus korduvalt vastase väravat tõsiselt ohustati. Kõige lähemale jõudis skoori avamisele Raplamaa JK kapten Alo

Mustades vormides tartlaste jaoks käis Raplamaa JK-st seekord üle. Liigavutti mängivad nad esiliigas, kaks astet kõrgemal kui Raplamaa JK.

Foto: SIIM SOLMAN

Bärengrub, kuid pall võrku ikkagi ei jõudnud. Esimene poolaeg lõppes väravateta viigiga.

Tiheda mängugraafiku tõttu oli see Raplamaa JK jaoks nelja päeva jooksul juba teine

mäng ning seega oli väsimus kerge tulema. Eriti eredalt lõi see välja teisel poolajal. Esimesel poolajal oli suuresti domineerinud kodumeeskond, aga teine poolaeg kuulus juba tartlastele. Nende kiirus ja

agressiivsus olid hoopis teisest puust kui Raplamaa JK meestel. Siiski suutis kodumeeskonna kaitseliin vastaste survele pikalt vastu pidada.

Tartu JK Welco alustas teist poolaega selge plaaniga

lööa kiiresti esimene värav. Külaliste pakutud mänguintensiivsus oli hoopis kõrgem kui esimese 45 minuti jooksul. Avapoolajal ei paistnud kuidagi välja, et üks võistkond mängib Eesti esiliigas ja teine teises liigas, ent kohtumise lõpuosas hakkas vahe välja paistma. Esimest korda sahis Raplamaa JK väravavõrk teise poolaja keskel. Karistuslöögist tulnud palli suunasid Welco mängijad väravasse, kuid äärekohtunik tõstis lipu ning fikseeris suluseisu. Värav ei lugenud.

Lõpuks suutis Tartu JK Welco mängija Siim Valtna Raplamaa JK väravaluku lahti murda alles 85. minutil, viies külalised 1:0 juhtima. Järelejäänud viie minuti jooksul läks Raplamaa JK küll viigiväravat püüdma, kuid ühtki teravat momenti enam ei tekkinud. Mäng lõppeski Welco erakordselt napi võiduga.

Raplamaa JK peatreener Mati Püü ütles, et selles mängus jäi puudu õnnest. "Ei saa küll millegi üle nuriseda. Me ei jäänud selles mängus esiliiga satsile millegi poolest alla. Lihtsalt õnnest tuli puudu," sõnas Püü. Mängupilt oli tema sõnul igati korralik ning mängijad vedasid oma

rolli tublilt välja. "Kartsin, et nad kustuvad kiiremini ära, aga tegelikult pidasid ilusti vastu," vihjas peatreener tihedale mängugraafikule, mis seljataga oli.

Eesti karikavõistlustelt väljakukkumist ta pettumuseks ei pea. "Suur osa on õnnel, kelle sa loosimisega vastu saad," ütles Püü. Ta lisas, et pettumuseks oleks karikasarjast väljakukkumist võinud pidada siis, kui meeskond oleks kaotanud tulemusega 0:6 või 0:7.

Kodumeeskond mängis koosseisus: Rando Pajus (väravavaht), Kalev Kungla, Alo Bärengrub (kapten), Priit Põldmaa, Tenno Samuel, Ravel Toome, Kaupo Kantsik, Raigo Noode, Oliver Andres, Hendrik Väli ja Kristjan Nõulik. Teisel poolajal sekkusid vahetusest Karl Tamme, Martin Maltsar ja Janar Soomre. Mängu väljakukohtunik oli tuntud muusik Tomi Rahula. Eesti jalgpalli liidu andmetel jälgis väljaku ääres mängu 56 pealtvaatajat. Kolmapäeva õhtul oli Rapla ühiskümnäasiumi staadionil tavapärasest suurem festivalimeeleolu, sest enne karikamängu tähistas Raplamaa jalgpallikool viien-dat sünnipäeva.

Mattias Reinaas sai jetispordi juunioride maailma- ja Euroopa meistri tiitli

Raplamaa Sõnumid

Portugalis Penafielis toimusid jetispordi EM-i viimane, teine etapp ja Junior SKI GP3 klassi maailmameistrivõistlused. Eestist oli läinud Portugali võistlema kolm sportlast – Mattias Reinaas, Marten Männi ja Kättriin Nilbe.

Jetispordi EM-il osales kokku üle saja võidusõitja rohkem kui kahekümnest riigist.

Kohilast pärit Mattiasel oli kolm starti Junior SKI GP3 MM-il ja need tulemused läksid ka EM-i teise etapi arvestusse. Esimeses sõidus sattus Mattias Portugali võidusõitja Victorino Rodrigueze ja norralase Alexander Kallandi järel sõitma ja püüdlustest hoolimata ei õnnestunud mööduda. Pärast esimest sõitu analüüsis Mattias oma sõitu kaheteistkümnekordse maailmameistri belglase Quinten Bosschega, kes on ühtlasi Mattiasse suures eeskujuna, ja järgmised stardid olid juba palju paremad. Teise ja kolmanda sõidu võitis Mattias veenva eduga.

Mattias osales EM-sarjas täiskasvanute klassis SKI GP3, kus ta saavutas väga tubli neljanda koha. Marten Männi oli edukas klassis SKI GP2, kus saavutas etapil teise koha ja EM-i kokkuvõttes hõbemedali.

Mattias Reinaas medalitega.

Foto: erakogu

Klassis SKI GP1 tuli Marten etapil viiendaks ja kokkuvõttes saavutas EM-il neljanda koha. Kättriin Nilbe oli klassis Ladies SKI GP1 esimesel etapil teine ja Portugalis oli eesmärk medal võita. See tal õnnestus ja kahe etapi kokkuvõttes sai Kättriin hõbemedali.

Mattias Reinaas on kahteistaastane, kuid tänavu Portugalis teenitud tiitlid ei olnud tema jaoks kaugeltki

esimesed. Juunioride arvestuses on ta nüüd kolmekordne maailmameister ja kahekordne Euroopa meister. Mattias isa ja treener Ott Reinaas ütles, et seekordsed tiitlid tulid poisi jaoks raskelt. Hooaja alguses toimunud Euroopa meistrivõistluste esimesel etapil Horvaatias tuli üllatusena, et Mattias peab tänavu võistlema kõrgemas vanuseklassis. Esialgu arvestati, et Mattiasel

on võimalik osaleda nooremas klassis ehk kuni kaheteistaastaste seas, kuid Horvaatias selgus, et nii ei lähe.

Pärast Portugalis teenitud tiitleid noormehel pikka puhkust loota ei ole. Järgmised võistlused algavad juba kahe nädala pärast. 5. juulil saavad Austrias alguse IJSPA alaliidu korraldatavad Euroopa meistrivõistlused, millest Mattias plaanib osa võtta.

Äntu Möis müüb teisipäeval, 4.juulil piiratud koguses Lohman Brown pruune, juuli teisel poolel munemist alustavaid noorkanu järgmistes Raplamaa bussipeatustes:

7.30 Eidapere, 7.45 Lokuta, 8 Järvakandi, 8.30 Valgu, 9 Päärdu, 9.15 Kivi-Vigala, 9.30 Vana-Vigala, 9.45 Paeküla, 10 Märjamaa, 10.30 Vaimõisa, 10.45 Varbola, 11 Ohukotsu, 11.15 Kodila, 11.30 Rabivere, 11.45 Hageri, 12 Kohila turg, 12.15 Lohu, 12.30 Hagudi, 12.45 Juuru, 13 Kaiu, 13.15 Inglise, 13.30 Rapla turg, 13.45 Kaarepere, 14 Keava, 14.15 Kehtna, 14.30 Lelle, 14.45 Käru.

Info tel 327 0206, 326 1353, ringil 5664 3113 www.antumois.ee

TÖÖPAKKUMISED

Järvakandi Kool vajab algaval 2017/18. õppeaastal **KUNSTIÕPETAJAT (0,36 ametikohta)**. Avaldus koos CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiatega saata 7.augustiks e-posti aadressile aettriin@jarvakandi.ee

Info telefonil 521 5619

Lamekatuste ehitusega tegelev ettevõtte pakub tööd **EHITAJATELE, ABITÖÖLISTELE ja ka ALLTÖÖVÕTJATELE**. Tel 5629 8738, info@palmergrupp.ee

Tohuvana Saeveski OÜ pakub tööd **SAEVESKI TÖÖLISELE** asukohaga Hiie küla. Tööl käimiseks vajalik oma transport. Info tel 501 2516 või tohuvana@raplapuit.ee

MÜÜAKSE

Kanarbiku talu müüb korralikku toorest lepu puud ja sangleppa 30, 33, 38, 50, 60, 70 cm. Vedu al 5 rm. Tel 5373 7294

Lõhutud ja saetud lepa küttepuid nii lahtiselt kui võrkkotis. Müüme ka puitbriketti. Vedu. Tel 516 6305

Rapla Kütteäris puidu- ja turbabriketti, pelleteid, kaminapuid kotis. Vedu tasuta. Tel 5563 6856

Toores lehtpuu, hind al 30 €, metsakuiv okaspuu al 35 €. Laotud puude tarne 10 ja 15 rm autoga, transport hinnas. Tel 502 4895

kuivi pakitud kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503

tooreid halupuid 30-60 cm (lepp, must lepp, kask, saar) koos veoga. Tel 517 5783

kuivi küttepuid lahtiselt ja võrgus. Tel 503 6941

ehituslikku saematerjali, servamata lauda, lepalauda, terrassi-, voodri- ja põrandalauda. Pikkused 3 - 6 m. Laudade värvimine. Vedu tasuta. Tel 528 2268

Telli soodsalt küttepuid! Küsi hinda! Tel 5192 2723 Holmes&Meyers

saunaahjusid, kaminaid, pliite. Soodsalt. Tel 505 4355

soodsa hinnaga talusealiha. Vajadusel tükeldame. Info tel 505 9151, 5354 3002

suitsuvorsti ja maasinki väikehulgi, kohaletoomisega. Info tel 5196 2628 või 5351 7414

Tapamaja müüb emise lihakehasid kohaletoomisega. Info tel 5351 7414

pool maja Märjamaa alevis (2 korrust, remonti vajav). Elupind 70 m², krunt 1500 m². Tel 5330 5474

3-toaline korter Valgus. Info tel 5698 9721

1-toal korter Raplas Lepiku 15. Hind 19 000 €. Tel 522 8882 taivo@heraxs.ee

3-toaline ahjukütttega korter Rapla linnas. Tel 5302 5006

korralikku sõelutud mulda Suluperes 9 €/t, hind sisaldab tösteteenust, lisandub transport. Tel 518 2908

kasutatud bullerjan. Tel 5330 3083

Avaldame südamlikku kaastunnet Tiit Leenurmele perega venna

REIN LEENURME

kaotuse puhul.

Jahikaaslased
Linnuse Jahiseltsist

Avaldame südamlikku kaastunnet Helene Tetešenkova

VENNA

surma puhul.

Lia, Leili, Tiina, Salme

TEENUS

Soojuspumpade remont, müük ja paigaldus, kodumasinade ja sõiduki kliimaseadmete remont. Tel 5330 1720 www.kulmaline.ee

Bussiteenus 8 kuni 82 kohta. Heliata tel 5330 7447, sivaau-to2007@gmail.com

KAARDID ENNUSTAVAD 24 H. Tel 900 1727, h. 1,09 €/min

Raamatupidamine, aruanded. Tel 505 9669, info@holopoint.ee

Rehvivahetus Rapla linnas Jürna tn 2. Hinnad väga soodsad. Rehvivahetuse aja saab broneerida tel 5818 8986

Ohtlike puude langetamine. Tel 5663 2968 või 5340 2068

Ohtlike ja suurte puude langetamine. Tel 517 5783

Katused, fassaadid ja viimistlustööd. Tel 5352 9476 e-mail: mehitus@gmail.com

Katuste ja fassaadide pesemine ning värvimine. Tel 501 0834

Kutsetunnistusega pottsepp. Tel 5836 9820

Lamekatuste ehitus rullmaterjaliga (garaaž, suvila, eramaja, korterelamu). Tel 5629 8738 info@palmergrupp.ee

Veo-, kalluri- ja tösteteenus. Töstevõime 4 m=2,7 t; 12,5 m=0,7 t. Kandevõime 11 t, haagisega 25 t. Kallutab kolme külge, kast 4,6x2,3 m. Ported eemaldatavad (sile plaat). Hind 0,95 €/km, haagisega 1,2 €/km, 30 €/h. Hindadele lisandub käibemaks. Tel 5697 7060

Katuste pesu, värvimine, parandustööd ja samblatõrje. Tel 5689 4725

Alumiiniumkatuseredelite valmistamine. Tel 515 9155

OSTETAKSE

vanu jalg- ja mootorrattaid, võrre ning nende varuosi. Võivad olla ka mittekomplektsed. Samuti pakuvad huvi erinevad vanaaegsed esemed. Tel 508 6947

töökorras lisadeta Pioneer pliit. Tel 5330 3083

Vanametalli kokkuost Raplas Jürna 2. E-R 9-17, L 10-14. Tel 5818 8986 www.rauaspets.ee

Vanametalli kokkuost Agrovaru territooriumil E-R 9-17, L 9-14. Tel 505 8637, www.feralmet.ee

OÜ ETEST PR ostab põllu- ja metsamaad. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee

metsakinnistuid ja kasvavat metsa. Tel 502 4895; info@pajakapuit.ee

MITMESUGUST

Roosisõprade päevad 8. ja 9. juulil Harjumaal Kose vallas Kiri-valla külas Rosmakori Roosiaias. Tasuta üritus. Näitus, müük, http://www.rosmakor.eu/ tel 5647 0163

Kas teadsid, et võid ennast tervisliku toiduga saledaks süüa? Kõht on täis, magusaisud kaovad. Trenn ei ole kohustuslik! Alusta TASUTA! www.erikorgu.ee

TÖÖPAKKUMISED

Pakume tööd **CE-kat AUTOJUHILE** Eesti - Saksa - Eesti suunal. Raplasse vajame **AUTOREMONDI LUKKSEPPA**. Tel 501 0618

Kohila Gümnaasium võtab alates 1. septembrist 2017 tööle:

KLASSIÕPETAJA ASENDAJA õpetaja lapsepuhkusel viibimise ajaks (1,0 kohta). **EESTI KEELE ja KIRJANDUSE** õpetaja (1,0 kohta).

INGLISE KEELE õpetaja (1,0 kohta).

Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 3. juuliks aadressile:

Kooli 1, Kohila 79805 või e-posti aadressile neeme.lumi@kohila.edu.ee

Info telefonil 484 1021 või 5342 2311

Puidutööstusettevõtte Vir-Var Kauba OÜ Raikkülas Lipametsa külas võtab tööle **MEHAANIKU**.

Tööl käimiseks vajalik isiklik transport.

Info tööpäevadel kella 8-17.

Tel 489 1941 või info@virvar.ee

*Elu on kui tundmatu tee,
iial ei tea,
millal lõpeb see...*

Südamlük kaastunne
Janele ja lastele
kalli

MARGUSE

kaotuse puhul.

Järvakandi Grossi
kollektiiv

*Meie siidames
sa ikka elad,
jääd mõttes meie keskele...*
Mälestame

VALTER RAIDI.

Avaldame siirast kaastunnet
lähedastele.
Endised töökaaslased ja
sõbrad Rapla haiglast

*Üks tee on lõpuni käidud,
üks süda on vaikinud ...*

VALTER RAID

Leiname kallist venda
ja avaldame kaastunnet
abikaasale, lastele ja
lastelastele.

Vend Jüri perega

Teatame kurbusega,
et lahkus meie kallis

VALTER RAID
8. XI 1940 – 24. VI 2017

Sügavas kurbuses leinavad
abikaasa, lapsed ja
lapselapsed

Ärasaatmine
29. juunil kell 11.30
Pärnamäe Krematooriumist.

Palume pargi mitte tuua!

*Mälestust
Sa hella pälvil,
pälvil austust,
sõnu häid.
Mälestuste
kauneid jälgi
meile hinge Sinust jäi...*

Südamlük kaastunne
Paulile, Aivarile, Marjele
ja Sirjele
kalli abikaasa ja ema

MAIMU JÕEÄÄRE

kaotuse puhul.

Ene ja Õie peredega

Südamlük kaastunne
Küllil Põdrale perega ema
AIME KAPSTA
kaotuse puhul.

Töökaaslased
Hilleberg Eesti OÜ-st

*Taas suvelilli täis on õu
ja aias laulab lind.
Kuid koduõues ei ole enam
toimetamas sind...*

Avaldame siirast kaastunnet
Mallele, Sinne perele ja
Urmasele kalli abikaasa, isa
ja vanaisa

VALTER RAIDI

kaotuse puhul.

Metsa tänava elanikud

Avaldame sügavat
kaastunnet
Tiit Leenurmele
VENNA
kaotuse puhul.

Keskkonnaameti
Rapla kontor

*Ja nüüd jäävad vaid
mälestused...*

Avaldame kaastunnet
Astale poja
ning abikaasale ja lastele

VEIKO ENOKI

surma puhul.

Saviirid peredega

*See suvepäev äkki
tõi troostitu nukruse rinda.
Kui ohakas kurku
jää torkima nutt.
Meil raske on mõista
veel kaotuse
koledat hinda,
et jäädavalt lahkusid,
hääbus Su naer ja nutt...*

AGE TUISK
4. X 1976 – 25. VI 1999

Mälestavad
18. surma-aastapäeval
poeg Aigar, ema, isa
ja õde poegadega

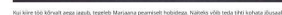
Vabandame ebameeldivuste pärast

Oodata on midagi uut!

Kultuurielu

Arvamus

Inimene

Rapla Selveri suurjooksul püstitati osalejate rekord

Rapla Selveri suurjooks toimus tänasel viiendat korda ning

Sport

[illegible]

Käsitöölane

Toimetaja Katri Rein
muutaks loetellima...

Nr. 5
Mai 2014

Lisaleht

valmistada nii luust,
ulgedest kui ka plasti

[illegible]

laine toetatakse
sõltuvalt massi-
lihtsasti leida lau-
t, kes neid algusest
tõ tõusid.

Kasutatud allikad:
en.madebox.com/
Fishing-Lure.html
en.wikipedia.org/
iki.fi/Ping_Oshini/

Suurem võitlus on läbi: Rapla ARK-i büroo jätkab töötamist

1

[illegible]

siinaga, et on saanud aru, et kaasaegne kollektiivne elamine ei ole mõeldislik. Ja sellest lähtuvalt on ka järelevalvetoimetuste eesmärgid, et muuta inimeste elu. Arvestades, et inimeste elu muutub kiiresti, on ka järelevalvetoimetuste eesmärgid, et muuta inimeste elu. Arvestades, et inimeste elu muutub kiiresti, on ka järelevalvetoimetuste eesmärgid, et muuta inimeste elu.

Tulekahju nõudis
Märjamaal inimelu

Katri Reinsalu Lõuna piiskopekoda

Riigimaja trepp valmib juunikuus

Stina Andek

Pärast kümmeid tagasihõõke Rapla rittajaga välismaal ehitustööd silmitsi mõeldud soovis siinsele lojale Vaiksele Olli ka:

viis tänuks meile liiguse. Vahetunnil vande rittajaga tegude küllaltki tõrkest ning ehitustööd nendest mitte ku-nagi liigepett, aga tänuks on jätli meile positiivne.

kinnitab, et suuremad elitööd, et hiljem peit-eelne, saavad teha meile ka. Eelne tuleb teha jätli haljastatuse ning täies ma-lipetuse rittajaga viis.

Les totaux sont obtenus en ajoutant les dépenses de l'État fédéral, les dépenses provinciales et les dépenses municipales.

Problem

Kuulutused

Uuenda oma lehetellimust!

1 kuu 7.80 €
3 kuud 21.90 €
6 kuud 43.40 €
12 kuud 86.80 €

Tellida saab:
• tel 489 2130
• e-post: kuulutused@sonumid.ee
• www.sonumid.ee
• Raplamaa Sõnumite toimetusest
Viliandi mnt 6, Rapla (teisel korrusel)

~RAPLAMAA
onumid

KINO

MÄRJAMAA HELK
„Rannavalve“ (USA, alla 14aastastele keelatud) 28. juuni kl 19
„Teisel pool lootust“ (Soome, alla 12aastastele keelatud) 28. juuni kl 17, 21
5. juuli kl 19
„Mina, supervaras 3“ (USA 3D joonisfilm, eesti keeles) 30. juuni kl 15, 17
2. juuli kl 15, 17
4. juuli kl 15, 17
„Kummivilin 2: Jääralli“ (Norra) 2. juuli kl 19, 21
5. juuli kl 17
„Pögenemise rütm“ (USA, alla 14aastastele keelatud) 4. juuli kl 19, 21
„Kadunud linn Z“ (USA) 5. juuli kl 21

KONTSERT

XXV Rapla kirikumuusika festival: „Õhtu ilu“.
Pärt Uusbergi autoriplaadi esitluskontsert
Rapla kirik, 28. juuni kl 20

XXV Rapla kirikumuusika festival:
Plaadiesitluskontsert „Ühel hommikul“ - Atlan Karp (bariton), **Oksana Sinkova** (flööt), **Anna Humal** (orel). **Kavas Marje Sink**
Käru kirik, 29. juuni kl 19

XXV Rapla kirikumuusika festival: **ERSO**, solist **Anna-Liisa Bezrodny** (viul), dirigent **Mihhail Gertz**. **Kavas L. Beethoven, J. Brahms**
Rapla kirik, 30. juuni kl 19

XI Juuru orelisuvi: „Meistrite jälgedes“ - Irina Lampén (orel, Soome) Juuru kirik, 30. juuni kl 20

Hard Rock Laager 2017
Vana-Vigala, 30. juuni kl 16, 1. juuli kl 12

XXV Rapla kirikumuusika festival: „Helisevad puhkpillide kõlad“ – Madis Kari (klarnet), **Lauri Sepp** (saksofon), **Johan Randvere** (klaver). **Kavas W.A. Mozart, F. Poulenc jt**
Järvakandi kirik, 1. juuli kl 19

XXV Rapla kirikumuusika festival:
Keelpillimängijate suvekooli lõppkontsert
Rapla kultuurikeskus, 2. juuli kl 19

XXV Rapla kirikumuusika festival: **Saksa Kaiserslauterni maakonna sümfooniaorkestri kammeransamlid.** **Kavas J.C. Bach, J. Haydn, J.**

Sibelius, W. A. Mozart, A. Pärt jt
Rapla kirik, 4. juuli kl 19

XXV Rapla kirikumuusika festival: „Öö ja tuule laulud“ - Pille Lill (sopran), **Virgo Veldi** (saksofon), **Jaak Lutsoja** (akordion), **Andreas Lend** (tšello). **Kavas A. Pertmann** (maailma esiettekanne), **J. Lutsoja, T. Kõrvits, P. Uusberg jt.** Vahastu kirik, 5. juuli kl 19

TEATER

„Elagu eurotoetused!“ Komöödiateater Märjamaa lauluväljak, 30. juuni kl 19

MUUSEUM

JÄRVAKANDI KLAASIMUUSEUM Näitus „Tarbeklaasi kunstniku Pilvi Ojamaa klaastooteid aastaist 1965-1992“ Püsilväljapanek „136 aastat Järvakandi klaasitööstust“ „Tindipotid ja -pudelid Järvakandi klaasimuuseumi kogudest“ Muuseum avatud K, N, R kl 11-18 L 11-15, tel 518 2610 ja 5390 4677

MAHTRA TALURAHVAMUUSEUM „Kui Nuustakul käidud... Turismikajastused Mahtra muuseumi kogudes“. Püsinäitus „Eesti talupoja elu 19. sajandil ja Mahtra sõda“ Muuseum avatud T-L kl 11-16

SILLAOTSA TALUMUUSEUM Näitus „Sammudes Eesti Vabariiki“ „Velise vallavalitsuse tegemised aastatel 1918-1944 Rahvusaarhiivi materjalide põhjal“ Püsinäitus „Märjamaa ja Vigala kihelkonna inimeste ning aja lugu“ Avatud E-P kl 10-17

HAGERI MUUSEUM Näitus „Rahamaailm“ Püsinäitused „Maa-apteek“, „Kihelkonnakeskus Hageri“ (fotonäitus) Avatud T, K, N kl 11-16, tel 5648 3828 või e-post virve.õunapuu@kohila.ee

KOOLITUS

IIDA Suvekool: kangakudumise algõpetus
Velise, 29. juuni – 2. juuli

MITMESUGUST

„Suveraamat 2017“ 1.-9. klasside õpilastele Rapla maakonna raamatukogud, kuni 31. august
Maagiline väeõhtu – Külluse voo

suurendamine. Meeli Lepson
Angala Väekoda (Rapla, Tallinna mnt 42), 28. juuni kl 18

XXV Rapla kirikumuusika festival: vestlus-kohtumine EELK peapiiskopi Urmas Viilmaga
Rapla kiriku aed, 4. juuli kl 18

Luulelõuna: esineb Vladislav Koržets
Rapla keskraamatukogu, 5. juuli kl 13

NÄITUS

„Tuulutame lippe“. Maailma maade lippe erakogust
Kehtna lasteaia ja Kehtna põhikooli laste joonistuste näitus „Minu lemmiktegelane Aino Perviku loomingus“ Kehtna raamatukogu

Fotonäitus „Nõtke. Sensuaalne. Naine“. Fotod Lembe Aasorg, luuletekstid Anneliis Kõiv (kuni 6. juuli)
Salzburgi Kunstnike Liidu maali-, graafika- ja fotonäitus „Salzburg: Visioonid“ (avamine 7. juulil kl 11)
Marianne Oklejaki illustatsioonide näitus „Paberi ja kääridega tehtud imed“ (lasteosakonnas)
Kõitekunstinäitus „Eduard Wiiralt. Piibliillustratsioonid“
Kohila raamatukogu

Natalia Kuhi isikunäitus „Õine tee kahele“
Kohila Tornigalerii (Viljandi mnt 1), avatud kiriku lahtioleku aegadel või leppida kokku tel 5623 0741

Jaak Kadariku näitus “Ilmutatud ilmutused” (kodulootoas) Maalinäitus „Eesti pühapaigad soome-ugri kunstnike pilgu läbi“
Maria Eliisa näitus (lastekogus)
Märjamaa valla raamatukogu

Märjamaa muusika- ja kunstikooli lõputööde näitus
Märjamaa rahvamaja Ly galerii

Eino Jõesare fotonäitus “Kevad”. Eve Niinemetsa maalinäitus Raikküla kultuurikeskus, näituse külastamiseks helistada tel 516 0783

Naiskodukaitse 90 aasta juubeli fotonäitus
Raikküla vallamaja (Kabala mõis, Tamme küla)

Eesti autorite laste- ja noorteraamatute illustatsioonide konkursi näitus „Mina näen nii“ (saalis)
Stuudio „Ruum & Disain“ õpilaste keraamika. Juhendaja Ene Kiinvald (vitriinis)

„Suveaknad“ - Tarvo Aro Meti vitraažid (Iugemissaalis). Rapla keskraamatukogu

Jaak Kadariku fotogrammide näitus-müük
Rapla, Pargi resto

EV 100: Ehalill Halliste vaibanäitus „Pae peal“
Rapla riigimaja fuajee

Näitus "Reformatsioon 500"
Rapla kirik (kuni 23. juuli)

SPORT

RMK EOP Raplamaa orienteerumispäevak
Pirgu, 28. juuni, start kl 17-19

Kohila pikamaajooksude sarja V etapp: 1000 m
Kohila staadion, 28. juuni kl 19

Maakonna MV tennises, naiste üksikmäng
Rapla tennisekeskus (Jõe 49), 30. juuni – 2. juuli algusega kl 10

Võidupüha korvpall 3x3
Kohila spordikompleks, 1. juuli kl 11

IV liiga põhja/lääne piirkonna kohtumine jalgpallis: Kohila Püsisuv vs Maarjamäe FC Igiliikur
Kohila staadion, 1. juuli kl 18
SOS Health Kohila suvevolle 5. etapp
Kohila rannavollekeskus, 4. juuli kl 18
Pargijooks
Kohila spordikompleks, 5. juuli kl 17.30

KIRIKUTEATED

EELK RAPLA MAARJA-MAGDALEENA KOGUDUS
Armulauaga jumalateenistus, teenib Juuru koguduse õpetaja Kalle Kõiv, 2. juuli kl 12

Rapla kirik on 1. juunist 31. augustini teelistele avatud teispäevast laupäevani kl 10-17 ja pühapäeval kl 10-15

EELK JÄRVAKANDI PAULUSE KIRIK Jumalateenistus, 2. juuli kl 15

EELK koguduste surnuaiapähad 2017
Kergu, 1. juuli kl 12
Lelle, 8. juuli kl 11
Juuru, 9. juuli kl 11
Vahastu, 16. juuli kl 14
Järvakandi, 16. juuli kl 15
Nissi, 30. juuli kl 12
Kehtna, 30. juuli kl 15

Ootame teateid sündmuste kohta iga nädala reedeks meiliaadressil kuulutused@sonumid.ee. Tel 489 2130. Järgmine "KUHU MINNA" ilmub 5. juuli lehes.

Luulelõunale tuleb Vladislav Koržets

Kaja Tammar,
Rapla Keskraamatukogu

Koržetsi puhul saab küll öelda, et tuntud ei ole mitte ainult tema nimi, vaid ka tema nägu ja hää ei ole sugugi võõrad. Koržets sündis Eesti ja Poola päritolu vanemate lapsena Siberis, ta on humorist, kirjanik, ajakirjanik, saatejuht ja kalandushuviline. Ta õppis Tallinna 44. keskkoolis, Tallinna kaugõppe keskkoolis (1970) ja lõpetas 1974 Tallinna Pedagoogilise Instituudi matemaatikaõpetajana. Selles ametis pole ta päevagi töötanud. Pärast kõrgkooli lõpetamist oli tal kavas jääda pedagoogilisse instituuti teadustöölle, kuid saatusel olid teised plaanid. Tema esimene humoresk avaldati 1974. aastal Noorte Hääles. Huu-mori- ja satiiriajakirja Pikker tööle asudes hakkas Koržets kuulsust koguma humoristina. Valmisid luuletused, mille hulgast mitu on laulusõnadeks näiteks Rujale ja Ultima Thulele. Sellel eluperioodil saigi ta laiemale üldsusele tuntuks. Koržets töötas ajakirjas Pikker 1976–1995, millest viimased kolm aastat oli ta ajakirja toimetaja. Lisaks humoreskidele (kogumik „On nigu on“ 1989) on Vladislav Koržets kirjutanud estraadipalu, näiden-

deid, nii lastele (lastejuttude kogu „Üks tüdruk, nimi Merike“) kui ka täiskasvanutele, kuuldemänge, stsenaariume ja laulusõnu. Koržets on ka ise estraadil esinenud. Ta on Eesti Kirjanike Liidu liige. Järgmisel eluetapil omandas mees kalamehe-kuulsuse. Vladislav Koržets on kirglik kalamees ning tuntud nii loodushoiu, kalapüügi kui ka kalatoitude populariseerijana. 2002. aastani oli ta ajakirja Kalastaja peatoimetaja ning kirjutas kaheksa aastat ajakirjale lugusid. Et kalasaaki ei saanud lihtsalt minema visata, tuligi hakata köögikunstiga tegelema. Koržetsi sulest ilmusid raamatud „Õngitsemine“, “Korilase käsiraamat“, „Koržetsi kalaraamat“. Pärast seda hakkas ta isegi uskuma, et on osav kalamees ja superkook. Vladislav ja Kaarel Koržetsi „Suur kalaraamat“ (2016) on suur nii mõõtudelt, kaalult, lehekülgede arvult kui ka teadmiste hulgalt, mis kaante vahele on pakitud. See raamat on mõeldud nendele, kellel huvi kalade ja kalaroogade vastu on tavapärasest suurem. Raamatust õhkub heas mõttes eestiaegset põhjalikkust ja korrektsust, see on kindlasti järeltu-lijate köögis veel saja aasta pärast. Oma esimesse ja tõenäoliselt ainsasse luuleraa-

matusse „Laulud või nii“ on Vladislav koondanud Joel Sanga abil oma luuletuste paremiku. Enamik nendest ei ole varem trükivalgust näinud, kuid mitmed tekstid on saanud tuntuks lauludena. Teos sai 2016 kirjanduse sihtkapitali aastaauhinna luule kategoorias. Selle valiku pretsedenditult rahvalikkust ja demokraatlikkust kinnitab asjaolu, et mõni nädal varem võitis „Laulud või nii“ Apollo raamatupoeketi lugejate aastapreemia luuleraamatute kategoorias ja lemmikkäsiraamatuks sai “Koržetsi suur kalaraa-mat“. „Koržetsi kui kirjaniku peamine kapital on tema keele sõnavaraline rikkus, hea rütmitunne, laulev värss, tugev puänteerimisoskus, mida toestavad nii elu- kui ka hingetarkus, sealhulgas isikupäraselt läbitunnetatud osadus loodusega. Tema parimad tekstid meenutavad sisu ja vormi poolest tunnusta-tud klassiku Hando Runneli omi,“ kirjutab arvustuses Alvar Loog. “Minu kirjanduslikud ambitsioonid on viimasel paarikümnel aastal kahanenud,“ lisab Vladislav. “Enese avaldamine ei ole mulle enam kaugeltki nii oluline nagu noorena, ennast tõestada ja kehtestada sooviva autorina. Mul ei põle sees, et ma peaks

ilmtingimata raamatuid tegema.” Iga esmaspäeva õhtul 85 000 inimest teleekraa-nide ette vaatama tõmbav ETV saade “Osoon” lõpetas 15. mail 24. hooaja uhke 900. saatega. See, et üks telesaade on suutnud nii kaua vaatajaid kõita, pole sugugi naljaasi. Saatejuht Vladislav Koržetsi arvates peitub põhjus selles, et osadus loodusega on inimesele ülimalt tarvilik nii terve ihu kui ka terve vaimu jaoks. Kui inimene ise miskipärast piisavalt sa-geli metsa, rappa või merele ei pääse, aitab “Osoon” minna vaatajal sinna vähemasti vaimus. “Looduse-kogemuse saamine pole miski tilulilu, vaid inimese elutähtis vajadus. Selleta läheb inimlaps sassi või kooleb üksinduse kurbusesse,“ ütleb Koržets. 5. juulil kell 13 Rapla keskraamatukogus aset leidva luulelõuna külaline Vladislav Koržets on öelnud: - Ma olen ennast elu jooksul mitmetes vald-kondades kehtestanud ja jõudnud veendumusele, et ma oskan ja tulen toime. - Kui kedagi kutsutakse Vuntsiks, siis peetakse teda mõnusaks ja muhedaks meheks – omaks poisiks. Eks ole vist minagi tahtnud alateadlikult olla igatpidi meeldiv. Kohtumiseni luulelõunal!

NELJAPÄEV 29.06	REEDE 30.06	LAUPÄEV 1.07	PÜHAPÄEV 2.07	ESMASPÄEV 3.07	TEISIPÄEV 4.07	KOLMAPÄEV 5.07
ETV						
07.35 Aia elu 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt. Peidetud aare 09.45 Lauulupeole! Eeva Taari 09.50 ENSV 10.20 Hommik Anuga 11.35 Võtmeke 12.05 Reisile minuga. Cesar Manrique'i maailm Lanzarotel 12.25 Osoon 12.55 Kapital 13.25 Tiitu Randviir 13.40 Meie inimesed. Jüri 14.05 Prillitoos 15.00 Tannbach - ühe küla saatus. Minu maa, sinu maa 16.45 3 hitti 16.55 2 päeva XII noorte laulu- ja tantsupeoni* 17.10 Õnne 13 17.35 Ihult ja hingelt. Peidetud aare 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Eesti eesistumise avakontsert 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 1 päev XII noorte laulu- ja tantsupeoni 21.45 ENSV 22.15 Downton Abbey 23.05 La dolce vita - Itaalia filmimuusika 00.25 Üks koorilaul 00.34 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.50 Lauulupeole! 09.55 ENSV 10.30 Eesti eesistumise pressikonverents 11.15 Eesti eesistumise avakontsert* 13.30 Läti suvi 13.55 Osoon 14.25 Igaühe õigus 15.20 Itaalia filmimuusika 16.40 Üks koorilaul 16.45 Eestimaa soomlane Rita Kautna 16.55 1 päev XII noorte laulu- ja tantsupeoni* 17.10 Õnne 13 17.35 Ihult ja hingelt. Relvavennad 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.00 ETV Huumori kuld 19.25 Minu pere 19.55 Täna õhtul Jaan Tätt 20.55 EV presidendi Kersti Kaljulaidi pöördumine 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 Täna algab XII noorte laulu- ja tantsupidu 21.45 Kaardimaja 22.40 Mf Toaneitsi päevik 00.15 Pehmed ja karvased 00.35 ERR.ee uudised	07.30 Animasarjad 08.35 Kasperi ja Emma lood 08.50 Kriksatrullid 09.00 Üks koorilaul 09.05 4 päeva XII noorte laulu- ja tantsupeoni* 09.15 3 päeva XII noortepeoni* 09.25 2 päeva XII noortepeoni* 09.35 1 päev XII noortepeoni* 09.45 Täna algab XII noorte laulu- ja tantsupidu* 10.00 Avatud talude päev 10.05 Kana levipoja kangelasjooks 10.30 Iseolemine 11.00 Raimond Valgre 11.30 Eesti lood 12.05 Meie maailm 13.00 Viimane tango Halifaxis 13.50 Kevad südames 15.00 XII noortepeo rahvamuusikapidu "Mina jään" 17.50 Lõotsameistrid 18.10 Noortepidudest läbi aegade 18.30 AK 18.45 XII noorte tantsupidu "Mina jään" 21.00 AK. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Victoria. Kuninganna abikaasa 22.25 Inspektor George Gently 23.55 Miranda 00.26 ERR.ee uudised	07.30 Animasari Muumide maailm (Austria/Poola/Soomme)* 07.40 Animasari Vahva Roosi. Täheke (Inglise)* 07.50 Animasari Kati ja Mimmu. Lapsehoidmine (Kanada)* 08.00 Animasari Pörsas Peppa. Kadunud võtmed (Inglise)* 08.05 Animasari Džungliässad. Luks-luks-luksun! (Prantsuse)* 08.20 Animasari Rüütel Rooste. Viimane mood (Saksa)* 08.30 Animasari Zorro seiklused. Vale-Ines (Prantsuse)* 08.55 Heli mesilased (Eesti Telefilm 1987) 09.20 XII noortepeo rongkäik "Mina jään" 14.00 XII noorte laulupidu "Mina jään" 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.20 Sport. Sport 21.35 Hetk ajaloos. Polkovnikud 21.40 Draamasari Paksem kui vesi 1/10 22.40 Draamasari Paksem kui vesi 2/10 23.40 Draamasari Dallas. Hea uus ilm (USA 2014) 00.24 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Sügiskülv kasvuhoonesse 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.50 Oh valu ja vaev. Kuldne Trio 10.10 Hommik Anuga 11.25 Viljandi Kultuuriakadeemia teatrikunsti 11. lend* 12.25 Muistne Olümpos Kreekas 12.50 Osoon 13.20 Harrastuskunstnik Neeme Mets 13.35 Kapital 14.05 Meie inimesed. Gerda 14.30 Prillitoos 15.25 Meie maailm 16.15 Victoria. Kuninganna abikaasa 17.10 Õnne 13 17.35 Ihult ja hingelt 18.30 Aktuaalne kaamera 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Eesti lood. Öuemängud 19.35 Hajameelselt abielus 20.05 Putini tee 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV. Usun ei usu 22.05 XXXI Pärnu filmifestival. Hiina van Goghid 23.05 Kaardimaja 00.00 Pehmed ja karvased 00.24 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Sibullilledel istutamine 07.40 Osoon 08.10 Maahommik 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 ENSV 10.15 Hommik Anuga 11.30 Hajameelselt abielus 12.00 Peloponnesose poolsaare avastamata aarded 12.25 Osoon 12.55 Kapital 13.20 Malle ja Johannes Karu 13.35 Polkovnikud* 13.40 Meie inimesed 14.00 Prillitoos 14.55 Minu süda mul kerkib ja keeb... 15.05 Inspektor George Gently 16.40 Ajavaod 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 AK 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Püramiidi tipus 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 Avatud talude päev 20.05 Igaühe õigus 21.00 AK. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV. Orjatar Isaura 22.05 XXXI Pärnu filmifestival. Vallaslaps 23.15 Viimane tango Halifaxis 00.05 Pehmed ja karvased 00.30 ERR.ee uudised	07.35 Aia elu. Peletite valmistamine 07.40 Osoon (2017) 08.10 Maahommik (2016) 08.55 Ihult ja hingelt 09.45 ENSV 10.20 Hommik Anuga (ETV 2016) 11.35 Hajameelselt abielus (2006)* 12.00 Reisile minuga. Sanremo (2017) 12.25 Osoon 12.55 Kapital 13.25 Aerutaja Enla Odamus 13.35 Meie inimesed. Laura 14.00 Prillitoos 14.55 Mängufilm Toaneitsi päevik 16.30 Miranda 17.00 Minuscula 17.10 Õnne 13 17.40 Ihult ja hingelt 18.30 AK 18.45 Pehmed ja karvased 19.05 Edekabel 2008 19.35 Hajameelselt abielus 20.00 Iseolemine 20.30 Arne Oit 21.00 Aktuaalne kaamera. Ilm 21.25 Sport 21.35 ENSV 22.05 XXXI Pärnu filmifestival. Amazona 23.35 Ajavaod. Lennukikuurid koorikutega 00.00 Minu pere 00.30 Pehmed ja karvased 00.54 ERR.ee uudised

ETV 2						
07.00 Lastesaated 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 PEOLE läbi metsa 10.00 Rakett 69 10.30 Downton Abbey 11.20 Vallatud Vestid ja sõbrad 12.06 ERR.ee uudised 15.55 Lauulupeole! 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Nõiakivi 16.50 Klumpsud 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Rüütel Rooste 17.35 Oktonaudid 17.50 Priit ja Prääks 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.20 Mis? Miks? Kuidas? 18.25 Peeter Pikk-kõrv 18.40 Lauulupeole! 18.45 Väike prints 19.05 Loomaia tee 64 19.20 AK (viipek) 19.30 Rakett 69 20.00 PEOLE läbi metsa 20.30 Meil on pidu 20.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. 2. poolfinaal 23.00 Pidujalaloo. Dirigendid 23.30 Kihnu Kristjan 00.00 Lauulupeole! 00.05 4x4 00.35 Maa, armastan Sind! 01.04 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.35 Peeter Paani uued seiklused 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Noortepidudest läbi aegade 09.50 Rakett 69 10.20 Downton Abbey 11.10 Mahavoki X aastapäeva kontsert 12.09 ERR.ee uudised 15.55 Lauulupeole! 16.00 Meisterdame Mariga 16.15 Muumide maailm 16.25 Meistrimehed Pat ja Mat 16.30 Klumpsud 16.40 Koolitants 2017 17.25 Mina ja Miia 17.50 Minu lemmikloom 18.00 Zorro seiklused 18.20 Kriksatrullid 18.25 Kasperi ja Emma lood 18.40 Lauulupeole! 18.45 Väike prints 19.05 Loomaia tee 64 19.20 AK (viipekeeles) 19.25 Premium liiga. Paide Linnameeskond - Viljandi JK Tulevik 21.30 Eesti lipp ümber Kuuba 22.00 Raamatupood 22.25 Mustad lesed 23.20 Eesti TOP 7 00.00 Kodused kontserdid 00.50 ERR.ee uudised	09.00 Kolmik küberkulda kaitsmas 09.25 Mina ja Miia. Minu nimi on Varia 09.45 Rongisõit. X Lastel- ja noortelaulupidu "Ilmapuu lävel" 10.00 Lauluka-russell 2017 (ETV 2017) 10.55 Aega on maa ja ilm (Kanada) 11.45 Suur võidusõit 2017. Estonian Grand Prix 12.30 Autoralli MM (WRC 2017). Poola ralli 14.35 Tosin küsimust Eesti kohta (Eesti 2014) 14.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. Pronksimäng 16.55 Orienteerumise MM. Sprint 17.00 Meemeistrite linn (Eesti 1983) 17.20 Tuvitadi (Eesti 1983) 17.30 Lastefilm Rüütel Rooste 18.50 Entel-tentel-trika-trei (ETV 2004) 19.05 Minu lemmikloom. Lammas (2011) 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Indiaanifilm Chingachgook. Suur Madu (Saksa 1967)* 21.00 Raamatupood. Tore muudatus (Inglise 2002)* 21.25 Regilaal - laulud õhust 22.15 Plekktrumm. Kai-dole (ETV 2017) 23.00 Noor pensionär (Eesti Telefilm 1972) 00.26 ERR.ee uudised	09.00 Zorro seiklused. Vale-Ines 09.20 Piknikutort 09.45 Naerupall (Eesti 1984) 09.55 Animasari Pörsas Peppa 10.00 Autoralli MM (WRC 2017). Poola ralli 11.00 Suur võidusõit 2017. Estonian Grand Prix 12.30 Autoralli MM (WRC 2017). Poola ralli 14.35 Tosin küsimust Eesti kohta (Eesti 2014) 14.50 Jalgpalli maailmajagude karikas. Pronksimäng 16.55 Orienteerumise MM. Sprinditeade 18.15 Lastesari Kolmik küberkulda kaitsmas 18.40 Härra Lapsti lasteteadet. Vahva rätsept (ETV 1995) 19.20 Aktuaalne kaamera (viipekeeles) 19.30 Eesti vabaks! Rokifestival, mis ei lõppenud (Soomo 2011) 20.30 Ketsi-kolleksionäärid (Eesti 2016) 20.45 Jalgpalli maailmajagude karikas. Finaal 23.20 Jaanid (ETV 2015) 23.40 Eesti TOP 7* 00.23 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.30 Dimitri ja sõbrad 08.35 Nõiakivi 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Eesti lood 10.00 Mustad lesed 10.50 Seitsmes Meel 11.25 Autoralli MM (WRC 2017). Poola ralli* 13.28 ERR.ee uudised 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Papist poisid 16.30 Oktonaudid 16.40 Džungliraamat 16.50 Hiir Hops 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.45 Džungliässad 18.00 Lassie 18.20 Tugitoolisport 18.30 Beni ja Holly väike kuningriik 18.40 Tuutu ja Potsu 18.50 Pörsas Peppa 19.00 Kosmoselendurid 19.10 Mis? Miks? Kuidas? 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Rakett 69 20.00 Surm - lugusid elust 20.55 Polkovnikud* 21.00 4x4 21.30 Heureka 22.00 dok Tähesärad mõne meetri kaugusel 23.25 Eesti lipp ümber Kuuba 23.55 4x4 00.00 Maa, armastan Sind! 00.29 ERR.ee uudised	07.00 Oktonaudid 07.10 Animasarjad 08.30 Dimitri ja sõbrad 08.35 Lassie 09.00 Tugitoolisport 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Rõõm, muusika ja meri 11.00 Kalevipoja kangelasjooks 11.29 ERR.ee uudised 13.00 Orienteerumise MM. Tavarada 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.25 Kati ja Mimmu 17.35 Vahva Roosi 17.45 Džungliässad 18.00 Lassie 18.25 Mily murrab pead 18.30 Beni ja Holly väike kuningriik 18.40 Tuutu ja Potsu 18.55 Pörsas Peppa 19.00 Kosmoselendurid 19.10 Mis? Miks? Kuidas? 19.20 AK (viipekeeles) 19.30 Rakett 69 20.00 Surm - lugusid elust 20.55 Polkovnikud* 21.00 4x4 21.30 Heureka 22.00 dok Tähesärad mõne meetri kaugusel 23.25 Eesti lipp ümber Kuuba 23.55 4x4 00.25 Maa, armastan Sind! 00.57 ERR.ee uudised	07.00 Animasarjad 08.15 Beni ja Holly väike kuningriik 08.25 Lola Pikk-kõrv 08.35 Lassie 08.55 Mily murrab pead 09.05 Tantsuakadeemia 09.30 Rakett 69 10.00 Odav spetsialist 10.50 ETV live. Smilers 11.50 ERR.ee uudised 14.40 Rüütel Rooste 16.00 Lastetuba 16.15 Muumide maailm 16.25 Kiis- sud, edasi! 16.30 Nõinana 17.00 Karusmarjad metsikus looduses 17.20 Rüütel Rooste 17.35 Pipi Pikksukk 18.00 Peeter Paani uued seiklused 18.25 Tugitoolisport 18.30 Peeter Pikk-kõrv 18.45 Maša ja karu 18.50 Pörsas Peppa 18.55 Kosmoselendurid 19.05 Oktonaudid 19.20 AK (vk) 19.30 Rakett 69 20.00 Õõlikooli rännakud 21.00 4x4 21.30 Kommentaare Eesti filmile 21.40 Tuulevaikus 22.55 Täidevija 23.25 4x4 23.55 Maa, armastan Sind! 00.26 ERR.ee uudised

KANAL 2						
06.10 Meie Charly 07.00 Chaplin ja sõbrad 07.20 Jälle Tom ja Jerry 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly 15.00 Hubert & Staller 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Naabriprika. Kodukäimlate päev 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Takso 00.30 Pärpõrgu perekond 01.00 Kliendinimekiri 01.50 Viimane võmm 02.40 Suvereporter 03.25 Hubert & Staller 04.15 Tüdruk nimega Elif 05.05 Meie pere ja muud loomad 05.30 Teleapsud 05.45 Kõök	06.10 Meie Charly. Pilved mägede kohal 07.00 Chaplin ja sõbrad 07.20 Jälle Tom ja Jerry 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly. Viimne teekond 15.00 Hubert & Staller. Mõrvapohmell 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Väikesed hiiglased 22.30 MfVii mind koju 00.45 Mängufilm Salavõmm 02.15 Naabriprika. Kodukäimlate päev 02.55 Suvereporter 03.40 Hubert & Staller. Mõrvapohmell 04.30 Tüdruk nimega Elif. Tugce on Aliye ja lpeki peale pahane. Käes on Elifi ja Tugce esimene koolipäev 05.20 Meie pere ja muud loomad 05.45 Takso	06.10 Üks eriline loomakliinik 07.00 Takso 07.30 Warneri multimaania 08.00 Top Shop 08.15 Warneri multimaania 09.05 Parim enne 10.00 Merevaade 10.30 Aedniku aabits. Kuidas tulla toime aiakahjuritega 11.00 Kodutunne 13.30 112 - saatuslik hetk 14.00 Pilvede all 17.00 Rosamunde Pilcher - Armastuse tiivad 19.00 Roaldi nädal. Öötöö 20.00 Suvereporter+ 20.35 Kaks kanget Indias 21.35 Sa-jandi valitsejanna. Safiye sultaana sureb. Meleksima poeg sureb ning Osman süüdistab Kösemiit ja otustab ta pealinnast minema ajada. Osmanile sünnivad kaksikud 23.30 Grantchester 00.25 MfLiigaasta 02.15 Mf Salavõmm 03.45 112 - saatuslik hetk 04.10 Aedniku aabits 04.35 Velveti moemaja. Kolmekuningapäev 05.50 Suvereporter+	06.10 Kaks kanget Indias 07.00 Heeringas Veenuse õlal 07.30 Aedniku aabits 08.05 Väikesed hiiglased 09.30 Heeringas Veenuse õlal 10.30 Meie Bullerby. Jaanipäev 11.00 Nädalalõpp Kanal 2ga 14.00 Grantchester. Sidney ja Georgie kutsutakse džässiklubbisse, mille omanik on Jenniferi kallima isa. Kui kallima öde mõrvatakse, viivad juhtniidid mõrvani, mille politsei on kunagi kinni mät-sinud 15.00 Kliinik Alpides. Armastus parandab haavad 17.00 Inga Lindström - Südamete printsess 19.00 Roaldi nädal 20.00 Suvereporter+ 20.35 Suur komöödiaõhtu 22.05 Laula mu laulu. Jaagup Kreem 23.30 Mf Repomehed 01.35 MfVii mind koju 03.35 Heeringas Veenuse õlal 04.00 Velveti moemaja 05.25 Saage tuttavaks 05.50 Suvereporter+	06.10 Lastesaated 07.10 Jälle TomjaJerry 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Kaks kanget Lõuna-Ameerikas 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly. Üllatused 15.00 Hubert & Staller 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Meie Bullerby 22.00 Meie aasta Siberis. Raha 22.30 Viimane võmm. Meestast leitakse naise surnukeha 23.30 Kõök. 00.00 Unustamatu. Liikuv pidusöök 00.55 Kaks kanget Lõuna-Ameerikas 01.50 Viimane võmm 02.35 Suvereporter 03.25 Mf Repomehed 05.10 Meie pere ja muud loomad 05.35 Teleapsud 05.45 Kõök	06.10 Lastesaated 07.25 Preili Moon 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Meie Bullerby. Kadri sünnipäev 13.00 Meie aasta Siberis. Raha 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly 15.00 Hubert & Staller. Pesulapp 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Dokiõhtu - Hitler. Koletis 01.00 Unustamatu. Liikuv pidusöök 01.50 Viimane võmm 02.40 Suvereporter 03.30 Hubert & Staller 04.20 Eesti kõige-kõige 05.10 Meie pere ja muud loomad 05.35 Teleapsud 05.45 Kõök	06.10 Lastesaated 07.25 Preili Moon 08.00 Suvereporter 09.00 Purunenud elud 10.00 Öökuninganna 11.00 Kodus ja võõrsil 11.30 Armastuse maitse 12.30 Krimi 13.00 Talentide planeet 13.30 Meie pere ja muud loomad 14.00 Meie Charly. Põgenenud juht 15.00 Hubert & Staller. Mõrv mööblimajas 16.00 Tüdruk nimega Elif 17.00 Armastuse maitse 18.00 Purunenud elud 19.00 Öökuninganna 20.00 Suvereporter 21.00 Heeringas Veenuse õlal 21.30 Suur lotokolmapäev - Rooside sõda 22.30 Viimane võmm 23.30 Kõök 00.00 Kliendinimekiri 00.55 Dokiõhtu - Hitler. Koletis 01.50 Viimane võmm 02.35 Suvereporter 03.25 Hubert & Staller 04.15 Eesti kõige-kõige 05.05 Meie pere ja muud loomad 05.30 Teleapsud 05.45 Kõök

TV3

06.15 Teismelised ninjakilp-konnad **06.40** Väiksed võlurid
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Taevane armastus
08.30 Meisterkoka **09.25** Suvesangarid **09.55** Kirgedes torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Suletud uste taga **12.50** Hitleri jälil: Kõisredelid **13.55** Südameasi: Halb seltskond **15.00** Suvesangarid **15.30** Taevane armastus **16.30** Vaprad ja ilusad **17.00** Kirgedes torm **18.05** Meisterkoka **19.00** Suvised Seitsmesed **20.00** Kättemaksukontor **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Naša Russia **22.00** Suletud uste taga **23.00** CSI kriminalistid **00.00** Kondid: Vandenõu surnukehas **01.00** Graceland: Seosed **02.00** Grey anatoomia: Täna öösel lõvi tukub **02.50** Suletud uste taga **03.40** Naša Russia **04.05** Võimalik vaid Venemaal **04.35** Suvised Seitsmesed **05.25** Südameasi

06.15 Teismelised ninjakilp-konnad **06.40** Väiksed võlurid
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Taevane armastus **08.30** Meisterkoka **09.25** Naša Russia **09.55** Kirgedes torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Suletud uste taga **12.50** CSI kriminalistid: Eriti pöörased tüdrukud* **13.55** Südameasi: Õnnetusi juhtub ikka **15.00** Naša Russia **15.30** Taevane armastus **16.30** Vaprad ja ilusad **17.00** Kirgedes torm - armastuslood: Laura ja Alexander **18.05** Meisterkoka **19.00** Suvised Seitsmesed **20.30** Kättemaksukontor: Võrand kahe tundmuga **21.30** Eksid rannal **23.10** Mängufilm Beverly Hillsi võmm **2** **01.15** Salemi nõiad: Südaöö ei saabu kunagi **02.10** Võimalik vaid Venemaal* **02.30** Eksid rannal **03.55** Võimalik vaid Venemaal* **04.30** Suvised Seitsmesed **05.40** Südameasi: Õnnetusi juhtub ikka

06.30 Südameasi: Kodupeeremees **07.25** Winxid **07.50** Käsna-Kalle Kantpüks **08.15** Minu väike poni **08.35** Winxid **09.00** Simpsonid: Ohustatud liigid **09.55** Mf Lizzie McGuire - koolitüdrukust popstaariks **11.50** Simpsonid: Ohustatud liigid **12.10** Me armastame Eestit **13.50** Papad Mammad **14.50** Eesti parim pagar **15.55** Midsomeri mõrvad: Verega kirjutatud **18.00** Kallis, sa oled kosunud **19.00** Suvised Seitsmesed. Nädalalõpp **19.30** Animafilm Koletised tulnukate vastu **21.25** Suure tähe väike täht **23.00** Mängufilm Kuidas saada Broadway staariks. Isabelle meelitab ligi kentsakaid austajaid **00.55** Mf Unine eksitus **02.00** Midsomeri mõrvad: Verega kirjutatud **04.45** Simpsonid: Tüdruk, kes liiga vähe magas **05.10** Suvised Seitsmesed. Nädalalõpp **05.40** Südameasi: Vaba vara

06.30 Südameasi: Oleme kõik liitlased **07.25** Winxid **07.50** Käsna-Kalle Kantpüks **08.15** Minu väike poni **08.35** Winxid* **09.00** Simpsonid: Hägused lood **10.00** Animafilm Koletised tulnukate vastu **11.55** Me armastame Eestit **13.25** Papad Mammad **14.25** Suvesangarid **14.55** Suvesangarid **15.55** Midsomeri mõrvad: Öönsa mehe surm **18.00** Kallis, sa oled kosunud **19.00** Suvised Seitsmesed. Nädalalõpp **19.30** Kättemaksukontor: Viikingiaare. Mustad arheoloogid leiavad koopast rikkaliku viikingiaarde **21.35** Mf 007 ja Kaheksajalg **00.15** Impeerium: Ohtlikud sidsmed. Cookie saab austajalt anonüümse kingituse **01.15** Saladused ja valed: Salasuhe **02.10** Midsomeri mõrvad: Öönsa mehe surm **04.05** Kallis, sa oled kosunud **04.55** Suvised Seitsmesed. Nädalalõpp **05.25** Südameasi

06.15 Teismelised ninjakilp-konnad **06.40** Väiksed võlurid
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Taevane armastus **08.30** Meisterkoka **09.25** Võimalik vaid Venemaal* **09.55** Kirgedes torm - armastuslood: Laura ja Alexander* **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Kättemaksukontor: Viikingiaare* **13.55** Südameasi: Selline on elu **15.00** Võimalik vaid Venemaal* **15.30** Taevane armastus **16.30** Vaprad ja ilusad **17.00** Kirgedes torm **18.05** Meisterkoka **19.00** Suvised Seitsmesed **20.00** Kättemaksukontor **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Suvesangarid **22.00** Papad Mammad **23.00** Mf Sõda **01.05** Kutsuge Cobra 11: Kättemaks **02.05** Cristela: Suured ootused **02.35** Papad Mammad **03.30** Võimalik vaid Venemaal* **04.05** Suvesangarid **04.35** Suvised Seitsmesed **05.25** Südameasi: Vanad arved*

06.15 Teismelised ninjakilp-konnad **06.40** Väiksed võlurid
07.05 Käsna-Kalle Kantpüks
07.30 Taevane armastus **08.30** Meisterkoka: 16 parimat **09.25** Suvesangarid **09.55** Kirgedes torm **11.00** Vaprad ja ilusad **11.35** Top Shop **11.50** Papad Mammad **12.50** NCIS kriminalistid: Äärmuslik eelarvamus **13.55** Südameasi: Vanad arved **15.00** Suvesangarid **15.30** Taevane armastus **16.30** Vaprad ja ilusad **17.00** Kirgedes torm **18.05** Meisterkoka **19.00** Suvised Seitsmesed **20.00** Kättemaksukontor **21.00** Võimalik vaid Venemaal **21.30** Suvesangarid **22.00** Suletud uste taga **23.00** Hitleri jälil: Hitleri turvamaja **00.00** NCIS kriminalistid: Taastumine. **01.00** Top Gear **02.30** Suletud uste taga **03.20** Hitleri jälil: Hitleri turvamaja **04.10** Suvesangarid **04.35** Suvised Seitsmesed **05.25** Südameasi: Luurejuhtum

treraadio

Raplamaa Hommik!

Kohalikud uudised, ilm horoskoop, värsked ajalehed ja palju muud põnevat!

Igal tööpäeval
7:30 - 10:00

Raplamaal
91,3 MHz
www.treraadio.ee

**Juunikuus
PVC aknad
PARIMA
hinnaga!**

Rapla Viljandi mnt.19

Amves Tel 489 7306
www.amves.ee, info@amves.ee

MEGIARS **OU PONT** **PILKINGTON** **COLORMASTER**

- AUTOKLAASIDE MÜÜK JA PAIGALDUS
- AUTODE PLEKI- JA VÄRVITÖÖD
- KINDLUSTUSJUHTUMITE KAHJUKÄSITLUS
- AUTOVÄRVIDE MÜÜK, KÄSITÖÖ AEROSOOLID

ERGO Swedbank SEESAM BTA RSA GJENSIDIGE SALVA

COLOR MASTER OÜ, Tiigi 20 79001 Kehtna, Rapla maakond
GSM 502 2794 Tel. 487 5770, E-post: info@colormaster.ee

TIMBECO WOODHOUSE

Otsime oma meeskonda:
**ELEMENTMAJADE KOOSTAJAID
TEHASESSE**

Elementmajade koostaja peamiseks tööülesandeks on tehases majaelementide koostamine vastavalt projektidele ja tööjoonistele. Tööaeg 8.00-17.00.

EELDAME

- Puusepatöö/ehitusalaane töökogemus
- Jooniste lugemise oskus
- Väga hea eesti keele oskus
- Hea organiseerimis- ja õppimisvõime
- Korrektus, täpsus ja kohusetunne
- Hea tervis ja füüsiline vorm

PAKUME

- Tööd edukas, stabiilses ja arenevas ettevõttes
- Heade töötulemuste eest väärilist tasu
- Professionaalset, sõbralikku ja toetavat meeskonda
- Kvaliteetseid ja kaasaegseid töövahendeid
- Ühiseid firmaüritusi

Töökoht: Saku vallas, Tõdva külas
CV saata: sirje@timbeco.ee
Lisainfo: tel 50 31 596 Sirje Aal

**Kaunid suvised
gobeläänkangastest tooted
Traageldaja OÜ-lt
Väärt Raplamaa
Toote kaupluses.**

Tulge uudistama!

Väärt Raplamaa toode
Made in Raplamaa

Hea METSAOMANIK!

OSTAME: kasvavat metsa, metsamaad, palki ja paberipuitu, küttepuitu ja võsa-raiejäätmeid.

Metsä

Tel: 5148238, 5038777
e-mail: eesti@metzagroup.com

Metsä Forest Eesti AS

RAPLA KÜTTEKONTOR

MÜÜB LÖHUTUD LEPA KÜTTEPUID (25-60 cm, ka võrkkotis).
Müüme ka PUIDUBRIKETTI.

Hinnad soodsad!
Tel 516 6305

AluiknGrupp

BONG

Bong Eesti OÜ on rahvusvaheline ettevõtte Kohilas, mis tegeleb ümbrikute tootmise ning pakendamisega.

**Võtame tööle
LAOTÖÖTAJA-TÖSTUKIJUHI**

Töö kirjeldus:

- materjalide ja toodete ladustamine, pakendamine ja laadimine;
- kauba komplekteerimine;
- tootmise teenindamiseks materjalide ja pooltoodete komplekteerimine ja kohaletoimetamine;
- materjalide ja kauba teisaldamine
- üldise heakorra tagamine laos

Tööaeg: E-R 8.00-16.30.

Nõudmised:

- oled kohusetundlik ja täpne
- sul on töstukijuhi töökogemus või valmisolek koolituseks
- omad füüsilist vastupidavust
- oled positiivse ellusuhtumisega

Eeldame:

- oskust iseseisvalt töötada

Ettevõtte pakub

- stabiilset töökohta rahvusvahelises kontserniettevõttes
- toetavat kollektiivi
- töstukijuhi lubade puudumisel vastavat koolitust
- ühisüritusi

Tööle asumine nii pea kui võimalik
Töökoht asub Kohilas.

Lisainfo: tel 489 0140;
Sooviavaldus koos CV-ga saada palun
e-mailile: bong Eesti@bong.com

pm PRIIMO METS

OÜ Priimo Mets ostab:

- metsakinnistuid,
- kasvavat metsa,
- kasepaku, okaspuu palki,
- paberipuitu, küttepuid,
- võsa hakkeks.

Pakub:

- saematerjali,
- metsaveoteenust.
- kase küttepindu ja kase kütteklotse bigbag kottides

Tel. 506 9966; 489 0696
E-post priimo.mets@priimo.ee

Gadox

AS Gadox vastuvõtt. Jalalaba diagnostika, tallatoed, ortopeedilised abivahendid

**RAPLAMA HAIGLA SA
KABINET 18
29. JUUNIL kella 10-12**

Eelneva registreerimisega tel 650 1322

Kaasa võtta: abivahendi kaart, arsti saatekiri, tavalapsel eriarsti (ortopeed või perearst-pediaater) saatekiri, pensionitunnistus, invaliidsustunnistus

AS Gadox, Türi 10c, Tallinn, tel 650 1322
• info@gadox.ee •
www.gadox.ee

**Sinu tehtud
huvitav
FOTOTABAMUS**

ootab lehes avaldamist!
Saada foto@sonumid.ee

GRUNDAR PUT OÜ

Metsakinnistute ja raide ost
(sobivad ka osaliselt raiutud ja hüpoteegiga koormatud metsakinnistud).
Aitame metsakavade koostamisel ja paberite vormistamisel.

Tel 525 9788, harry@grundar.ee
faks 443 0376, Tehnika 15, Paikuse

Ostame METSAKINNISTUID, ka raiutud ja hüpoteegiga

Ostame PÖLLUMAAD

Küsi hinda! Teeme pakkumise!

Lai 10, 80010 Pärnu
Tel 447 7900, 528 5263
Faks 447 7903, metsagrupp@hot.ee

oü Metsagrupp Ltd.

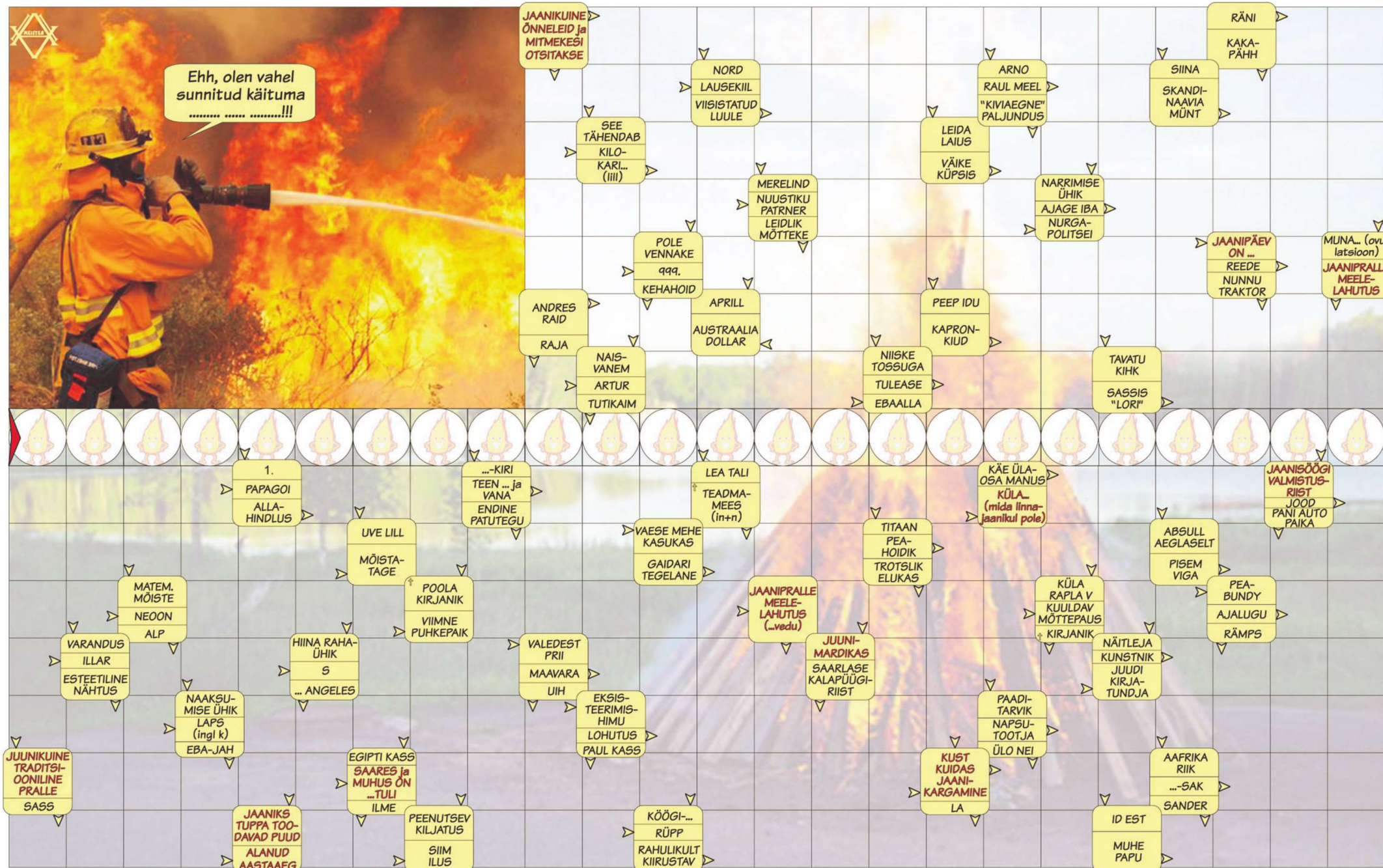
OSTAB

- metsakinnistuid
- hüpoteegiga ja läbiraiutud kinnistuid

oü LANDEKER

Tel 511 0415, 517 9866, 489 4055. www.landeker.ee

EI MISKIT ISIKLIKKA

Koostas: Aivi Meister

Kõikide õigesti vastanute vahel loosime välja Talupoe kinkekaardi

Saada ristsõna vastus hiljemalt 3. juuliks e-postile: kuulutused@sonumid.ee (märksõnaga "täiskasvanute ristsõna" või "lasteristsõna") või Raplamaa Sõnumite toimetusse aadressil Viljandi mnt 6, Rapla 79511. NB! Loosimises osalevad ainult märksõnaga vastused.

Auhinnad saab kätte toimetusest kahe nädala jooksul.

21. juunil ilmunud suure ristsõna vastus on „ROHTUNUD RAJAD VIIVAD MÜSTILISTE KOHTUMISTENI” Raplamaa Sõnumite 1 kuu tellimuse võitis **EHA TAIDLA**

TÄISKASVANUTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

Vastus

Nimi

LASTE RISTSÕNA VASTUSE KUPONG

VASTUS

NIMI

LASTELE

LEIA SÕNAD ÜLES. VASTUSEKS ON ÜLELIGNE SÕNA

I D U A

O P E L M D M W

S T Š J E E P A A A L

A A U A K S A A B L Z Ö N

I D X T O E G U E P G D I

K N E R D I T T S G U B A

O L A A U R A B U S M

H W

AUHINNAKS

HONDA
BMW
AUDI
PEUGEOT
ŠKODA
MAZDA
LADA
MITSUBISHI
BUGATTI
OPEL
SUBARU
LEXUS
SAAB
JEEP
TATRA
MAN
MAZ
KIA

SPINNERI VÖITIS
TANEL ÖÖPIKEELMISE MÖISTATUSE
VASTUS OLI „JAANIUSS”

ÕIGESTI VASTASID:

TANEL ÖÖPIK
LISANN TERRAS
ARON TERRAS
ROLAND KLAAS
MARIT PIIRIMEES
ANNALOORE MÖTTUS
ANNAMARI MÖTTUS
LISANNA ALLIKA
LIISA PATA

RAUL PATA
RENNO KEELMANN
KAROL KEELMANN
MAILIS RAIDMA
BERIT LIIMANN
KERLI HIETAM
KÄROLIIS HIETAM
HELINA BAKAJEV
MARGO PULVER
JOANNA MARI KIVISIKK

OSVALD KÄBIN
MARTEN MAASALU
FRANZ MARKUS JÜRIMAA
ANNI GRETE JÜRIMAA
STEN-ERIK TREIER
ALEX VALNER
GEORG LAURI
TRIINE TOMINGAS

24. juunil tähistas Kehtna vallas Kumma külaplatsil oma viiekümnendat sünnipäeva maakonna üks staažikamaid bände Miki.

Mariliis Vest

Tantsuansambli ajaloost ja tegemistest rääkis üks selle loojatest ning praegugi aktiivne liige Eerik Laurimaa. Miki algusaeg viib tagasi 1967. aasta naistepäeva. Kuigi isekeskis harjutati juba varem, oli just siis bändil esimene ülesastumine.

Ansambli loomine sai alguse Rapla keskkoolist, kui Laurimaa ise oli alles 17-aastane noormees. Koos oma venna Tiit Laurimaa ning nelja sõbraga otsustati ühiselt, et võiks bändi tegema hakata. „Meil oli seal selline mõnus seltskond, kellega käisime ka niisama koos. Siis mõtlesimegi, et teeks bändi ka, ja huvi oli täiesti olemas,“ meenutas Laurimaa. Tol ajal ei olnud mehe sõnul instrumente kuskilt niisama võtta ega saada ja tuli hakata ise kitarre valmistama.

Oma õla pani alla ka kolhoos, kes ostis ansamblile trummikomplekti Riga. „See oli väga suur asi, ikka suur luksus,“ rääkis Laurimaa. Panus tuli mujaltki: Tallinnas tegutsevalt raadioelektronika tehase (RET) saadi elektriorrel.

Noored poisid õppisid mängima omal käel. „Polnud ju kuskil õppimas käia, aga eks õpikud olid ka abiks. Uno Loo-bi kitarriõpik oli üks põhiasi, kust sai vaadata, kuidas see asi käib,“ meenutas Laurimaa.

Algusaegadel jälgendati paljuski soome ja eesti levi-muusikat, kuid inspiratsiooni ammutati ka Radio Luxembourgist. Kuna Valtu koolis õpetati tol ajal saksa keelt, oli Laurimaa sõnul selles suhtes raske, et paljude repertuaar oli inglise keeles, mida neile koolis ei õpetatud. Eesti muusikast võeti snitti näiteks ansamblitelt Peoleo ja Kukerpillid. Ansambli looja sõnul läks algus noormeestel suure hooga. Mängimisi oli palju ning rahvast käis meele-tult. Esimesed esinemised olid Valtu klubis ja ümberkaudsetes paikades. Hiljem hakati ka laiemalt kogu Eestis ringi käima.

Sümboliks Miki-Hiir

Ansambli nimi Miki tuli Tiit Laurimaalt, kes oli bändis ühtlasi laulja. „Tema ütles, et noh, Miki on ju tore poiss

Bändi tegemistes on osalenud läbi aegade 18 inimest, sünnipäeval oli kohal kaksteist ning laval astus üles kümme.

Valtu ansambel Miki tähistas 50. sünnipäeva

ja niimoodi saigi bänd omale nime,“ meenutas Eerik naerdes. Ka visuaalses mõttes oli mehe sõnul Miki hea variant, sest seda oli lihtne joonistada. Bändi sümbol kritseldati trummile koos sõnapaariga „Valtu rütmiansambel“.

Eerik Laurimaa on ainuke bändi liige, kes on tegutsenud algusajast siiani. 1967. aastal

alustas bänd koosseisus Tiit Laurimaa, Eerik Laurimaa, Harri Kio, Kaljo Breicher, Tõnis Kreuz (Titt) ja Urmas Läll. Praeguseks on ansamblil uus koosseis ning muusikat tehakse viiekesi. Kuigi läbi aegade on vahelduva eduga bändis olnud ka naissoliste, on enamjaolt musitseerinud ainult mehed.

Eerik Laurimaa sõnul tekkis 1990-ndatel bändil üpris suur paus. „Kõigil läks väga kiireks. Vabariik tuli tagasi, oli tarvis ruttu kapitalistlikku elustiili harrastama hakata,“ meenutas ta naerdes. Seetõttu tähistatigi Kumma küla jaanitulel just viitkümmet aastat loomise tähtpäevast.

Laurimaa ütles, et teda moti-

veerib siiani koos käima lihtne asjaolu, et mõnus on muusikat teha. „Ega me palju enam ei esine, aga korra nädalas käime kokku ja õpime mõne loo. Mõnus on musitseerida ja me kõik oleme sellest huvitatud,“ ütles ta. Repertuaaris on meestel suuremalt jaolt retrolaulud, paljugi lauldakse laule Ivo Linna repertuaarist.

Viiekümnenda tähtpäeva puhul mängiti Kummas lausa 49 lugu. Kaasa löid ansambli lauljad ja pillimehed läbi aegade. Kokku on bändi tegemistes osalenud 18 inimest, nendest kohal oli 12, neli on siitilmast lahkunud. Lavalt käis ühel või teisel moel läbi kümme bändi liiget. Kogu kontserti juhtis Anne Archipov, kes juhtis ka Miki kõige esimest esinemist 1967. aasta naistepäeval.

Miki ridadesse kuuluvad praegu lauljana Viktor Piir, kitarril Rünno Leinberg, basskitaril Valdo Linamäe, trummidel Kuldar Pärt, klahvpillil Eerik Laurimaa. Viimase sõnul ootab neid suvel ees veel kontsert Inglise pargis ning Lõuna-Eestis.

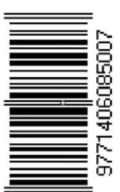
Suurt juubelit tähistati ühes Kumma küla jaanitulega.

Fotod: AARE HINDREMÄE

Miki alkoosseis. Esimeses reas Harri Kio (vasakul), Eerik Laurimaa, Tõnis Kreuz (Titt). Tagumises reas Tiit Laurimaa (vasakul), Urmas Läll ja Kaljo Breicher.

ISSN 2228-1886

RAPLAMAASõnumid

Rapla 79511, Viljandi mnt 6, tel 489 2133, 5567 3260 Tellimise, reklaam ja kuulutused 489 2130, 5551 1084 faks 489 2135, e-post: info@sonumid.ee, kodulehekülj: www.sonumid.ee

Peatoimetaja: Tõnis Tõnisson

Tegevtoimetaja: Inge Põlma (489 2244) Ajakirjanikud: Siim Jõgis (489 2132), Mariliis Vest (489 2137), Stina Andok, Katri Reinsalu (489 2246), Helerin Värönen (489 2132), Haldi Ellam

Tehnilise toimetuse juhataja: Siim Solman (489 2138)

Kujundaja: Ulvi Blande (489 2138)

Keeletoimetaja: Liivi Jegorov (489 2138)

Reklaamitoimetuse juht: Ulvi Salumäe (489 2130). Reklaamijuht: Kadri Paju (489 2130)

Raamatupidaja: Juulija Kuum (489 2133)

Toimetusel on õigus kirju ja kaastõid nende selguse huvides toimetada ning lühendada. Kaastõid ei tagastata ega retsenseerita. Honoreeritakse tellitud kaastõid. Raplamaa Sõnumeid on võimalik tellida Eesti Posti sidejaoskondadest, raamatukogudest, toimetuse reklaamiosakonnast ja internetis Raplamaa Sõnumite koduleheküljel. Toimetuse võtab vastu ka telefonitsi esitatud tellimusi. Kuulutuste ja reklaami vastuvõtt tööpäeviti 8.30 - 17 Viljandi mnt 6, Rapla. Tel 489 2130, faks 489 2135. Väljaandja: OÜ Nädaline. Trükk AS Printall. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse: pn@eall.ee või tel 646 3363